

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ในพื้นที่บ้านเกาะกลาง ต.คลองประสงค์ อ.เมือง จ.กระบี่

Gastronomic Tourism Model for Environment - Friendly at Ban Kohklang,
Klongprasong Sub-District, Mueng District, Krabi Province, Thailand

ปิยภาคย์ ภูมิภมร

Piyapak Bhumibhamorn

วิทยานิพนธ์นี้สำหรับการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy in Environmental Management
Prince of Songkla University

2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ในพื้นที่บ้านเกาะกลาง ต.คลองประสงค์ อ.เมือง จ.กระบี่

Gastronomic Tourism Model for Environment - Friendly at Ban Kohklang,
Klongprasong Sub-District, Mueng District, Krabi Province, Thailand

ปิยภาคย์ ภูมิภมร

Piyapak Bhumibhamorn

วิทยานิพนธ์นี้สำหรับการศึกษิตามหลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Doctor of Philosophy in Environmental Management

Prince of Songkla University

2562

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมภาร)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ลงชื่อ.....

(นางปิยภาศย์ ภูมิภมร)

นักศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นางปิยภาคย์ ภูมิภมร)

นักศึกษา

ชื่อวิทยานิพนธ์	รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่บ้านเกาะกลาง ต.คลองประสังค์ อ.เมือง จ. กระบี่
ผู้เขียน	นางปิยภาคย์ ภูมิภมร
หลักสูตรและสาขาวิชา	การจัดการสิ่งแวดล้อม
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชน 2) เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ โดยเป็นการวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผลจากการศึกษาจากข้อมูลนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน ที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเกาะกลาง พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 41.4) ส่วนใหญ่ อายุ 31- 40 ปี (ร้อยละ 27.5) และ ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว (ร้อยละ 49.5) มีระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 37.8) ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/พนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 36.7) มีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท (ร้อยละ 31.8) กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมายังชุมชนบ้านเกาะกลางจำนวน 1 ครั้ง/ปี (ร้อยละ 78.1) มีวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวในครั้งนี้คือเพื่อพักผ่อน (ร้อยละ 62.3) กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เลือกส่วนใหญ่คือ ชมธรรมชาติ (ร้อยละ 31.3) ส่วนใหญ่เดินทางมากับเพื่อน (ร้อยละ 47.3) ส่วนใหญ่มีจำนวนผู้ร่วมเดินทาง 6-10 คน (ร้อยละ 45.5) เดินทางโดยทางเรือ (ร้อยละ 64.2) ประเภทของที่พักส่วนใหญ่คือ โรงแรม (แหล่งท่องเที่ยวที่ชอบส่วนใหญ่คือ ประเภทธรรมชาติ (ร้อยละ 53.2) สถานที่ที่เคยเที่ยวภายในจังหวัดกระบี่ส่วนใหญ่คือ ชายทะเล/ชายหาด (ร้อยละ 28.5) สิ่งจูงใจที่ทำให้เลือกท่องเที่ยวภายในจังหวัดกระบี่ มากที่สุดคือ สถานที่ท่องเที่ยวสวยงาม (ร้อยละ 24.8) และส่วนใหญ่ยังไม่แน่ใจที่จะกลับมาเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลางซ้ำ (ร้อยละ 56.5) กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลางโดยภาพรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านสภาพแหล่งท่องเที่ยว พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยภาพรวมในประเด็นความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 สำหรับประเด็นการจัดการสิ่งแวดล้อมและกระบวนการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจโดยภาพรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อประเด็นการมีกระบวนการผลิตวัตถุดิบที่นำมาประกอบอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และประเด็น

การมีกระบวนการผลิตอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 การบริหารจัดการของกลุ่มหมู่บ้านแม่ข่ายอุตสาหกรรมข้าวชุมชนแบบไร้ของเสีย พบว่าทางกลุ่มมีกระบวนการผลิตที่มุ่งเน้นกระบวนการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีความพร้อมในเรื่องของการพัฒนากลุ่มเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

ผลการระดมความคิดเห็นเพื่อวิเคราะห์รายการนำเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงกับเส้นทางวัตถุดิบด้านอาหารที่มีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่า ข้าวสังข์หยด แกงส้ม ปลาเก๋า และ ยำหอยเจดีย์ คือรายการอาหารที่ชุมชนคัดเลือกให้เป็นรายการที่จะถูกนำเสนอในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และผู้วิจัยได้ทดสอบความพึงพอใจนักท่องเที่ยวต่อเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นอาสาสมัครนักท่องเที่ยว จำนวน 20 คน พบว่า รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 และศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปูดำในบ่อดินมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวผู้วิจัยได้วิเคราะห์วัตถุดิบทั้งสามรายการในห้องปฏิบัติการตามมาตรฐานอาหารปลอดภัยไม่พบปริมาณสารอะฟลาทอกซิน ในข้าวสังข์หยด หอยเจดีย์พบสารโลหะหนักทั้งสามตัวคือแคดเมียม ตะกั่ว และปรอท(0.011,<0.060,<0.019 mg/kg) ซึ่งมีในปริมาณที่น้อยมาก สำหรับปลาเก๋าไม่พบ แคดเมียม และ ตะกั่ว แต่พบปรอทในปริมาณที่น้อยมาก (0.130 mg/kg) ซึ่งไม่เกินปริมาณที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข โดยมีข้อเสนอแนะให้นำโปรแกรมการท่องเที่ยวที่บรรจุเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาใช้เพื่อเชื่อมโยงให้กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่สามารถกระจายรายได้และนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนต่อไป

Thesis Title	Gastronomic Tourism Model for Environment - Friendly at Ban Kohklang, Klongprasong Sub-District, Mueng District, Krabi Province, Thailand
Author	Mrs.Piyapak Bhumibhamorn
Major Program	Doctor of Philosophy in Environmental Management
Academic Year	2018

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the context and tourism resources in the community 2) to study the form of environment-friendly food based tourism and 3) to study the satisfaction of tourists towards environment-friendly food based tourism in Ban Koh Klang, Klongprasong Sub-District, Muang District, Krabi Province. This is a research comprising both qualitative and quantitative research. The study of 400 tourists who traveled in Ban Koh Klang Community was found that most tourists were male (41.4%), most were 31-40 years of age (27.5%) and most were married (49.5%). Most had an education level of bachelor degree (37.8%), performed personal business/were private company employees (36.7%) and most had an income of 20,001-30,000 baht (31.8%). Most tourists travelled to Ban Koh Klang Community 1 time/year (78.1%) with the travel purpose of recreation (62.3%). Chosen tourism activity was mostly seeing nature (31.3%), most traveled with friends (47.3%), most had the number of companions of 6-10 (45.5%) and most traveled by boat (64.2%). Type of accommodation was mostly hotel, favourite tourist attraction was mostly nature (53.2%) and tourist attraction in Krabi mostly travelled were seaside/beach (28.5%). Incentive that made tourists choose travel to Krabi the most was the beauty of its tourist attractions (24.8%) and most were still not sure whether return to Ban Koh Klang Community (56.5%). The overall satisfaction level of the samples towards Ban Koh Klang Community tourism was high with mean of 3.63. Upon considering each aspect of condition of tourist attraction, it was found that the overall satisfaction level of the samples towards tourist attraction condition on resource abundance was the highest with mean of 4.56. For management and environment-friendly management process, it was found that the overall satisfaction level of tourists was high with mean of 4.03. Upon considering each aspect, it was found that tourists had the highest level of satisfaction towards having raw material production process and having food making process that were environment-friendly with mean of 4.62. The management of industrial host village group for non-waste community rice was found that the group had an environment-friendly based production process and was ready for group development to support tourism.

The brainstorming to analyze tour programs that can link with the routes of food raw material with environment-friendly based production process was found that Sangyod Rice, Sour soup with grouper and screw shell salad were menus chosen by the community to be presented in the form of environment-friendly food based tourism. The researcher tested the satisfaction of tourists towards the routes of environment-friendly food based tourism using 20 tourist volunteers as samples and found that the form of tourism activity had the highest mean of satisfaction with mean of 4.15 and raising black crab in mud puddle center had the least mean of satisfaction with mean of 3.70. In order to build confidence to tourists, the researcher analyzed the three raw materials in accordance with safe food standard and did not find aflatoxin in Sangyod Rice while three heavy metals namely cadmium, lead and mercury were found in the screw shell (0.011, <0.060, <0.019 mg/kg) which were very little amount. For grouper, which was not over the limit announced by the Food and Drug Administration, Ministry of Public Health, cadmium and lead were not found while very little amount of mercury was found (0.130 mg/kg). It is suggested that tour programs with the routes of environmental friendly food based tourism could be used to link for community tourism group to have tourism management that is able to distribute income and lead to further sustainable tourism management.

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เกิดขึ้นได้จากการให้โอกาสของคณะกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และสำเร็จเรียบร้อยได้ด้วยความอนุเคราะห์ ขอบพระบาทขอพระคุณ ดร.จรงค์ วัชรินทร์รัตน์ รักษาการแทนอธิการบดีมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดร.อนามัย ดำเนตร รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษและโครงการจัดตั้งวิทยาเขตสุพรรณบุรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ นายชวน ภูเกล้าล้วน นายกสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ ที่ให้โอกาสและสนับสนุนในการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกในครั้งนี้

ขอกราบขอพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร อย่างสูงที่ได้กรุณาสละเวลาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และได้ให้กำลังใจ ความช่วยเหลือ คำแนะนำและตรวจแก้ไขให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สำเร็จสมบูรณ์ และขอกราบขอพระคุณศาสตราจารย์ ดร.อรัญ หันพงศ์กิตติกุล ประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ สุวรรณโณ ดร.นนทิกค เพียรโรจน์ และดร. อภิรมย์ พรหมจรรยา ที่ได้ให้ข้อเสนอแนะรวมทั้งความรู้ที่เป็นประโยชน์และกรุณาสละเวลาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายที่สุด ความสำเร็จนี้ย่อมเป็นผลมาจากการสนับสนุน ช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดเวลาของ บุคลากรเจ้าหน้าที่จากสภาการศึกษาจังหวัดกระบี่ ตลอดจนบิดา มารดา สามีและบุตร รวมถึงคณาจารย์ทุกท่าน ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

ปิยภาคย์ ภูมิภมร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(5)
Abstract.....	(7)
กิตติกรรมประกาศ.....	(9)
สารบัญตาราง.....	(12)
สารบัญภาพ.....	(13)
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของการวิจัย.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy tourism)	6
2.2 แนวคิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Environment Friendly Tourism)	12
2.3 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism).....	13
2.4 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism).....	20
2.5 แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism).....	23
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	28
2.7 ข้อมูลพื้นที่วิจัย.....	35
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	40
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	40
3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
3.4 การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	46
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	48
4.1 บริบทชุมชนและทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลอง ประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่.....	48
4.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บ้านเกาะกลาง ตำบล คลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่.....	67
4.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่.....	95
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	101
5.1 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย.....	101
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	108
บรรณานุกรม	110
ภาคผนวก	115
ภาคผนวก ก. การตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย.....	116
ภาคผนวก ข. เครื่องมือการวิจัย.....	123
ประวัติผู้วิจัย	137

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 แสดงกระบวนการผลิตข้าวของกลุ่มแม่ข่ายอุตสาหกรรมข้าวชุมชนแบบไร้ของเสีย	51
ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบขั้นตอนการเตรียมดินในกระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกับวิธีการทั่วไป.....	52
ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบขั้นตอนบำรุงดินข้าวอินทรีย์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกับวิธีการทั่วไป	53
ตารางที่ 4.4 แสดงจุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนากลุ่มชาวนา	54
ตารางที่ 4.5 แสดงจุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนากลุ่มผลิตผักอินทรีย์.....	56
ตารางที่ 4.6 แสดงจุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนากลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง.....	57
ตารางที่ 4.7 แสดงจุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนากลุ่มศูนย์เรียนรู้เรือหัวโทงจำลอง.....	58
ตารางที่ 4.8 แสดงจุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนากลุ่มแม่บ้าน...ผลิตถัณฑ์ฟ้าปาเต๊ะ.....	59
ตารางที่ 4.9 จุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนากลุ่มเพาะเลี้ยงปูดำ..	60
ตารางที่ 4.10 แสดงจุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนากลุ่มแปรรูปปลาเค็มอินทรีย์	61
ตารางที่ 4.11 แสดงจุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนากลุ่มโฮมสเตย์.....	64
ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวน ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว	67
ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ในชุมชนบ้านเกาะกลาง	69
ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจำแนกตามประเภทสื่อ.....	74
ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลาง.....	75
ตารางที่ 4.16 แสดงปริมาณสารตะกั่ว ปรอท และแคดเมียม ในหอยเจดีย์ที่เก็บได้ได้จากบริเวณป่าชายเลนที่กำหนดให้เป็นจุดที่นักท่องเที่ยวเก็บหอย.....	85
ตารางที่ 4.17 แสดงปริมาณอัลฟาที่อกซินและสารหนูในข้าวสังหยดจำนวน 3 ตัวอย่างที่ได้จากแปลงข้าว 3 แปลงในกลุ่มชาวนาเกาะกลาง.....	87

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.18 แสดงผลปริมาณสารตะกั่ว ปรอท และแคดเมียม ในปลาเก๋าที่ได้จากกระชังปลา ในกลุ่มเกาะเลี้ยงปลาในกระชัง ตำบลเกาะกลาง.....	88
ตารางที่ 4.19 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน.....	95
ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ในเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม.....	97
ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ต่อรายการอาหารของบ้านเกาะกลาง	100

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	21
ภาพที่ 2.2 พื้นที่ชุมชนบ้านเกาะกลาง (ตามพื้นที่ศึกษา).....	35
ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประมง อำเภอมะนัง จังหวัดกระบี่.....	39
ภาพที่ 4.1 การสาธิตและอธิบายกระบวนการปลูกข้าวอินทรีย์.....	55
ภาพที่ 4.2 กิจกรรมของกลุ่มชาวนาที่จัดกิจกรรมเกี่ยวข้าวให้นักท่องเที่ยว.....	55
ภาพที่ 4.3 การสาธิตและอธิบายกระบวนการผลิตผักอินทรีย์.....	56
ภาพที่ 4.4 การสาธิตและอธิบายกระบวนการเพาะเลี้ยงปลาเก๋า.....	57
ภาพที่ 4.5 การสาธิตและอธิบายและสอนการทำเรือหัวโทงจำลองให้นักท่องเที่ยว.....	58
ภาพที่ 4.6 การสาธิตและอธิบายและลงเทียนลายผ้าบาติกให้นักท่องเที่ยว.....	59
ภาพที่ 4.7 แสดงกิจกรรมการตกปูของนักท่องเที่ยว.....	60
ภาพที่ 4.8 ผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปปลาเค็มอินทรีย์.....	61
ภาพที่ 4.9 โปรแกรมท่องเที่ยว 3 วัน 2 คืน และโปรแกรมการท่องเที่ยว 1 วัน.....	63
ภาพที่ 4.10 รายการอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว.....	65
ภาพที่ 4.11 แสดงเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลอง... ประมง จ.กระบี่.....	66
ภาพที่ 4.12 การอบรมให้ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งให้ผู้เข้าร่วม ประชุมเสนอเมนูอาหารที่จะนำเสนอให้นักท่องเที่ยว	82
ภาพที่ 4.13 การอบรมให้ความรู้เรื่องสุขภาพอาหารสำหรับผู้ประกอบอาหารให้นักท่องเที่ยว..	83
ภาพที่ 4.14แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบ้านเกาะกลาง..... (ตามพื้นที่ศึกษา).....	89
ภาพที่ 4.15 แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบ้านเกาะกลาง.....	91
ภาพที่ 4.16 รูปแบบการการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้การประกอบอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	94

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงอาหารของโลก องค์การท่องเที่ยวโลก ได้แสดงข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารซึ่งสร้างรายได้ที่มีมูลค่าสูงถึง 150,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่นิยมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ ประเทศสเปน ประเทศฝรั่งเศส และประเทศอิตาลี ประสบการณ์การท่องเที่ยวเกี่ยวกับการรับประทานอาหารและเครื่องดื่มเป็นสิ่งที่ควบคู่กันที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญเป็นอันดับต้นๆ นอกเหนือจากที่พัก การซื้อของที่ระลึก การทำกิจกรรมอื่นๆ นักท่องเที่ยวนิยมใช้เวลาในกิจกรรมทางด้านอาหารขณะเดินทาง (World Tourism Organization (WTO), 2012) การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy Tourism) เป็นการเดินทางไปในพื้นที่เพื่อการพักผ่อน รวมถึงการไปชมอาหาร งานเทศกาลอาหาร งานแสดงสินค้า ด้านอาหาร การสาธิตการทำอาหาร รวมถึงการชิม ผลิตภัณฑ์อาหารที่มีคุณภาพในพื้นที่นั้นๆ นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่นที่แปลกใหม่ผ่านการชิมอาหาร ซึ่งมีรสชาติของอาหารจะสะท้อนถึงวัฒนธรรมของประเทศนั้นๆ (Hall, 2003)

สำหรับการท่องเที่ยวเชิงอาหารของประเทศไทย นับเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่สำหรับประเทศไทย และสามารถสร้างการเรียนรู้และความเข้าใจระหว่างเจ้าบ้านกับนักท่องเที่ยว ตลอดจนสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยวให้เกิดการท่องเที่ยวซ้ำ ซึ่งในปัจจุบันรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้การทำอาหารในประเทศไทย ถูกนำเสนอโดยผู้ประกอบการโรงแรม หรือโรงเรียนสอนทำอาหาร หากการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้การประกอบอาหารสามารถพัฒนาให้มีการบริหารจัดการโดยชุมชน ก็จะส่งผลให้เกิดการกระจายรายได้ให้กับชุมชนได้อีกทางหนึ่งด้วย จากข้อมูลของรายงานภาวะเศรษฐกิจท่องเที่ยว Tourism Economic Review (พรธณี สวนเพลง และคณะ, 2559) พบว่าในปีพ.ศ. 2558 ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงอาหารจำนวน 456,000 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 20 จากรายได้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด อาหารไทยนั้นเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เพราะนอกจากจะมีจุดเด่นในเรื่องของรสชาติแล้ว อาหารไทยยังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการกินรวมไปถึงวิถีชีวิตคนไทยตั้งแต่การคัดสรรวัตถุดิบ เครื่องปรุงที่เป็นเอกลักษณ์ อาทิเช่น สมุนไพร เครื่องเทศ ตลอดจนขั้นตอนการปรุง การจัดวาง และการตกแต่ง แสดงถึงภูมิปัญญามั่งคั่งในการสร้างสรรค์อาหารเมนูต่างๆนั้น ทำให้อาหารไทยเป็นศิลปะที่มีความงดงาม ตั้งแต่รูปปลั๊กอินไปจนถึงรสชาติที่อร่อยถูกลิ้น แต่สิ่งที่ยังคงเป็นอุปสรรคต่อประเทศไทยในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารคือ ภาพลักษณ์ในแง่ลบของนักท่องเที่ยวที่มีต่ออาหารไทย เช่น มาตรฐานความสะอาด ความปลอดภัย ราคาสินค้า และการบริการเป็นต้น ปัจจัย

ต่างๆเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว การสร้างคุณค่าและมูลค่าให้แก่อาหารไทยในกรกระดับเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวที่สามารถก่อให้เกิดภาพลักษณ์ในใจนักท่องเที่ยว ได้แก่ การนำเสนอความหลากหลายทางด้านอาหารสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร สามารถก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดี และจะทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น การพัฒนาศักยภาพอาหารไทยโดยการสร้างภาพลักษณ์และการรับรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอาหาร การใช้มรดกทางวัฒนธรรมด้านอาหารในการส่งเสริมภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์และความหลากหลายทางด้านอาหาร จะสามารถสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงอาหารให้มีความแข็งแกร่งและเป็นที่รู้จักและดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน

จังหวัดในพื้นที่ชายฝั่งอันดามัน ได้แก่ กระบี่ พังงา ภูเก็ต ระนอง และตรัง เป็นเมืองแห่งพหุวัฒนธรรม ที่มีความหลากหลายด้านอาหาร ไม่ว่าจะเป็นอาหารไทย อาหารจีนปนไทย อาหารไทยผสมของมลายู อาหารของชาวมุสลิม ฮินดู รวมทั้งอาหารที่เข้ามาจากกับกลุ่มชาวต่างชาติที่เข้ามาอาศัยในพื้นที่ อาหารท้องถิ่นหลายอย่างถูกนำเสนอในภัตตาคาร หรือโรงแรมระดับ 5 ดาว ทำให้เป็นการเพิ่มมูลค่าของอาหารท้องถิ่นรวมถึงวัตถุดิบทางอาหาร เนื่องด้วยพื้นที่ฝั่งอันดามันเป็นแหล่งทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติและแหล่งผลิตอาหาร จนทำให้ในปี พ.ศ.2557 องค์การยูเนสโกได้ประกาศให้จังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นหนึ่งในหกจังหวัดในพื้นที่ชายฝั่งอันดามันได้รับคัดเลือกให้เป็น เป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านวิทยาการอาหาร (City of Gastronomy) หลักเกณฑ์สำคัญที่ทำให้ภูเก็ตผ่านการรับรอง คือการนำ Traditional Food มาขยายให้กลายเป็นนวัตกรรมใหม่ เช่น การทำกล่องผลิตภัณฑ์ให้เป็นรูปทรงของอาคารย่านเมืองเก่าภูเก็ต หรือการนำอาหารที่เป็น Traditional Food ไปใส่บรรจุภัณฑ์ที่น่าสนใจเพื่อนำเสนอขายให้กับนักท่องเที่ยว สิ่งต่างๆ เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าอาหารของภูเก็ตถูกหล่อหลอมไปกับวิถีชีวิตของคนภูเก็ต และทำให้ภูเก็ตมีเสน่ห์ทางด้านวัฒนธรรมอาหาร โดยบริบทการเป็นเมืองสร้างสรรค์ด้านอาหาร คือการไม่ทิ้งรากฐานทางสังคมดั้งเดิม การร่วมมือกันในการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมด้านอาหารดั้งเดิม รวมทั้งให้อาหารท้องถิ่นยังคงความนิยมในรุ่นลูกรุ่นหลาน คงไว้ซึ่งรสชาติดั้งเดิมของอาหารท้องถิ่น และการหาอัตลักษณ์ของท้องถิ่นจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้เกิดความยั่งยืนของการท่องเที่ยวเชิงอาหารได้ (Phuket E-magazine , 2561: ออนไลน์)

จังหวัดกระบี่ซึ่งเป็นหนึ่งในหกของพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน โดยปัจจุบันการท่องเที่ยววิถีชุมชนจังหวัดกระบี่มีลักษณะการเจริญเติบโตค่อยเป็นค่อยไป จากการถอดบทเรียนพบว่ามีทั้งชุมชนท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง และชุมชนที่ไม่สามารถพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายการเป็นชุมชนท่องเที่ยวได้ อย่างไรก็ตามวิถีชุมชนจะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่รวมถึงสามารถยกระดับคุณภาพ ชีวิตของคนในชุมชนโดยเป็นแหล่งรายได้ใหม่ทางการท่องเที่ยวให้จังหวัดและประเทศนอกเหนือจากการท่องเที่ยวกระแสหลัก โดยชุมชนท่องเที่ยวที่มี

ศักยภาพทางการท่องเที่ยวที่สามารถดำเนินงานการท่องเที่ยวได้แล้ว มีรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่ดี มีองค์กรชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการรวมตัว ของคนในชุมชนเพื่อเป็นองค์กร/กลไกในการทำงาน มีจำนวน 5 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านถ้ำเสือ ชุมชนบ้านนาตีน ชุมชนบ้านเกาะกลางคลองประสงค์ ชุมชนบ้านร่ำหมาด-ขุนสมุทร และ ชุมชนบ้านทุ่งห้วยเพ็ง (จังหวัดกระบี่, 2557) การนำการท่องเที่ยวเชิงอาหารมาเป็นจุดขายเพื่อเพิ่มมูลค่าด้านการท่องเที่ยว จึงน่าจะเป็นอีกแนวทางที่สามารถพัฒนาศักยภาพชุมชนท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ โดยการสร้างความแปลกใหม่ให้กับการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่สอดคล้องกับบริบทของจังหวัดกระบี่ ได้แก่การนำเสนอเมนูอาหาร โดยเอากระบวนการผลิตหรือวิธีการได้มาซึ่งวัตถุดิบที่นำผลิตอาหารที่มีความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มาเป็นจุดขาย ซึ่งจะทำให้การท่องเที่ยวชุมชนมีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น

ชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ เป็นชุมชนที่มีทำเลที่ตั้งล้อมรอบด้วยทรัพยากรป่าชายเลนทุกด้านและตั้งอยู่บนพื้นที่ปากแม่น้ำกระบี่และปากอ่าวอาชีพลักษณ์ของชาวบ้าน คือ ทำประมง ทำนา ค้าขาย ฯลฯ อาชีพเสริม ได้แก่ ทำผ้าบาติก แปรรูปอาหารทะเล ฯลฯ จึงมีกลุ่มอาชีพหลายกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และชุมชนมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมด้านการดำรงชีวิตของชาวบ้าน ได้แก่ การทำนา การทำประมงและการบริการอาหารพื้นเมืองให้กับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน นอกจากนี้ในพื้นที่ยังมีชุมชนที่มีศักยภาพในเรื่องของการทำเกษตรที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนได้รับคัดเลือกจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและการพลังงาน ให้เป็นหมู่บ้านแม่ข่ายอุตสาหกรรมการผลิตข้าวแบบไร้ของเสีย ซึ่งมีการนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตรมาเพิ่มผลผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่วัสดุเหลือใช้และของเสียเหลือทิ้งจากการปลูกข้าว หรือที่เรียกว่ากระบวนการผลิตแบบไร้ของเสีย (Zero Waste system) มีการเลี้ยงปลา กะพง และหอยแมลงภู่ในกระชัง ซึ่งนับว่าชุมชนบ้านเกาะกลางมีศักยภาพการท่องเที่ยวค่อนข้างสูง แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเกาะกลาง ยังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวไม่มากนัก เนื่องจากเกิดการแข่งขันของชุมชนท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ อีกทั้งการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลางยังขาดการนำเสนอในด้านเอกลักษณ์ของท้องถิ่นที่น่าสนใจ ขาดการบูรณาการระหว่างกลุ่มเพื่อสร้างสินค้าการท่องเที่ยวตัวใหม่ เช่น การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ดังนั้นการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเพิ่มจุดเด่นเพื่อให้เกิดความต่างของรูปแบบการท่องเที่ยว โดยการนำเอาจุดแข็งที่มีของชุมชนและแนวทางการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน การท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จึงน่าเป็นแนวทางในพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลางได้และสอดคล้องกับจุดแข็งของชุมชนที่มีทั้งด้านการผลิตวัตถุดิบและเตรียมเป็นเมนูอาหารสำหรับบริการให้นักท่องเที่ยว จึงน่าจะสามารถนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านเกาะกลางให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้นและสามารถแข่งขันกับพื้นที่อื่นได้ โดยบูรณาการความร่วมมือระหว่างกลุ่มอย่างน้อย 2 กลุ่ม

คือกลุ่มท่องเที่ยวโดยชุมชน และกลุ่มหมู่บ้านแม่ข่ายอุตสาหกรรมการผลิตข้าวแบบไร่ของเสีย โดยแนวทางในการจัดการอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีได้หลายวิธีการ เช่น 1) เลือกใช้อาหารสด พืชผักจากแหล่งผลิตของชุมชนที่อยู่ใกล้สถานประกอบการไม่เพียงประหยัดค่าขนส่ง ยังควบคุมคุณภาพได้ง่าย ทำให้ชุมชนมีรายได้ ประหยัดไฟฟ้าในการเก็บรักษา 2) วางแผนและกำหนดรายการอาหารโดยพิจารณาจากวัตถุดิบตามฤดูกาล หากใกล้ทะเล พิจารณาอาหารทะเลจากประมงชายฝั่ง ประมงเรือเล็กเป็นอันดับแรก 3) ศึกษาวิจัยเรื่องอาหารการกิน ชีวิตความเป็นอยู่ของท้องถิ่นเพื่อนำมาประยุกต์ให้สอดคล้อง 4) ต้องมีระบบดัก และกำจัดไขมัน มีระบบบำบัดน้ำเสีย และระบบหมุนเวียนการใช้น้ำ มีแผนจัดการกับน้ำมันใช้แล้ว อาจส่งขายทำไบโอดีเซล หรือตั้งเป็นระบบสหกรณ์ที่ชุมชนผลิตเอง จะเกิดผลพลอยได้อื่น ๆ ในรูปสบู่ แชมพู ฯลฯ 5) เน้นอาหารเพื่อสุขภาพ พืชผักอินทรีย์ เพราะอาหารเพื่อสุขภาพหมายถึง กระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 6) พืชผัก กล้วยพืช และโปรตีนจากถั่วเหลือง ทั้งหมดล้วนใช้ทรัพยากรทั้งน้ำและพลังงานอื่น ๆ น้อยกว่าการเลี้ยงสัตว์ถึง 20% 7) เครื่องปรุงรส ตักแบ่งใส่ภาชนะแก้วที่มีฝาปิด เสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าชนิดบรรจุเป็นซองเล็ก ๆ รวมทั้งไปก่อกอขยะเกินจำเป็น 8) ลดการใช้พลาสติกลงในทุกด้าน นับตั้งแต่ช้อนคนกาแฟ ภาชนะบรรจุอาหาร แก้วน้ำ

งานวิจัยชิ้นนี้จึงเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารในพื้นที่ ชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังค์ จังหวัดกระบี่ โดยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างกลุ่มที่ผลิตอาหารเพื่อการท่องเที่ยว ในพื้นที่บ้านเกาะกลาง และนำรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ให้มีกระบวนการผลิตอาหารที่มีแนวทางปฏิบัติที่ลดการใช้พลังงาน และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อันจะทำให้ชุมชนมีการบริหารจัดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสามารถกระจายรายได้ให้กับชุมชน นำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืนต่อไปได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
2. เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ข้อมูลด้านบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประมง อำเภอมะนัง จังหวัดกระบี่
2. ได้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประมง อำเภอมะนัง จังหวัดกระบี่
3. ผู้นำชุมชนหรือประธานกลุ่มการท่องเที่ยวบ้านเกาะกลาง สามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพและสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร หมายถึง การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้รับความเพลิดเพลินและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร โดยการนำอาหารพื้นถิ่นและวิถีวัฒนธรรมทางด้านอาหารมาส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดเทศกาลอาหาร การจัดประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร การเยี่ยมชมแหล่งผลิตอาหาร การทดลองทำอาหาร และการชิมอาหาร เพื่อเรียนรู้ถึงวัตถุดิบและวิธีการทำอาหาร รวมถึงวิถีวัฒนธรรมของอาหารพื้นถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่

การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หมายถึง การท่องเที่ยวที่ทั้งผู้ประกอบการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบต่อพื้นที่ ลดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงานของผู้ประกอบการและการจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์สูงสุด สร้างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านในชุมชนกับนักท่องเที่ยว ภายใต้แนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีวิถีของชุมชน จัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

ชุมชนบ้านเกาะกลาง หมายถึง ชุมชนที่มีลักษณะเป็นเกาะมีน้ำทะเลล้อมรอบ และที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ หมู่ 1 หมู่ 2 และ หมู่ 3 ตำบลคลองประมง อำเภอมะนัง จังหวัดกระบี่

หมู่บ้านแม่ข่ายอุตสาหกรรมข้าวชุมชนแบบไร้ของเสีย หมายถึง กลุ่มชาวนาในชุมชนบ้านเกาะกลางที่มีการบริหารจัดการโดยนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตรมาเพิ่มผลผลิต สร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่วัสดุเหลือใช้และของเสียเหลือทิ้งจากการปลูกข้าว หรือที่เรียกว่ากระบวนการผลิตแบบไร้ของเสีย (Zero Waste system) จนได้รับคัดเลือกจากกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน ให้เป็นหมู่บ้านแม่ข่ายอุตสาหกรรมข้าวชุมชนแบบไร้ของเสีย

บทที่ 2

การทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ เพื่อศึกษาบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านเกาะกลาง และสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่บ้านเกาะกลางและศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดกรอบการดำเนินงานและข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นข้อมูลและองค์ความรู้ โดยมีเนื้อหาตามลำดับดังนี้

1. การท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy tourism)
2. การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Environmental Friendly Tourism)
3. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism)
4. การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism)
5. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. ข้อมูลพื้นที่วิจัย

2.1 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร (Gastronomy tourism)

2.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

อาหาร นอกจากเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับนักท่องเที่ยวในการบริโภคแต่ละวันแล้ว อาหารยังเป็นตัวแทนในการนำเสนอวัฒนธรรมและรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคม (Hall, 2003) จึงมีการนำอาหาร โดยเฉพาะอาหารพื้นถิ่นมาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างประสบการณ์ให้แก่ นักท่องเที่ยว ทำให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้อาหาร ที่เรียกว่าการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยนักวิชาการหลายท่านได้นิยามหรือให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอาหารไว้ ดังนี้

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเยี่ยมชมการผลิตอาหารของผู้ประกอบการอาหาร เข้าร่วมเทศกาลการกินอาหาร การชิมเมนูพิเศษในร้านอาหารและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร และการสังเกตกระบวนการเตรียมและผลิตอาหารของผู้ประกอบการอาหารที่มีชื่อเสียง (Hall & Mitchell, 2005)

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จาก

อาหารในพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยว ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่กระตุ้นให้คนเดินทางไปยังจุดหมายปลายทาง โดยเฉพาะการได้รับประทานอาหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีความสำคัญเท่ากับสถานที่พักและทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยว (Pullphothong & Sopa, 2012)

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นรูปแบบการเดินทางแบบเฉพาะเจาะจง ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับความเพลิดเพลินและประสบการณ์ทางด้านอาหารจากการเดินทาง จากการเยี่ยมชมสถานที่ การเข้าร่วมขนบธรรมเนียมและประเพณีทางด้านอาหารที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ และการทานอาหารพื้นถิ่น ที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว (Diaconescu & Nistoreanu, 2013)

การท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นการเดินทางในพื้นที่ที่มีทรัพยากรทางด้านอาหารสมบูรณ์ ที่สามารถสร้างกิจกรรมนันทนาการเพื่อสร้างความเพลิดเพลินและประสบการณ์ให้แก่ นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย การเยี่ยมชมแหล่งผลิตหรือแหล่งจำหน่ายผลผลิตทางอาหาร การจัดเทศกาลทางด้านอาหาร ประเพณีและวัฒนธรรมทางด้านอาหาร การจัดกิจกรรม การสาธิตการทำอาหาร การชิมผลิตภัณฑ์อาหารที่มีคุณภาพในพื้นที่ โดยนักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสกับวิถีชีวิตหรือ วัฒนธรรมของคนในพื้นที่อย่างใกล้ชิด ได้เรียนรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรมด้านอาหาร องค์ประกอบ และวิธีการทำอาหารที่มีลักษณะเฉพาะของพื้นที่ (Lee et al., 2015)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้รับความเพลิดเพลินและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร โดยการนำอาหารพื้นถิ่นและวิถีวัฒนธรรมทางด้านอาหารมาส่งเสริมหรือจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ การจัดเทศกาลอาหาร การจัดประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหาร การเยี่ยมชมแหล่งผลิตอาหาร การทดลองทำอาหาร และการชิมอาหาร เพื่อเรียนรู้ถึงวัตถุดิบและวิธีการทำอาหาร รวมถึงวิถีวัฒนธรรมของอาหารพื้นถิ่นที่มีลักษณะเฉพาะของแต่ละพื้นที่

2.1.2 นักท่องเที่ยวเชิงอาหาร

นักวิชาการได้ให้ความหมายและนิยามเกี่ยวกับนักท่องเที่ยวเชิงอาหาร รายละเอียดดังนี้

Urry (2002) ได้กล่าวว่า นักท่องเที่ยวเชิงอาหาร คือ นักท่องเที่ยวที่แสวงหาประสบการณ์ด้านอาหารอย่างแท้จริง ที่สามารถสะท้อนความเป็นเอกลักษณ์ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

นักท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นกลุ่มขนาดเล็ก ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการได้รับประสบการณ์ชีวิตกับคนในท้องถิ่น โดยเข้าร่วมกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อร่วมรับรู้ถึงความรู้สึกของคนในท้องถิ่น และผ่านการเดินทางที่นักท่องเที่ยวได้ปลดปล่อยปัญหาและความกังวลจากที่ตนอาศัย

อยู่ เพื่อมาร่วมเป็นส่วนหนึ่งกับคนในพื้นที่ และใช้ชีวิตเหมือนกับคนในพื้นที่ (Chemnasiri & Kaewmoung, 2008) และคุณค่าที่นักท่องเที่ยวเชิงอาหารยอมรับ คือ การได้เข้าสังคม พื้นที่สำหรับแบ่งปันการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยนักท่องเที่ยวยินดีที่จะต้องมีค่าใช้จ่ายสูงกว่าค่าเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว โดยไม่คำนึงถึงความไม่เท่าเทียมกับนักท่องเที่ยวทั่วไป

จากการให้ความหมายและนิยามดังกล่าว สรุปได้ว่า นักท่องเที่ยวเชิงอาหารเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะ ที่มีความต้องการประสบการณ์ทางด้านอาหารท้องถิ่น ที่สามารถสะท้อนวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตกับคนในพื้นที่ และมีความยินดีที่จะมีค่าใช้จ่ายสูงกว่านักท่องเที่ยวทั่วไป

2.1.3 แนวโน้มของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

การท่องเที่ยวเชิงอาหารของโลกมีแนวโน้มขยายตัว เนื่องจากในปัจจุบัน อาหารนอกจากเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบริโภคในแต่ละวันของนักท่องเที่ยวแล้ว ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าใจวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ เป็นการรวมคุณค่าแบบดั้งเดิมกับแนวโน้มของการท่องเที่ยวแบบใหม่ โดยเคารพต่อวัฒนธรรมและประเพณี วิถีชีวิตที่มีสุขภาพดี ความแท้จริงและความยั่งยืนของชุมชน

นอกจากนี้ อาหารสามารถสร้างโอกาสที่จะฟื้นฟูและกระจายการท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ต่างๆ ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างประสบการณ์การทำอาหาร ได้แก่ ผู้ผลิต/ผู้จำหน่าย พ่อครัว โรงเรียนสอนร้านอาหาร ผู้ประกอบการและไกด์นำเที่ยวการทำอาหาร ผู้นำเที่ยวการประกอบอาหาร สื่อที่เกี่ยวข้องกับการทำอาหาร รายการทางโทรทัศน์และนิตยสาร การจัดกิจกรรม ผู้ประกอบการผลิตไวน์และโรงกลั่นเบียร์ (Cagla, 2012) และการสร้างงานใหม่สู่ภาคส่วนหลัก

การทำอาหาร มีบทบาทที่สำคัญต่อการเลือกจุดหมายปลายทางและการบริโภคของนักท่องเที่ยว โดยส่งผลให้การนำเสนอวิธีทำอาหารบนพื้นฐานของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นมีคุณภาพสูงและการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่มีความแตกต่างมากขึ้น

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยที่ส่งผลต่อการขยายตัวของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ดังกล่าว สามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ดังนี้

1) การขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงอาหารของโลกเพิ่มขึ้น โดยส่วนแบ่งทางการตลาดของท่องเที่ยวเชิงอาหารมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเทียบกับการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆ

2) ทรัพยากรทางธรรมชาติที่นำมาใช้ในการผลิตผลิตภัณฑ์ทางด้านอาหาร สามารถบ่งบอกถึงแหล่งที่มา

3) แหล่งมรดกวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงอาหาร คำนึงลักษณะทางวัฒนธรรมในพื้นที่ (Gaztelumendi, 2012) ศาสตร์การทำอาหารช่วยให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงมรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของจุดหมายปลายทาง ผ่านการทดสอบ การทดลองและซื้อผลิตภัณฑ์ ซึ่งทำให้โอกาสในการมีส่วนร่วมและได้รับประสบการณ์อย่างแท้จริงมากขึ้น และคำนึงถึงค่านิยมทางวัฒนธรรมแบบใหม่ที่เกิดขึ้น ที่ช่วยเพิ่มความมั่งคั่งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของประเทศ

โดยประเพณีและนวัตกรรมสามารถไปด้วยกันได้อย่างเป็นธรรมชาติ ด้วยวัฒนธรรมการทำอาหารเป็นกระบวนการที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นความท้าทายสำหรับมืออาชีพในการนำนวัตกรรมมาสร้างหรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบสนองความต้องการวัฒนธรรมการบริโภคแบบใหม่

4) ความยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงอาหารสามารถสร้างผลลัพธ์ทางด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เป็นไปในทิศทางเดียวกันกับผลลัพธ์ทางด้านเศรษฐกิจ ในขณะที่สถานการณ์การพัฒนาการท่องเที่ยวของโลกในปัจจุบัน ไม่สามารถนำไปสู่ความยั่งยืนของพื้นที่ตามแผนงานที่กำหนด ในขณะที่การท่องเที่ยวเชิงอาหารสามารถสร้างกลไกที่นำไปสู่ความยั่งยืนภายในพื้นที่ โดยการดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มีส่วนร่วมในวิถีชีวิตทางวัฒนธรรมอาหารของคนในพื้นที่จุดหมายปลายทาง การอธิบายและตีความผ่านทางอาหาร ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและบริการทั้งหมดและกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาหาร

5) คุณภาพ จุดหมายปลายทางที่ต้องการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ต้องวางแผนงานด้านคุณภาพในระดับต่างๆ ได้แก่ การป้องกันและรับรองผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การพัฒนาการแข่งขันและทรัพยากรบุคคลการตลาดทั้งห่วงโซ่ของการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยการฝึกอบรมและการอบรมขึ้นใหม่ เพื่อเพิ่มความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

6) การสื่อสาร จุดหมายปลายทางควรกำหนดเรื่องราวเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางด้านอาหารที่เป็นจริงและน่าเชื่อถือ ประสบการณ์การเดินทางที่เปลี่ยนไปและไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่วันที่เดินทางมาในพื้นที่ แต่สามารถเริ่มต้นตั้งแต่เนิ่นๆ ก่อนการเดินทางมายังพื้นที่ (นักท่องเที่ยวได้รับแรงบันดาลใจ รวบรวมข้อมูล เปรียบเทียบ และการซื้อ) และสิ้นสุดลงเมื่อนักท่องเที่ยวได้ทำการประเมินประสบการณ์และแบ่งปันผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ (WTO, 2012)

7) ความร่วมมือ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันดำเนินการกำหนดและจัดการผลิตภัณฑ์สำหรับการท่องเที่ยวเชิงอาหารในจุดหมายปลายทาง (ผู้ผลิต/ผู้จัดจำหน่าย เกษตรกร ชาวประมง, พ่อครัว, ภัตตาคาร, หน่วยงานภาครัฐ, นักธุรกิจโรงแรม, ฯลฯ)

Björk & Kauppinen-Räsänen (2014) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างประสบการณ์ทางด้านอาหารพื้นถิ่น ได้แก่ อาหาร สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ปัจจัยทางด้านอาหาร ได้แก่ อาหารท้องถิ่น วัฒนธรรมทางด้านอาหารท้องถิ่น ประสบการณ์ทางด้านอาหารแบบใหม่ และความอัตลักษณ์ของอาหาร เนื่องจากอาหารพื้นถิ่นเป็นสิ่งที่ดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยวและมีบทบาทสำคัญในการสร้างประสบการณ์สำหรับนักท่องเที่ยว ทั้งนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจทางด้านอาหารโดยเฉพาะและที่ไม่ค่อยมีความสนใจทางด้านอาหาร

2) ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สิ่งแวดล้อมของร้านอาหาร บรรยากาศ การรับประทานอาหารค่ำ สุนทรียภาพในการรับประทานอาหาร และอาหารแบบเนิบนาบ (Slow food)

3) ปัจจัยทางด้านพฤติกรรม ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับอาหาร การมีส่วนร่วมในการเตรียมอาหาร และรูปแบบการกินอาหารที่แตกต่างกัน เนื่องจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีความหลากหลาย เช่น นักท่องเที่ยวบางคนต้องการได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายเพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ในขณะที่บางคนชอบที่จะได้รับประสบการณ์และความเพลิดเพลินที่เคยได้รับจากร้านเดิม

นอกจากนี้ โทมัส สุขปรีชา (2560) ยังได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวโน้มการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ดังนี้

1) การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากรศาสตร์ จากการเปลี่ยนแปลงจำนวนและโครงสร้างของประชากร เช่น จำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและรูปแบบการท่องเที่ยว โดยแนวโน้มของกลุ่มนักท่องเที่ยวในอนาคตมีวัตถุประสงค์ของการเดินทางที่เปลี่ยนไปจากเดิม โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ๆ ที่มีความต้องการเฉพาะเจาะจงมากขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงอาหาร เป็นการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะที่ต้องการได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมทางด้านอาหาร

2) กระแสการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาการท่องเที่ยวในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงมิติของสิ่งแวดล้อม สังคม-วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ได้แก่ การอนุรักษ์ ไม่ทำลายและรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว การเคารพต่อสังคมและวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ และการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวแก่คนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึง ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงอาหารสามารถตอบสนองความยั่งยืน ทั้งในมิติของสิ่งแวดล้อม สังคม-วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ โดยนักท่องเที่ยวจึงได้มีโอกาสในการสัมผัสวิถีชีวิตและวัฒนธรรมอาหารของท้องถิ่น

3) การแสวงหาความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น นักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีความสนใจที่จะแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ ประสบการณ์และคุณค่าของสินค้าหรือการบริการ นอกจากความมีชื่อเสียง โดยเฉพาะลักษณะที่มีความเฉพาะเจาะจงของท้องถิ่น เช่น ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี รวมถึงวิถีวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต เช่น วิถีวัฒนธรรมทางด้านอาหาร เป็นต้น

4) การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ การค้นหาข้อมูลต่างๆ ของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน นิยมใช้เทคโนโลยีและสื่อออนไลน์เป็นหลักในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยวรวมถึงร้านอาหาร เมนูอาหารในท้องถิ่น แหล่งผลิต

อาหารที่เป็นแหล่งกำเนิดของอาหารนั้นๆ การจัดงานหรือเทศกาลด้านอาหารต่างๆ รวมถึงการแสดงความคิดเห็นและการแนะนำอาหาร

5) แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวสมัยใหม่ นักท่องเที่ยวในปัจจุบันมีแรงจูงใจในการท่องเที่ยวที่ต่างกัน ซึ่งกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเชิงอาหารมีการเดินทางมากขึ้น ได้แก่ ความต้องการความรื่นรมย์ (Pleasurable Experience) เป็นความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะเติมความสุขทางความรู้สึก สัมผัสประสบการณ์การกินอาหาร ความต้องการสืบค้นจากรากฐาน (Grounded) นักท่องเที่ยวต้องการที่จะสัมผัสกับรากเหง้าของอาหารในชนบทและวิธีการผลิตอาหาร รวมถึงการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expression) ต้องการแสดงความแตกต่างโดดเด่นและความเป็นตัวตนในด้านการรับประทานอาหาร (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวยั่งยืน (องค์การมหาชน, 2559 อ้างใน โทมร สุขปรีชา, 2560)

2.1.4 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร

Gheorghe, *et al.* (2014) ได้กล่าวถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ประกอบด้วย

1) ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงอาหาร กลยุทธ์ของความดั้งเดิมทางวัฒนธรรม มีโอกาสที่จะนำมาใช้เป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์ เพื่อแสดงถึงคุณภาพ ความหลากหลายและเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและวิธีการทำอาหารของคนในพื้นที่ ดังนั้นการวางแผนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว (Dozier, 2012)

2) การตลาดและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยการนำเสนอวิธีการทำอาหาร ซึ่งเป็นกลยุทธ์ในการสร้างภาพลักษณ์และตราสินค้าของจุดหมายปลายทาง ปัจจัยสำคัญในการพัฒนาตลาดและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารในพื้นที่ ได้แก่ การพัฒนาเครื่องมือส่งเสริมการขายที่มีคุณภาพสูงและน่าเชื่อถือ เช่น คู่มือแนะนำวิธีการทำอาหาร การจัดกิจกรรม สื่อและการใช้อินเทอร์เน็ตและเครือข่ายสังคมออนไลน์

3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในห่วงโซ่แห่งคุณค่าของการท่องเที่ยวเชิงอาหารในระดับท้องถิ่น (ผู้ผลิต ผู้จำหน่าย ร้านอาหาร โรงแรม ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ฯลฯ)

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ กลยุทธ์ความดั้งเดิมทางด้านอาหาร การตลาดแบบใหม่ และเครือข่ายความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2 แนวคิดการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Environment Friendly Tourism)

2.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ยังไม่มีการกำหนดนิยามหรือความหมายไว้อย่างชัดเจน แต่มีนักวิชาการบางท่านได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวสีเขียว ที่มีความหมายในลักษณะที่ใกล้เคียงกัน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หมายถึง ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวใดๆ ที่รวมเอาผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทางการท่องเที่ยวในกลุ่มสีเขียว การให้บริการและการจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย ตั้งแต่การใช้พลังงานหมุนเวียน ที่ช่วยลดการปลดปล่อยก๊าซ CO₂ การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบ การลดเสียงรบกวนและการปล่อยมลพิษทางอากาศ (Diab, *et al.*, 2015)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวสีเขียว และการท่องเที่ยวที่ช่วยรักษาสภาพแวดล้อม (Soft tourism) ถูกนำมาใช้เพื่อสื่อถึงการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แต่มีจุดเน้นหรือการตีความหมายที่แตกต่างกัน โดยการท่องเที่ยวดังกล่าวถูกนำมาใช้เพื่อตอบวัตถุประสงค์ 2 ประการ โดยข้อแรกคือ การสร้างการรับรู้ให้แก่นักท่องเที่ยวว่าจุดหมายปลายทางที่จะเดินทางนั้นมีความสวยงามและสภาพแวดล้อมดี ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมักถูกนำมาใช้ในการสร้างการรับรู้ดังกล่าว นั่นคือการท่องเที่ยวในวันหยุดที่ไม่ทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติ (Wight, 1994) และข้อ 2 คือ การดำเนินการด้านการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่นั้นไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งการท่องเที่ยวยังสามารถบ่งบอกได้เป็นอย่างดี และสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการสร้างตลาดการท่องเที่ยวใหม่ที่มีความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมและการยกระดับของราคาสินค้าและบริการให้สูงมากขึ้น โดยนักท่องเที่ยวมีความเพลิดเพลินกับวันหยุดและมีความรับผิดชอบต่อนพื้นที่ (Wheeller, 1998)

จากการให้นิยามที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่ทั้งผู้ประกอบการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวมีความรับผิดชอบต่อพื้นที่ ลดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินงานของผู้ประกอบการและการจัดกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว

2.2.2 เกณฑ์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กำหนดแนวคิด “Seven Greens” ซึ่งเป็นแนวคิดที่นำไปปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมเพื่อให้เกิดผลสำคัญ 2 ประการ คือ ลดผลกระทบจาก

สภาวะโลกร้อน และสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ม.ป.ป.) ที่สามารถส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1. หัวใจสีเขียว (Green Heart) ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ และตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และภัยคุกคามจากภาวะโลกร้อนที่มีต่อการท่องเที่ยว พร้อมมีการปฏิบัติเพื่อป้องกันรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ด้วยความรู้ ความเข้าใจ และวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสม

2. กิจกรรมสีเขียว (Green Activity) กิจกรรมท่องเที่ยวที่มีความสอดคล้องกลมกลืนกับคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ให้ความเพลิดเพลิน หรือสนุกสนาน ให้โอกาสในการเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยว โดยส่งผลกระทบต่อทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

3. ชุมชนสีเขียว (Green Community) แหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้งในเมืองและชนบทที่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในทิศทางที่สามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน และการดำเนินงานที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน

4. การเดินทางสีเขียว (Green Logistics) วิธีการเดินทางและรูปแบบการให้บริการในระบบการคมนาคมหรือการขนส่งจากแหล่งพำนัก/อาศัย ไปยังแหล่งท่องเที่ยว ที่เน้นการประหยัดพลังงาน การใช้พลังงานทดแทน การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม

5. การบริการสีเขียว (Green Service) รูปแบบการให้บริการของธุรกิจท่องเที่ยวแขนงต่าง ๆ ที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวด้วยมาตรฐานคุณภาพที่ดี ควบคู่ไปกับการมีปณิธานและการดำเนินการรักษาสิ่งแวดล้อม พร้อมช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการให้บริการต่างๆ

6. แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) แหล่งท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการตามกรอบนโยบายและการดำเนินงานใน ทิศทางของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ ความระมัดระวังหรือ มีปณิธานอย่างชัดเจนในการปกป้องรักษาสิ่งแวดล้อม และช่วยลดการปล่อย ก๊าซเรือนกระจกอย่างถูกวิธี

7. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Green Plus) การแสดงออกของบุคคล กลุ่มบุคคล และองค์กรในการสนับสนุนร่างกาย หรือสติปัญญา หรือบริจาคทุนทรัพย์ เพื่อร่วมมือดำเนินการใน การปกป้องรักษาและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว หรือกิจกรรมที่ช่วยลดภัยคุกคามอันเกิด จากภาวะโลกร้อน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism)

2.3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเริ่มมีการกำหนดนิยามขึ้นตั้งแต่ปลายปี ค.ศ. 1900 โดยในช่วงปี ค.ศ. 1970 เริ่มมีการจัดกลุ่มการท่องเที่ยว โดยใช้ชื่อ “การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ขึ้นเพื่อกิจกรรมทางการตลาด มุ่งหวังกลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่ยินดีจ่ายเงินสูงขึ้น เพื่อได้ความรู้ความเข้าใจในวัฒนธรรมลึกซึ้งขึ้น ต่อมาในช่วงปี ค.ศ. 1990 ตลาดการท่องเที่ยวมีความหลากหลายขึ้น และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ถูกจัดอยู่ในหมวดหมู่หนึ่งของกิจกรรม McKercher & Du Cros (2002) โดยองค์กรและนักวิชาการได้กำหนดนิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไว้หลายท่าน ซึ่งมีความแตกต่างกันตามบริบทของพื้นที่ สภาพภูมิประเทศและทิศทางในการปฏิบัติของผู้ให้ความหมายต่างๆ สะท้อนให้เห็นถึงมิติที่แตกต่างกัน โดยมีรายละเอียดดังนี้

McIntosh & Goeldner (1994) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการเดินทางที่ผู้เดินทางได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และมรดกวัฒนธรรม หรือวิถีการดำเนินชีวิตของคนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ Richards (1996) ที่ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนจากสถานที่ที่อยู่ประจำไปยังแหล่งวัฒนธรรม เพื่อรวบรวมความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ ทางด้านวัฒนธรรมของคนในพื้นที่ ที่สอดคล้องกับความต้องการ

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ การเยี่ยมชมของบุคคลภายนอกไปยังชุมชนเจ้าบ้าน ที่มีแรงจูงใจทั้งหมดหรือบางส่วนที่จะเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ศิลปะ วิทยาศาสตร์ หรือรูปแบบการดำเนินชีวิต/มรดกภายในพื้นที่ ที่ถูกนำเสนอโดยชุมชน ภูมิภาค กลุ่มหรือสถาบัน (Silberberg, 1995)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นไปยังพื้นที่ที่สามารถสัมผัสได้ถึงมรดกทางศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของคนในพื้นที่ ประกอบด้วยกิจกรรมและสิ่งดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย ซึ่งอยู่ภายใต้ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะเรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ (Smith, 2003, อ้างใน Kamamba, 2003) นักท่องเที่ยวมีความเพลิดเพลินที่ได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงความแตกต่างทางวัฒนธรรม และได้เยี่ยมชมสถานที่แปลกใหม่ ซึ่งเป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวคาดหวังที่จะได้รับการเดินทาง Starr (1987)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ กิจกรรมทางด้านศิลปะ การจัดนิทรรศการ แหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ซึ่งรวมถึงวิถีชีวิตที่เกิดจากความเชื่อ ภาษากิจกรรมทางศาสนา การประกอบอาหาร การแต่งกาย สถาปัตยกรรมของอาคารบ้านเรือน งานฝีมือ สิ่งประดิษฐ์และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศรอบตัว (Craik, 1991 อ้างใน WTO, 2005)

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ถูกปรับนิยามขึ้นใหม่จากการประชุม UNWTO General Assembly ครั้งที่ 22 ณ นครเจนีวา สวิตเซอร์แลนด์ สาธารณรัฐประชาชนจีน (UNWTO, 2017) ว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวมีแรงจูงใจในการเรียนรู้ ค้นหา ประสบการณ์

ทางด้านวัฒนธรรม จากสิ่งดึงดูดใจหรือผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่สามารถจับต้องได้และไม่สามารถจับต้องได้ ในจุดหมายปลายทาง โดยสิ่งดึงดูดใจหรือผลิตภัณฑ์เกี่ยวข้องกับทรัพยากรที่มีลักษณะเฉพาะ บ่งบอกถึงสติปัญญา จิตวิญญาณและความรู้สึกของคนในสังคม ที่ประกอบด้วยศิลปะ สถาปัตยกรรม มรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม วัฒนธรรมท้องถิ่น วรรณกรรม ดนตรี อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ และวิถีวัฒนธรรมการดำรงชีวิต ระบบคุณค่า ความเชื่อและประเพณีในท้องถิ่น

จากการให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีแรงจูงใจที่จะค้นหา เรียนรู้และได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น จากสิ่งดึงดูดใจทางด้านวัฒนธรรมภายในพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะ ทั้งที่สามารถจับต้องได้และไม่สามารถจับต้องได้

2.3.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีหลากหลายประเภท เนื่องด้วยมีความเกี่ยวข้องกับวิถีวัฒนธรรมด้านต่างๆ ซึ่งมีนักวิชาการได้กำหนดและแบ่งกลุ่มทรัพยากรตามเกณฑ์ต่างๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ECTARC (1989) ได้นิยามทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไว้ดังนี้

- 1) โบราณสถานและพิพิธภัณฑ
- 2) สถาปัตยกรรม (ซากปรักหักพัง อาคารที่มีชื่อเสียง)
- 3) ศิลปะ ประติมากรรม งานฝีมือ การจัดนิทรรศการ เทศกาล และการจัดกิจกรรม
- 4) ดนตรีและการเต้นรำ (คลาสสิก พื้นบ้าน ร่วมสมัย)
- 5) ละคร (โรงละคร ภาพยนตร์ นักเขียนบทละคร)
- 6) การศึกษาภาษาและวรรณกรรม การท่องเที่ยวไปเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ และการจัดกิจกรรม

7) เทศกาลหรืองานเฉลิมฉลองทางศาสนา และการแสวงบุญ

8) วัฒนธรรม (พื้นบ้านหรือดั้งเดิม) และวัฒนธรรมย่อย

Munsters (1996) ได้แบ่งสถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- 1) สิ่งดึงดูดใจ ได้แก่ อนุสาวรีย์ พิพิธภัณฑ เส้นทาง และสวนสนุก
- 2) การจัดกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม กิจกรรมทางศิลปะ การจัดกิจกรรมและสถานที่ท่องเที่ยว

นอกจากนี้ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2557) ได้กล่าวถึงสิ่งดึงดูดใจสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 10 ประการ คือ

- 1) ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์
- 2) โบราณคดีและพิพิธภัณฑ
- 3) งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง

- 4) ศิลปะ ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้นรวมไปถึงงานแกะสลักและหัตถกรรม
- 5) ศาสนาและพิธีกรรมต่าง ๆ ในศาสนา
- 6) ดนตรี ภาพยนตร์ การแสดงละครและมหรสพต่าง ๆ
- 7) วรรณกรรมและภาษา รวมถึงระบบการศึกษา
- 8) วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร และวัฒนธรรมทางด้านอาหาร
- 9) ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่าง ๆ
- 10) ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

จากการนิยามทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังกล่าว สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ทรัพยากรที่สามารถจับต้องได้ ได้แก่ สิ่งดึงดูดที่เป็นสิ่งปลูกสร้าง และที่ไม่สามารถจับต้องได้ ได้แก่ การจัดเทศกาลหรือกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีวัฒนธรรมของคนในพื้นที่

2.3.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วย 6 ด้าน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2557) ดังนี้

- 1) องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น
- 2) องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม โดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์
- 3) องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยวโดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไรสู่ธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาอีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม
- 4) องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยว คุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

6) องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้อง เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางด้านธรรมชาติและวัฒนธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องของทุกฝ่ายโดยมีการให้ความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรในพื้นที่

2.3.4 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยวชมโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเข้าไปเกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรอื่นๆ และขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมาของผู้คนในสังคมหรือในพื้นที่นั้นๆ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบ่งออกเป็นประเภทย่อยได้ 5 ประเภท คือ

1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว โดยได้รับความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่น

2) การท่องเที่ยวงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์ และศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ อีกทั้งได้รับความรู้ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

3) การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism/Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ได้รับความรู้และมีความเข้าใจในวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนในท้องถิ่น

4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬา หรือแข่งขันการกีฬา โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดรายการกีฬาตามเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาได้สนุกสนานเพลิดเพลินกับการออกกำลังกาย หรือเล่นกีฬา หรือแข่งขันกีฬา ในขณะที่เดียวกันก็ได้ไป

ท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางการจัดรายการกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อและมิจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าทางสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

5) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม เช่น การนวดตัว การนวดฝ่าเท้า การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพร การฝึกกายบริหาร การฝึกสมาธิ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างสุขภาพ และคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่ออย่างมิจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

2.3.5 กรอบแนวคิดและการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว (2550) ได้สรุปเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คือการที่นักท่องเที่ยวจะเลือกเข้าไปเยี่ยมชมในแหล่งท่องเที่ยวใดนั้น แหล่งท่องเที่ยวนั้นจะต้องสามารถดึงดูดใจและมีความน่าสนใจ ที่สามารถสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวได้ และมีศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว ทั้งด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านนโยบาย ด้านงบประมาณ และด้านบุคลากร จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้แหล่งท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างไรก็ตาม การที่แหล่งท่องเที่ยวจะสามารถดำรงอยู่ได้นั้น การบริหารจัดการเป็นบริบทที่มีความสำคัญ ทั้งด้านการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ และการมีมาตรการป้องกันผลที่ได้รับจากการท่องเที่ยวและอาจเกิดขึ้นกับตัวแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ จากเป้าหมายของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ ความเข้าใจต่อวิถีชีวิต ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ทำให้มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวมีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่ให้ความสำคัญต่อการสร้างจิตสำนึก และการให้องค์ความรู้ รวมไปถึงการจัดการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นด้วย

องค์ประกอบพื้นฐานสำหรับประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพด้านการดึงดูดใจนักท่องเที่ยว หมายถึง การที่แหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวหรือนักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวที่มี โดยแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถสร้างความประทับใจและความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยว เช่น ชุมชนมีเอกลักษณ์ความโดดเด่นของวิถีชีวิตและภูมิปัญญา มีศิลปวัฒนธรรมที่งดงาม และมีวัฒนธรรมที่สั่งสมมาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น ดังนั้น ท้องถิ่นต้องมีความเข้มแข็งในการรักษาวัฒนธรรม ให้

ความสำคัญในการรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ ซึ่งเป็นจุดเสริมศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ ความปลอดภัยด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว และความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพในการรองรับด้านการท่องเที่ยว หมายถึง องค์ประกอบต่างๆ ที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้แหล่งวัฒนธรรม มีความสำคัญ มีความเหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยว โดยมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา 2 ด้าน คือ 1) ศักยภาพในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน 2) ศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในการควบคุม ดูแล การดำเนินงานการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยประกอบด้วยการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน และการจัดการด้านการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก

2.4 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism)

2.4.1 ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน

นักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีรายละเอียดดังนี้

การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งพัฒนาเพื่อสร้างผลประโยชน์ให้แก่คนในชุมชนมากที่สุด โดยการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถและความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การได้รับผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนการท่องเที่ยว การเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ้านและ ผู้มาเยือน การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวและผลประโยชน์ที่ได้รับ และการอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม (Johnson, 2010)

การท่องเที่ยวโดยชุมชน หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางท่องเที่ยวโดยสมาชิกในชุมชน และชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของและมีสิทธิ์ในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จ้อหอ, 2556) การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นและผู้มาเยือน ในการที่จะดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชนที่มีอยู่แล้ว ตลอดจนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน อันเกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน (วีระพล ทองมา, 2559)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์สูงสุด สร้างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านในชุมชนกับนักท่องเที่ยว ภายใต้แนวคิดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ประเพณีวิถีของชุมชน จัดสรรผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

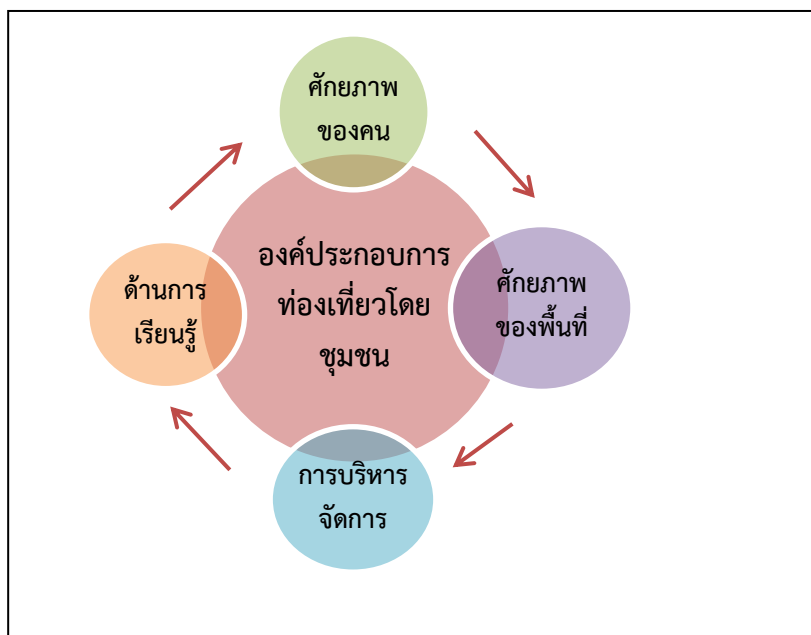
2.4.2 องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

องค์ประกอบการท่องเที่ยวตามแนวคิดของ Dickman (1996) มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง กิจกรรมการท่องเที่ยว ที่พักแรม และสิ่งอำนวยความสะดวก

พจนานุกรม และสมภพ ยี่จ่อหอ (2556) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีดังนี้

- 1) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ชุมชนมีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน มีวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์
- 2) ด้านองค์กรชุมชน มีระบบสังคมที่ เข้าใจกัน มีปราชญ์หรือผู้มีความรู้และมีทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย รู้สึกเป็นเจ้าของและเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา
- 3) ด้านการจัดการ มีกฎ-กติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว มีองค์กรหรือกลไกในการทำงาน และสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวเข้ากับการ พัฒนาชุมชนโดยรวมได้มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรม
- 4) ด้านการเรียนรู้ลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างกับรู้และความเข้าใจในวิถี ชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน มีการจัดการซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับชาวบ้านอีก ทั้งยังเป็นการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

วีระพล ทองมา (2559) ได้สรุปองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้มีความสำคัญ ทั้ง 4 ด้าน มีรายละเอียดดัง ภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 องค์ประกอบของการจัดการที่องเที่ยวโดยชุมชน

ที่มา : วีระพล ทองมา, 2559

จากแผนภาพดังกล่าวจะเห็นได้ว่า องค์ประกอบที่องเที่ยวโดยชุมชนให้ ความสำคัญทั้ง 4 ด้าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ศักยภาพของคน เริ่มที่คนในชุมชนที่จะต้องรู้จักรากเหง้าของตนเอง โดยมี ปรารชญ์หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลายเพื่อความพร้อมในการบอกถ่ายทอด ข้อมูลและคนในชุมชนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ มีความสามัคคี ทำงานร่วมกันได้ และเข้ามามีส่วน ร่วมในกระบวนการพัฒนา

2) ศักยภาพของพื้นที่ หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมประเพณีภูมิ ปัญญาท้องถิ่นที่สืบสานต่อกันมา ต้องรักและหวงแหนและคนในท้องถิ่นต้องเห็นคุณค่าของทรัพยากร ในชุมชนของตน สามารถที่จะนำมาจัดการได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน

3) การบริหารจัดการ มีการกำหนดกฎเกณฑ์และกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยมีองค์กรหรือกลไกในการจัดการที่องเที่ยว ที่สามารถเชื่อมโยงการ พัฒนาการที่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และการกระจายผลประโยชน์จากการ ที่องเที่ยวที่เป็นธรรมและทั่วถึง

4) ด้านการเรียนรู้ ลักษณะของกิจกรรมการที่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ สร้าง กระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน และสร้างจิตสำนึกเรื่องการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ทั้งประชาชนคนในท้องถิ่นและนักที่องเที่ยวผู้มาเยือน

ณัฐพัชร มณีโรจน์ (2560) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย 8 ด้าน ดังนี้

1) สิ่งดึงดูดใจ เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนล้วนเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยว ทูทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นนั้นๆ วิธีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การดำรงอยู่ด้วยการพึ่งพาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2) กิจกรรมการท่องเที่ยว มุ่งสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป็นผู้ร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้ชม โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเพื่อศึกษา เรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจริงกับเจ้าของภูมิปัญญา

3) องค์กรชุมชนและเจ้าของภูมิปัญญา จัดตั้งกลุ่มในชุมชนที่เข้มแข็ง

4) การมีส่วนร่วมของชุมชน สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว ด้วยการมีส่วนร่วมแบบร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมิณผล และร่วมรับผลประโยชน์

5) สิ่งอำนวยความสะดวกสิ่งต่างๆ มีไว้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างความสะดวกสบาย

6) การจัดการอย่างยั่งยืน การบริหารการท่องเที่ยวในภาพรวม ประกอบด้วย (1) การวางแผนการท่องเที่ยวกำหนดเป้าหมาย/แผนงาน (2) การจัดสรรงาน ทรัพยากร และกำหนดความสัมพันธ์ของงานต่างๆ เพื่อความสำเร็จของการท่องเที่ยว จัดทำโครงสร้างชุมชน กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มงาน ระบุขอบเขตหน้าที่ และจัดคนเข้ารับผิดชอบงาน (3) การกำกับ การปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ และ (4) การควบคุมเป็นการติดตาม ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่อง ประเมิณผลเพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการการท่องเที่ยวเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

7) สร้างการเรียนรู้ กิจกรรมการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ใช้ชีวิตเช่นเดียวกับสมาชิกในชุมชน เพื่อสร้างประสบการณ์จริงให้กับนักท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว หรือ สมาชิกในชุมชนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้มาเยือน

8) พัฒนาคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของชุมชน การท่องเที่ยวต้องสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว รายได้จากสินค้าที่ระลึกการท่องเที่ยว บ้านเรือน และแหล่งท่องเที่ยวสะอาด สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงสมาชิกในชุมชนก็ได้รับประโยชน์ไปด้วย

จากแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชนดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มี 4 ด้าน คือ ด้านศักยภาพของคนใน

ชุมชน ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดตั้งกลุ่มและองค์ความรู้ของคนในชุมชน ด้านศักยภาพของพื้นที่ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการสร้างการเรียนรู้และความตระหนักต่อทรัพยากรในพื้นที่ และด้านการบริหารจัดการโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2.5 แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism)

2.5.1 ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้แนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืน จากการกำหนดโปรแกรมอย่างเป็นทางการขององค์การสหประชาชาติ ที่เรียกว่า Agenda 21 ปี ค.ศ. 1995 ในภาคส่วนของการเดินทางและการท่องเที่ยว บทที่ 4 หัวข้อ “การปกป้องและรักษาทรัพยากรทางธรรมชาติบนพื้นฐานของการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม” ข้อ 43 ว่า

“การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือการใช้ทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มผลประโยชน์ของคนในชุมชนเจ้าบ้าน โดยการรักษาความสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเจ้าบ้านและการปกป้องพื้นที่ที่อ่อนไหวต่อระบบนิเวศและมรดกทางธรรมชาติ; การส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวและคำนึงความสามารถในการรองรับ เพื่อนำมาซึ่งความเข้มแข็งของชุมชนในท้องถิ่นและชนบท” (EU, 1995 อ้างใน Kostić & Jovanović-Tončev, 2014: 723)

หลังจากนั้น องค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) ได้ให้นิยามการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่าเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันและอนาคต ในการจัดการปัญหาการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อุตสาหกรรม สิ่งแวดล้อมและชุมชนเจ้าบ้าน (UNEP and UNWTO, 2005)

จากการให้ความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพชีวิต สังคมและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่นและสังคมเจ้าบ้าน การกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวให้แก่คนในท้องถิ่น การตอบสนองความต้องการและให้ประสบการณ์ที่มีคุณภาพแก่นักท่องเที่ยว และการรักษาคุณภาพของสิ่งแวดล้อม

2.5.2 แนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากการกำหนดหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนแล้ว องค์การการท่องเที่ยวโลก แห่งสหประชาชาติ ได้กำหนดแนวทางและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการท่องเที่ยวทุกรูปแบบและทุกแหล่ง รวมถึงการท่องเที่ยวแบบมวลชนและการท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ โดยส่วนประกอบของความยั่งยืนในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม จะต้องมีความสมดุลของทั้งสามองค์ประกอบ เพื่อความยั่งยืนในระยะยาว รายละเอียดดังนี้ (UNEP and UNWTO, 2005)

1) การใช้ทรัพยากรทางสิ่งแวดล้อมซึ่งถือเป็นส่วนประกอบหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างเหมาะสม การรักษากระบวนการที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศที่สำคัญ และการช่วยอนุรักษ์มรดกทางธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ

2) การเคารพต่อสังคมและวัฒนธรรมที่แท้จริงของชุมชนเจ้าบ้าน การอนุรักษ์คุณค่าทางประเพณีและมรดกวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นและยังคงอยู่ในพื้นที่ และนำมาซึ่งความเข้าใจและการยอมรับต่อวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

3) การจัดการทางเศรษฐกิจในระยะยาว ที่ให้ผลประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน รวมถึงโอกาสที่จะได้รับการจ้างงานอย่างคงที่และการได้รับเงินเดือนหรือรายได้ และการบริการทางสังคมแก่ชุมชนเจ้าบ้าน ที่สามารถลดปัญหาความยากจน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2557) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งมี 3 มิติ ดังนี้

1) มิติด้านการสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดที่จะให้ความรู้ ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่ายในการปกป้องรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก เพื่อให้คงไว้ซึ่งความสวยงามและคุณค่าทรัพยากรท่องเที่ยว ซึ่งวิธีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวมีหลายรูปแบบ เช่น การเน้นวิธีการจัดทำโปรแกรมสื่อความหมายธรรมชาติหรือวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว การจัดให้มีนิทรรศการ/แผ่นป้ายบรรยายตามบริเวณหรือจุดต่างๆ การจัดให้มีเส้นทางเดินเท้าหรือเส้นทางเดินป่าที่ให้ประสบการณ์ในการเรียนรู้ธรรมชาติหรือวัฒนธรรมแก่ผู้มาเยือน รวมถึงการฝึกอบรมมัคคุเทศก์และเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถชี้แนะและอธิบายเกี่ยวกับธรรมชาติและวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวพบเห็น เป็นต้น

2) มิติด้านการสร้างควมพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยว ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดให้นักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจจะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ

และวัฒนธรรม เช่น การส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยการจัดให้มีสื่อความหมายธรรมชาติหรือวัฒนธรรม ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์แก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจกลับไป

3) มิติด้านการสร้างควมมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนท้องถิ่น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนต้องมีแนวคิดในการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น ด้วยการเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและช่วยให้ชุมชนท้องถิ่นได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การลงทุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็ก การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านมาขาย การจ้างงานในธุรกิจท่องเที่ยว เป็นต้น

จากแนวคิดดังกล่าว สรุปได้ว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยว สามารถสร้างความสมดุลของทั้งสามองค์ประกอบ ได้แก่ สิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ได้แก่ สร้างความตระหนักต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ การยอมรับต่อคุณค่าทางประเพณีและมรดกวัฒนธรรมที่สร้างขึ้นและยังคงอยู่ในพื้นที่ และการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ของชุมชนท้องถิ่น เพื่อความยั่งยืนของชุมชนในระยะยาว และนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ

2.5.3 หลักการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism)

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีหลักการที่สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน นั่นคือ ต้องมีการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่าและเหมาะสม เพื่อสามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้นได้อย่างยั่งยืนและยาวนาน โดยมีกระบวนการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวให้แก่ประชาชนในชุมชนหรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม โดยมีนักวิชาการได้กล่าวถึงหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

Satc (2007) อ้างใน Sharpley (2009) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ดังนี้

- 1) ลดผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นปละระดับโลก
- 2) บรรลุถึงเป้าหมายในการอนุรักษ์ การท่องเที่ยวควรค้นหาการส่งเสริมการอนุรักษ์พื้นที่ทางธรรมชาติ
- 3) สร้างความแตกต่างของพื้นที่ ภูเขาสำคัญที่ทำให้สำเร็จและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ การสร้างความต่างของพื้นที่จากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ได้อย่างชัดเจน

- 4) ความแท้จริง สิ่งดึงดูดใจที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว คือสิ่งดึงดูดใจที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น ทัศนศาสตร์ วัฒนธรรม วิถีชีวิตและทรัพยากรทางธรรมชาติ
- 5) สะท้อนถึงคุณค่าของชุมชน วิธีการในการนำเสนอความเป็นมาในอดีต สถานการณ์ปัจจุบัน และอนาคตของชุมชนท้องถิ่น เป็นวิธีการนำเสนอที่ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงและค่านิยมชีวิต
- 6) ความเข้าใจและกลุ่มเป้าหมายของตลาด ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวโน้มของตลาดและความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเป็นสิ่งที่มีความจำเป็น
- 7) การเพิ่มประสบการณ์ การเก็บเกี่ยวประสบการณ์จะเกิดขึ้นจากสถานที่ไปเยี่ยมชม
- 8) การเพิ่มคุณค่า การเพิ่มคุณค่าให้แก่ลักษณะต่างๆ ที่มีอยู่ ทำให้ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น และช่วยสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น
- 9) มีเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวที่ดี การบอกเล่าเรื่องราวทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์มากขึ้น และช่วยอนุรักษ์จุดหมายปลายทางให้สามารถคงอยู่ตลอดไป
- 10) การปรับปรุงบรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยวผ่านการออกแบบ การออกแบบที่ดีสามารถบ่งบอกถึงลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ สะท้อนถึงคุณค่าของชุมชนและเป็นเครื่องมือในการบอกเล่าเรื่องของแหล่งท่องเที่ยว
- 11) การให้ผลประโยชน์แก่นักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและชุมชน ที่ทั้งนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านจะต้องได้รับประโยชน์
- 12) การสร้างขีดความสามารถของท้องถิ่น ธุรกิจการท่องเที่ยวที่ดีจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นและเครือข่ายความร่วมมือของธุรกิจอื่นๆ และภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และช่วยกันสร้างขีดความสามารถทางธุรกิจร่วมกัน

นอกจากนี้ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2557) ได้กล่าวหลักการในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สำคัญ ดังนี้

- 1) ต้องมีการดูแลทรัพยากรทางธรรมชาติในด้านการท่องเที่ยว ให้สามารถใช้ประโยชน์ ได้ยาวนาน ไม่ใช่แค่เพียงเพื่อคนรุ่นปัจจุบันเท่านั้น
- 2) ลดการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองโดยใช้เหตุมากเกินไปเพื่อลดปริมาณจำนวนของเสียที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้

3) แหล่งท่องเที่ยวต้องมีการกระจายรายได้ให้แก่คนในพื้นที่ทั้งนี้เพื่อให้คนในชุมชนได้มีโอกาสในการเข้าร่วมจัดการดูแลการบริการแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างเป็นปกติ

4) หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว และชุมชนในท้องถิ่น

มีการประชุมปรึกษาหารือกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อการวางแผนการทำงาน ในการจัดสรร งบประมาณ การบริหารคนและการจัดการทรัพยากรอย่างถูกต้องเหมาะสม และเกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

5) มีการสร้างเครือข่ายเพื่อเผยแพร่ ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศอย่างกว้างขวางทั่วถึงในด้านแนวคิด การศึกษาวิจัย และความรู้เกี่ยวกับด้านการท่องเที่ยว

จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถสรุปเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างพอดีและมีประสิทธิภาพ การลดของเสียและการบริโภคทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่ไม่จำเป็น การรักษาความหลากหลายของทรัพยากรทางธรรมชาติ และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในการได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ เป็นการศึกษาบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้การประกอบอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่บ้านเกาะกลาง และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและวิเคราะห์ปัจจัยด้านบริบท/ทรัพยากรการท่องเที่ยวและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรณีศึกษาของทั้งไทยและต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ประเด็น	ผู้วิจัย	ผลการศึกษา
ภาพลักษณ์และการรับรู้ด้านอาหาร	ณัฐชรา กิจวิกรานต์ (2557)	นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีความคิดเห็นต่อภาพลักษณ์อาหารไทยโดยรวมในระดับมาก ทั้งในด้านคุณภาพ บรรยากาศ ความคุ้มค่าเงิน ความแปลกใหม่ และสิ่งดึงดูดใจและส่วนประกอบ
		<p>นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติมีการรับรู้คุณภาพอาหารไทย ด้านความแตกต่าง ด้านสุนทรียภาพและด้านความแก่นแท้อยู่ในระดับมาก</p> <p>ภาพลักษณ์อาหารไทยมีความสัมพันธ์กับแนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในอนาคต และการรับรู้อาหารไทยมีความสัมพันธ์กับแนวโน้มพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในอนาคต</p>
คุณภาพและมาตรฐานอาหารและร้านอาหาร	วิมลรัตน์ บุญศรีรัตน์ (2560)	จากการศึกษาอาหารพื้นถิ่นและร้านอาหารที่โดดเด่นในจังหวัดภูเก็ต พบว่า เมนูแนะนำส่วนใหญ่คือ หมี่ฮกเกี้ยน รongลงมา ได้แก่ โอเอ๋ว หมูฮ้อง และโลบะ ตามลำดับ ส่วนร้านอาหารท้องถิ่นที่แนะนำ ได้แก่ ร้านหมี่ตันโพธิ์ รongลงมา คือ ร้านลกเทียน ศูนย์อาหารพื้นเมืองใต้ต้นฉำฉา และร้านทุ่งคากาแฟ ตามลำดับ โดยร้านดังกล่าวข้างต้นเป็นร้านที่มีมาตรฐานทั้งในด้านรสชาติ ด้านอัตลักษณ์ ด้านความสะอาด และความปลอดภัย

ประเด็น	ผู้วิจัย	ผลการศึกษา
คุณภาพและมาตรฐานอาหารและร้านอาหาร	วิมลรัตน์ บุญศรีรัตน์ (2560)	การประเมินคุณภาพมาตรฐานอาหารเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต พบว่า ด้านสถานที่ ด้านกระบวนการ (การเตรียมปรุงอาหาร การจัดเก็บ อาหารที่ปรุงเสร็จ) ด้านบุคลากร ด้านภาชนะ อุปกรณ์ (วัสดุที่ใช้งาน การทำความสะอาด และการเก็บรักษา) ด้านความปลอดภัย (สถานที่ตั้ง) ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว (ผู้ให้บริการ สถานที่ตั้งร้าน) ด้านการตระหนัก รักษาและรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมสังคมและวัฒนธรรม และโดยรวมอยู่ในระดับมาก
ศักยภาพของอาหารและการท่องเที่ยวเชิงอาหาร	หทัยชนก ฉิมบ้านไร่ และ รัชพงศ์ วงศาโรจน์ (2558)	จากการศึกษาศักยภาพของอาหารพื้นเมืองของจังหวัดน่าน พบว่า ศักยภาพด้านการใช้อาหารพื้นเมืองดึงดูดนักท่องเที่ยว ด้านแสดงถึงวัฒนธรรมการกินอาหารของท้องถิ่น ด้านใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น ด้านความเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น อยู่ในระดับสูง ส่วนศักยภาพด้านความยาก/ง่ายในการพบรายการอาหาร พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

ประเด็น	ผู้วิจัย	ผลการศึกษา
<p>ศักยภาพของอาหารและการท่องเที่ยวเชิงอาหาร</p>	<p>เบญจมาภรณ์ ชำนาญฉวี (2561)</p>	<p>จากการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารของประเทศไทย พบว่า มีความได้เปรียบในหลายด้าน ได้แก่ การจัดงานเทศกาลต่างๆ ด้านอาหาร ความหลากหลายของวัตถุดิบในการประกอบอาหาร ความหลากหลายของอาหารไทยในแต่ละพื้นที่ กรรมวิธีการปรุงอาหารไทย และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร รวมถึงอาหารริมทางที่ขึ้นชื่อในแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทย ทำให้มีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ที่ช่วยส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นจุดหมายปลายทางหลักในการเดินทาง</p>
<p>แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร</p>	<p>หทัยชนก ฉิมบ้านไร่ และ รัชพงศ์ วงศาโรจน์ (2558)</p>	<p>แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านอาหารพื้นเมืองของจังหวัดน่าน 6 ด้าน คือ ด้านอัตลักษณ์ของอาหารพื้นเมือง ด้านคุณภาพของอาหารพื้นเมือง ด้านราคา ด้านการบริการ ด้านลักษณะของร้านอาหารพื้นเมือง และด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด</p>

ประเด็น	ผู้วิจัย	ผลการศึกษา
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร	วิมลรัตน์ บุญศรีรัตน์ (2560)	แนวทางการพัฒนามาตรฐานอาหารเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต ได้แก่ ภาครัฐควรจัดกิจกรรม/อบรมผู้ประกอบการเรื่องสิทธิมนุษยชนต่อการปฏิบัติต่อลูกค้า ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค และรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกับผู้ประกอบการ ควรส่งเสริมและยกระดับมาตรฐานร้านอาหารให้ปลอดภัย โดยแต่ละร้านควรมีการควบคุมการเกิดภัย ผู้ประกอบการ ควรใช้ภาชนะและอุปกรณ์ผลิตจากวัสดุที่ไม่เป็นอันตราย ทำสะอาดง่าย เหมาะสมกับการใช้งาน และอุปกรณ์การล้างทำความสะอาด ต้องอยู่สูงจากพื้น มีที่เก็บที่ถูกต้องลักษณะ และควรส่งเสริมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ มีการกำหนดมาตรฐานราคากลางที่เหมาะสม ให้ความรู้พนักงานในเรื่องของการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว

ประเด็น	ผู้วิจัย	ผลการศึกษา
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร	สรีตา พันธุ์เทียน และคณะ (2561)	แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารไทย โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการขับเคลื่อนทรัพยากรและแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม เช่น การเยี่ยมชมการเพาะปลูกและการปศุสัตว์ในแหล่งทรัพยากรด้านอาหารในท้องถิ่น และทดลองทำอาหาร การนำเสนอวัฒนธรรมการปรุงอาหาร เพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านการประกอบอาหาร ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนและสร้างเอกลักษณ์ให้แก่ชุมชนและประเทศชาติต่อไป
	กิ่งกนก เสาวภาวงศ์ และคณะ (2561)	แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารประเภทข้าวซอย อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ คงความเป็นเอกลักษณ์ของข้าวซอย การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการข้าวซอย ในการกำหนดทิศทางและวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ภาครัฐควรจัดอบรม และให้ความรู้ด้านสุขาภิบาลอาหารแก่ผู้ประกอบการด้านอาหาร ส่งเสริมความเป็นเอกลักษณ์ของอาหารข้าวซอยแต่ละร้าน ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น และควรพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารประเภทข้าวซอยในพื้นที่อำเภอเมืองเชียงใหม่

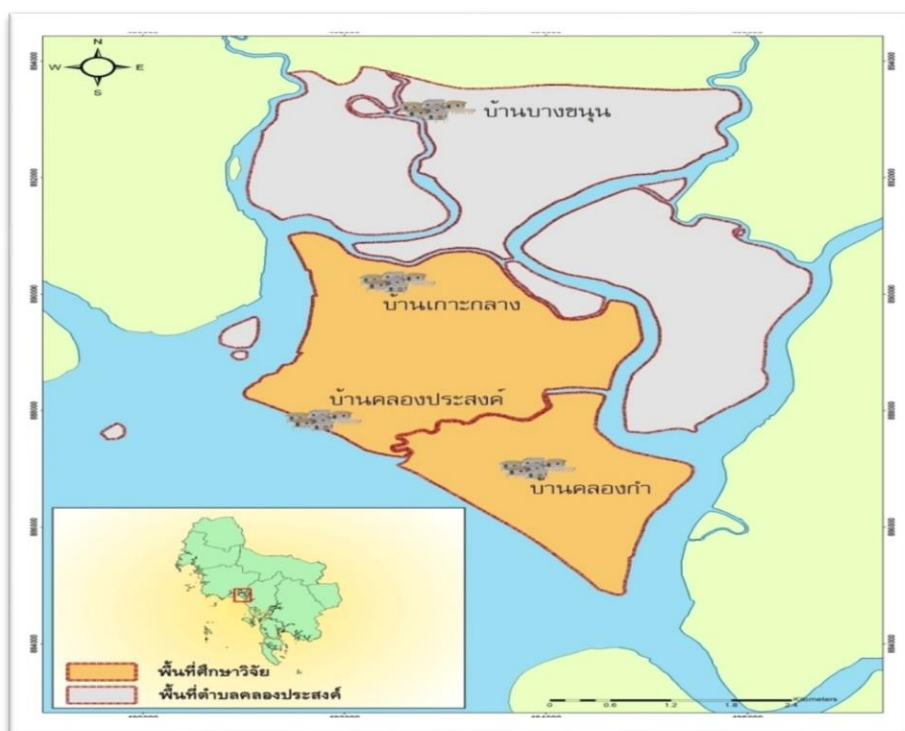
ประเด็น	ผู้วิจัย	ผลการศึกษา
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร	วิมลรัตน์ บุญศรีรัตน์ (2560)	แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารของประเทศไทย ได้แก่ การใช้อาหารในแต่ละท้องถิ่นเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่มีความได้เปรียบรวมถึงกรรมวิธีการผลิตและการถนอมอาหารแบบดั้งเดิมของไทย สามารถนำวัตถุดิบจากอาหารมาผลิตเป็นสินค้า และผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว การนำอาหารมาสร้างมูลค่าเพิ่ม ในการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยการนำอาหารเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการท่องเที่ยว
	Gheorghe, <i>et al.</i> (2014)	ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหารนั้น ควรนำกลยุทธ์ความดั้งเดิมของท้องถิ่นมาเสนอเป็นเครื่องมือเชิงกลยุทธ์สำหรับการระบุคุณภาพความหลากหลายและเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น และวิธีการทำอาหารของคนในพื้นที่ ดังนั้นการสร้างแผนเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและสร้างผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงอาหารจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว

ประเด็น	ผู้วิจัย	ผลการศึกษา
รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้ด้านอาหาร	วรวิภา วัชรวรกุลชัย และ นพพร จันทร นำชู (2562)	องค์ประกอบของรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารไทยมุสลิม ประกอบด้วย การจัดตั้งองค์กรเพื่อจัดการท่องเที่ยวการเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านอาหาร การสร้างอัตลักษณ์การท่องเที่ยวโดยใช้อาหารท้องถิ่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นและการเรียนรู้และกิจกรรมการท่องเที่ยว ส่วนเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารไทยมุสลิม ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมการกระจายผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม ผู้นำกลุ่มเชิงสร้างสรรค์ การสนับสนุนจากภายนอก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการใช้วัฒนธรรมชุมชนเพื่อการเรียนรู้

2.7 ข้อมูลพื้นที่วิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาในพื้นที่ชุมชนบ้านเกาะกลาง ซึ่งอยู่ในตำบลคลองประสังค์ อำเภอมือง จังหวัดกระบี่ มีลักษณะเป็นเกาะตั้งอยู่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำกระบี่หรือทางฝั่งตะวันออกของเทศบาลเมืองกระบี่ ทิศใต้ติดอยู่ปากอ่าว ส่วนทิศตะวันตกติดอยู่เขตตำบลเหนือคลอง โดยมีลำคลองไม้ไผ่และลำคลองเขม่าเป็นเส้นแบ่งเขตแดน ด้านทิศเหนือเท่านั้นที่ไม่มีลำคลองและติดอยู่เขตตำบลกระบี่น้อย ตำบลคลองประสมประกอบด้วย 3 หมู่ ได้แก่ หมู่ 1 บ้านเกาะกลาง หมู่ 2 บ้านคลองประสังค์ และหมู่ 3 บ้านคลองกำ

ภาพที่ 2.2 แผนที่แสดงพื้นที่ศึกษา (ชุมชนบ้านเกาะกลาง)

ที่มา (ผู้วิจัย, 2561)

ข้อมูลทั่วไปของชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังค์

ชุมชนบ้านเกาะกลางเป็นชุมชนที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติหลากหลายเช่น ป่าชายเลน เขาชนาบน้ำ ถ้ำลอด และมีวัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชนมุสลิมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ที่น่าสนใจ ภาษาที่ใช้เป็นภาษาถิ่นแต่ชาวบ้านส่วนใหญ่สามารถพูดภาษากลางได้ และบางส่วนสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ คนในชุมชนประกอบอาชีพประมง รับจ้าง ทำนา และ ค้าขาย ซึ่งรายได้โดยเฉลี่ยของอาชีพประมงประมาณ 4,000 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน อาชีพรับจ้าง รายได้เฉลี่ยประมาณ 5,000 บาทต่อครัวเรือนต่อเดือน อาชีพค้าขายรายได้โดยเฉลี่ยประมาณ 6,000 บาทต่อครัวเรือนต่อ

เดือน บ้านเกาะกลางมีจำนวนประชากรทั้งหมด 2,085 คนแบ่งเป็นชาย 1,031 คนและหญิง 1,054 คน

ที่ตั้งและการเดินทาง ชุมชนบ้านเกาะกลาง ตั้งอยู่ที่หมู่ 1 ตำบลคลองประสังค์ อำเภอมือง จังหวัดกระบี่

การเดินทางจากอำเภอมืองไปยังชุมชน การเดินทางไปยังชุมชนนั้น สามารถเดินทางโดยทางเรือเพียงอย่างเดียว ซึ่งเกาะกลางนั้นตั้งอยู่ใกล้กับตัวอำเภอมืองกระบี่ ดังนั้นนักท่องเที่ยวสามารถขึ้นเรือหัวโทงรับจ้างโดยมีท่าเทียบเรือรับจ้างที่สามารถเดินทางไปบ้านเกาะกลาง ดังนี้

1. การเดินทางจากท่าเรือสะพานเจ้าฟ้า-ชุมชนบ้านเกาะกลาง เดินทางโดยเรือหัวโทงรับจ้าง ใช้เวลาเดินทางประมาณ 10-15 นาที ซึ่งจะวิ่งรับส่งผู้โดยสารจากท่าเทียบเรือสะพานเจ้าฟ้า (เขตเทศบาลเมืองกระบี่) ถึงท่าเทียบเรือท่าหิน ค่าโดยสารคนละ 10 บาท หรือเหมาลำเที่ยวละ 60 บาท (เดิมคนละ 5 บาท เพิ่งขึ้นราคาหลังจากรัฐบาลประกาศลอยตัวค่าน้ำมันเบนซิน) โดยกรมเจ้าท่ากำหนดให้บรรทุกผู้โดยสารได้ไม่เกินลำละ 10 คน หากเกินจะโดนปรับ

2. การเดินทางจากท่าเรือท่าเล – ชุมชนบ้านเกาะกลาง ท่าเรือนี้เป็นท่าเทียบเรือฝั่งสวนสาธารณะธารา (เขตเทศบาลเมืองกระบี่) ถึงท่าเทียบเรือท่าเล ค่าโดยสารคนละ 5 บาท หรือเหมาลำๆ ละ 20 บาท สำหรับเรือหัวโทง และท่าเรือฝั่งนี้สามารถบรรทุกรถจักรยานยนต์ได้ โดยคิดค่าโดยสารคนละ 20 บาท โดยเรือที่รับส่งผู้โดยสารจะให้บริการตั้งแต่เวลา 04.00–02.00 น. หากในกรณีที่มีความจำเป็นเร่งด่วน เช่น ส่งผู้ป่วยไปโรงพยาบาล สามารถติดต่อให้มารับได้เป็นกรณีพิเศษ

การเดินทางภายในชุมชน

สภาพถนนที่ชุมชนบ้านเกาะกลางมีหลายลักษณะ คือ ถนนที่เป็นพื้นดินปนทราย มีความกว้างประมาณ 1 เมตร ถนนที่ทำจากอิฐบล็อก หน้ากว้างประมาณ 1–2 เมตร และถนนคอนกรีตหน้ากว้างประมาณ 2–3 เมตร คนในชุมชนส่วนใหญ่ใช้มอเตอร์ไซค์ หรือจักรยาน เพราะสภาพถนนที่ชุมชนบ้านเกาะกลางเหมาะสำหรับมอเตอร์ไซค์ จักรยาน หรือการเดินทางเท้าเท่านั้น สำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการใช้บริการมอเตอร์ไซค์รับจ้างอัตราค่าบริการอยู่ที่ 10–15 บาท ทางองค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสังค์มีโครงการที่จะสร้างถนนคอนกรีตเสริมเหล็กที่ถนนสายมัสดิต-ท่าหิน คาดว่าจะมีการดำเนินการเร็วๆ นี้

โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

ปัจจุบันชุมชนบ้านเกาะกลางมีไฟฟ้าเข้าถึงทุกบ้านและสามารถใช้ได้ตลอด 24 ชม. สำหรับน้ำเพื่อการบริโภคนั้นหมู่บ้านมีระบบน้ำประปาซึ่งมัสดิตคิดอัตราค่าน้ำยูนิตละ 15 บาท แต่ชุมชนนิยมใช้น้ำผิวดินที่สูบขึ้นจากบ่อน้ำหน้ามัสดิตมากกว่า ซึ่งชาวชุมชนเรียกว่า “บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์”

ตั้งอยู่บริเวณหน้ามัสยิดบุรณานิคม ในหมู่ที่ 1 มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง ประมาณ 2 เมตร ชาวบ้านส่วนใหญ่นิยมใช้บ่อแห่งนี้ประกอบพิธีทางศาสนา เป็นบ่อเก่าแก่มีอายุประมาณ 70-80 ปี บ้านเกาะกลางมีโทรศัพท์สาธารณะ 4 เครื่อง ซึ่งสามารถใช้งานได้ดีทุกเครื่อง และสามารถรับสัญญาณโทรศัพท์มือถือได้ ทำให้ไม่มีปัญหาในเรื่องการติดต่อสื่อสาร

กลุ่มอาชีพ กลุ่มกิจกรรมทางสังคม

1. กลุ่มแม่บ้านหมู่ 2 ทำการผลิตผ้าปาเต๊ะ
2. กลุ่มประมงพื้นบ้าน จัดทำสหกรณ์ออมทรัพย์ เลี้ยงหอย ปลาในกระชัง
3. กลุ่มเยาวชนจริยธรรม จัดทำสหกรณ์ออมทรัพย์
4. กองทุนเงินล้าน ดำเนินการให้กู้-ยืม เพื่อประกอบอาชีพ
5. กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ให้ความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐาน สุขภาพ
6. กลุ่มสตรีแม่บ้าน มีอุปกรณ์เครื่องครัวให้เช่า/ใช้ในงานพิธีต่างๆ
7. กลุ่มผู้นำศาสนา อบรมจริยธรรมและเผยแพร่ด้านศาสนา
8. กลุ่มแม่บ้านแปรรูปอาหารทะเล เช่น ปลาเค็ม
9. กลุ่มเลี้ยงปลากระชัง เลี้ยงปลาเก๋า, ปลากระพงแดง, ปลากระพงขาว, หอยแมลงภู, หอย

นางรม

10. ชมรมผู้สูงอายุ ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
11. กลุ่มการท่องเที่ยวบ้านเกาะกลาง พัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชน
12. กลุ่มแอโรบิก ออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ
13. กลุ่มชาวนา รวมกลุ่มทำนา เกษตรอินทรีย์ โรงสีข้าว สังคม ศิลปะ วัฒนธรรม

ประเพณี ภาษา

ชุมชนบ้านเกาะกลาง ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและยังคงไว้ซึ่งวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมแบบมุสลิมซึ่งมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ทูนทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นส่วนช่วยในการป้องกันการรุกรานของวัฒนธรรมความเป็นเมือง ทุกๆ วันชาวบ้านจะประกอบพิธีละหมาดตามเวลา และในตอนเย็นและวันเสาร์อาทิตย์จะเห็นบรรยากาศของเด็กและผู้สูงอายุถือหนังสือพร้อมด้วยผ้าละหมาด ไปเรียนศาสนาตามบ้านโต๊ะครู (ครูสอนศาสนา) นอกจากนี้ชุมชนยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและศิลปะการแสดงของชุมชนที่สืบทอดกันยาวนานอันได้แก่ ได้แก่ รำรองเง็ง การขับลาอู การรำกาหยง ประเพณีเกี่ยวเนื่องจากศาสนา เช่น การถือศีลอด การทำบุญนุรี การทำบุญเหมาไหลด การขึ้นเปลเด็ก การทำน้ำเจ็ดเดือน เป็นต้น และวัฒนธรรมการปรุงอาหารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน ซึ่งอาหารที่เป็นที่นิยมได้แก่ ข้าวยาคลุก ขนมจาก แกงแพะ แกงมะนึ่ง (แกงเปิดเทศ) ข้าวมันแกงหรือปลาเค็ม ขนมจีนน้ำยา โรตีกินกับแกง สิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นชัดว่า

ชุมชนนี้เป็นชุมชนที่ยังคงไว้ซึ่งวัฒนธรรม คือ การแลกเปลี่ยนหรือการนำอาหารหรือขนมหวานไปให้กับเพื่อนบ้าน หรือบางกลุ่มมักจะนำอาหารของตนเองมารับประทานร่วมกันที่ “ขนำ” (กระท่อมเล็กๆ ที่ปลูกแยกจากบ้าน) ซึ่งใช้เป็นสถานที่พักผ่อน รับประทานอาหารร่วมกัน และพบปะในกลุ่มญาติพี่น้องและเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ในชุมชนยังมีหอพิพิธภัณฑสถานบ้าน ที่เป็นแหล่งศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชุมชนโดยเฉพาะการประกอบอาชีพเพราะลักษณะทางด้านภูมิศาสตร์ที่เป็นเกาะ วิถีชีวิตส่วนใหญ่ของชุมชนจึงผูกพันกับทะเลและอาชีพประมงชายฝั่ง เช่น การหาหอยหวาน การตกปูดำ การตกปลาทราย เป็นต้น

การปกครองและการรักษาความสงบในชุมชน

การปกครองในชุมชนมีกำนันเป็นฝ่ายปกครองและมีสารวัตรชุมชน ทำหน้าที่ดูแลความปลอดภัยของชุมชนนอกจากนี้ชาวบ้านก็ช่วยกันสอดส่อง ดูแลความปลอดภัยในชุมชน และหากเป็นด้านความปลอดภัยระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชนจะมีการพิจารณาว่าจะรับนักท่องเที่ยวก่อนพาไปที่เกาะโดยผู้ขับเรือจ้างจะเป็นผู้ดำเนินการ

สถานที่ท่องเที่ยว

ป่าชายเลน ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ที่ขึ้นอยู่บนพื้นที่ของชุมชนซึ่งถูกคั่นด้วยทะเล ป่าชายเลนนี้เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์น้ำ ความหลากหลายของพันธุ์ไม้ป่าชายเลน สัตว์น้ำ นก และสัตว์ป่า ตลอดจนวิถีการดำรงชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนที่ยังคงรักษาไว้เป็นอย่างดี และยังมีลิงอาศัยอยู่ในป่าชายเลนด้วย นอกจากนี้ป่าชายเลนนี้ยังเป็นแหล่งศึกษาดูงานอีกด้วย

เขาขนานน้ำ เขาขนานน้ำนี้ใช้เป็นตราสัญลักษณ์ของจังหวัดกระบี่ และเป็นเสมือนประตูเข้าสู่จังหวัดกระบี่ มีลักษณะเป็นภูเขา 2 ลูกตั้งขนานกันคั่นด้วยน้ำทะเลทำให้ถูกเรียกว่า เขาขนานน้ำและมีถ้ำขนาดใหญ่อยู่ภายใน หุบเขาเว้าแหงขนานสองลำน้ำที่ลดเลี้ยวเข้าไป นักท่องเที่ยวนิยมไปล่องเรือแคนูชมธรรมชาติ

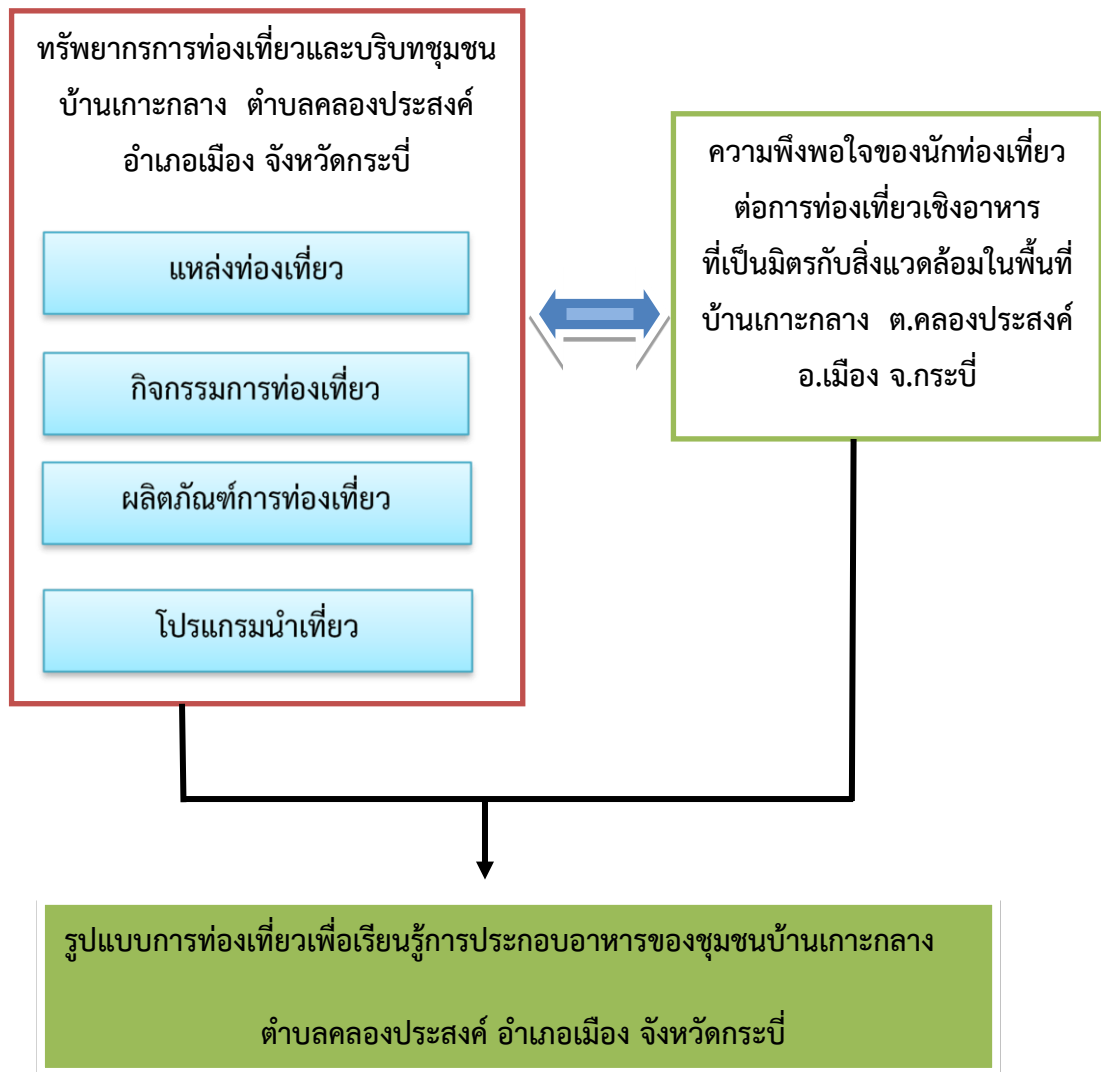
ถ้ำลอด ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 4 ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงกับเขาขนานน้ำ เป็นถ้ำขนาดเล็กเมื่อเดินเข้าไปภายในสามารถมองเห็นทะเลไปอีกฝั่งหนึ่งได้

หาดทรายและหาดหอย หาดทรายหมู่ที่ 2 และ 3 เป็นหมู่เดียวที่มีหาดทรายกว้างในตำบลคลองประสงค์ ซึ่งบริเวณหาดทรายนี้สามารถร่วมกิจกรรมจับหอยชักตีน

สินค้าชุมชน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์อาหารทะเลแปรรูป เรือหัวโพงจำลอง นักท่องเที่ยวส่วนมากนิยมซื้อเรือหัวโพงจำลองของฝากประเภทของที่ระลึกท้องถิ่น รองลงมาเป็นอาหารท้องถิ่นคือ ปลาเสียดตากแห้ง กะปิ ผ้าปาเต๊ะ ผ้าบาติก ข้าวสังหยดข้อมมือ

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ของชุมชนบ้านเกาะกลาง สามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารของชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสัก อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) กล่าวคือ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Method) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

- 1) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่ จากสถิติของนักท่องเที่ยวพบว่าเป็นปี พ.ศ. 2559 มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในจังหวัดกระบี่ จำนวน 5.8 ล้านคน เป็นชาวไทย 2.17 ล้านคน ชาวต่างประเทศ 3.64 ล้านคน (สำนักงานจังหวัดกระบี่, 2559)
- 2) กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม

- 1) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดกระบี่ กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างสูตร Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95% ดังนี้

$$\begin{aligned}n &= \frac{N}{1 + Ne^2} \\ &= \frac{5,800,000}{1 + 5,800,000(0.05^2)} \\ &= 399.97 \approx 400\end{aligned}$$

เมื่อ	n	=	ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง
	N	=	ขนาดประชากร
	e	=	ค่าความคลาดเคลื่อน

จากสูตรข้างต้น ได้ขนาดตัวอย่างนักท่องเที่ยวจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ซึ่งตัวแทนกลุ่มตัวอย่างได้มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเจาะจงเฉพาะนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนเกาะกลาง ตำบลคลองประมง อำเภอมะนัง จังหวัดกระบี่ ในปี พ.ศ. 2559

ขั้นที่ 2 วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota sampling) โดยกำหนดโควตาให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนเกาะกลาง ตำบลคลองประมง อำเภอมะนัง จังหวัดกระบี่ ในปี พ.ศ. 2559 บริเวณท่าเรือ 3 แห่ง คือ ท่าเรือท่าหิน ท่าเรือท่าเล ท่าเรือแหลมขาม แห่งละเท่าๆ กัน คือ จำนวนท่าเรือละ 133 - 134 คน จึงได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวรวมทั้งหมด 400 คน

ขั้นที่ 3 วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลคลองประมง อำเภอมะนัง จังหวัดกระบี่ ในปี พ.ศ. 2559 ตามจำนวนและสถานที่ที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 1 และขั้นที่ 2 จนครบ 400 คน

2) ประธานและคณะกรรมการของกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเกาะกลาง อำเภอมะนัง จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ เป็น 4 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 60 คน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1) กลุ่มโฮมสเตย์ที่มีการให้บริการที่พักพร้อมอาหาร 10 คน (เลือกสัมภาษณ์ประธานและสมาชิกโฮมสเตย์)

2.2) กลุ่มที่มีศักยภาพการผลิตอาหารในชุมชนบ้านเกาะกลาง

- กลุ่มหมู่บ้านแม่ข่ายอุตสาหกรรมข้าว 10 คน
ชุมชนแบบไร่ของเสีย
- กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล 5 คน
- กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง 5 คน
- กลุ่มเพาะเลี้ยงปูดำในบ่อดิน 5 คน
- กลุ่มปลูกผักอินทรีย์ 5 คน

2.3) กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเกาะกลาง

- กลุ่มการทำผ้าปาเต๊ะ 5 คน
- กลุ่มการทำเรือหัวโทงจำลอง 5 คน

2.4) กลุ่มอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเกาะกลาง

- ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว 5 คน
- ผู้นำชุมชน (กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต.) 5 คน

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน รายละเอียดดังนี้

1) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ซึ่งทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวในบริเวณท่าเรือ 3 แห่ง คือ ท่าเรือท่าหิน ท่าเรือท่าเล ท่าเรือแหลมขาม ชุมชนบ้านเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

2) การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อจัดทำรูปแบบและเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ ตามแนวของสุภางค์ จันทวานิช (2549) ซึ่งวิธีการดำเนินการแบ่งออกเป็น 5 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ก่อนลงพื้นที่เก็บข้อมูลบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

ทำการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในประเด็นการท่องเที่ยวเชิงอาหาร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวโดยชุมชน จากเอกสาร ตำราและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อสรุปสาระสำคัญในการสร้างกรอบแนวคิดในการวิจัย การออกแบบงานวิจัยให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัย กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยที่สามารถให้ข้อมูลได้ถูกต้อง กำหนดขั้นตอนในการวิจัยที่ชัดเจน สร้างเครื่องมือในการวิจัยที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในการวิจัย และรวมถึงวิธีการเก็บข้อมูลให้สามารถเป็นไปตามแผนงานที่กำหนด

ระยะที่ 2 เก็บข้อมูลศึกษาในบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสงค์ จังหวัดกระบี่

สำรวจข้อมูลพื้นที่ในบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสงค์ จังหวัดกระบี่ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง การสื่อความหมาย สิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อรองรับการท่องเที่ยวในบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสงค์ จังหวัดกระบี่

ระยะที่ 3 เก็บข้อมูลการสำรวจการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของบ้านเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง คือ ประธานกลุ่มและคณะกรรมการกลุ่มของชาวบ้านที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง

ตามตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ด้านการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ เป็น 4 กลุ่ม จำนวนทั้งสิ้น 60 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่มีโครงสร้าง

ระยะที่ 4 เก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1) นำรูปแบบ กระบวนการ และขั้นตอนกิจกรรมของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยชุมชน ที่ได้ในระยะที่ 1, 2, 3 มาวิเคราะห์และเชื่อมโยงเส้นทางนำเข้าของผลผลิตทางการเกษตรสู่วัตถุดิบในการประกอบอาหารของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนและกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการด้านการท่องเที่ยว

2) จัดประชุมโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนแก่ชุมชนและกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนและท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน ผู้มีหน้าที่ประกอบอาหารให้กับนักท่องเที่ยว ร่วมกันวางแผนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารในชุมชน โดยมีกระบวนการดังนี้

กระบวนการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1) อบรมให้ความรู้ในเรื่องการรักษาสิ่งแวดล้อม และรูปแบบการท่องเที่ยวที่ใส่ใจและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (แนวคิด 7 Green Concept)

2) อบรมให้ความรู้กับชุมชนในเรื่องของการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3) นำขั้นตอนกิจกรรมและเส้นทางนำเข้าของผลผลิตทางการเกษตรสู่วัตถุดิบในการประกอบอาหารของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนและกลุ่มอาชีพอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการด้านการท่องเที่ยว ที่ได้จากการวิจัย ให้ชุมชนร่วมกันวิเคราะห์เพื่อวางแผนและกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1) อบรมให้ความรู้เรื่องสุขาภิบาลอาหารกับผู้ทำหน้าที่ประกอบอาหารให้กับนักท่องเที่ยว

2) ร่วมกันคิดตำรับอาหารที่ชุมชนคาดว่าจะใช้ในการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้การประกอบอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเลือกใช้วัตถุดิบที่มีการผลิตในชุมชนและมีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พร้อมกับปรับปรุงและพัฒนาตำรับอาหาร

3) ร่วมกันคิดกระบวนการและรูปแบบการนำเสนอการประกอบอาหาร โดยพิจารณาให้ทุกขั้นตอนการประกอบอาหารมีกระบวนการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสามารถนำเสนอวัฒนธรรมท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้วัฒนธรรมผ่านกระบวนการประกอบอาหารได้

ระยะที่ 5 กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้การประกอบอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1) ผู้วิจัยจัดทำร่างเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและบริบทของพื้นที่ ที่ได้จากการวางแผนร่วมกันกับชุมชนในการกำหนดเส้นทาง โดยนำรายการอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจำนวน 1 รายการ ขั้นตอนการนำเสนอการประกอบอาหาร ที่มีการสังเคราะห์รายการอาหารให้มีกระบวนการที่มีปลอดภัยและถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล

2) ทดลองเส้นทางและโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกับกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

3) ประเมินความพึงพอใจต่อเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว จากผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

4) จัดทำรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสัก อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ และจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวเชิงอาหารให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ส่วน คือเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลาง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ประกอบด้วย 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว โดยข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักท่องเที่ยว โดยข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบที่มีมาตรวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 หมายถึงมีความคิดเห็นน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลาง ด้านสภาพแหล่งท่องเที่ยว ด้านกิจกรรม/การประชาสัมพันธ์ ด้านสินค้าของที่ระลึก ด้านผู้นำเที่ยวและบริการ ด้านราคา ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านคุณภาพอาหารและการบริการ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และกระบวนการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบที่มีมาตรวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนน เป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 หมายถึงมีความคิดเห็นน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

2) แบบประเมินความพึงพอใจต่อเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ของชุมชนบ้านเกาะกลาง ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน โดยข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจต่อเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของชุมชนบ้านเกาะกลาง ด้านฐานการเรียนรู้ ด้านรูปแบบกิจกรรม และด้านการดำเนินงาน โดยข้อคำถามเป็นแบบเลือกตอบที่มีมาตรวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดค่าคะแนน เป็น 1, 2, 3, 4 และ 5 หมายถึงมีความคิดเห็นน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

3) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลาง ด้านกิจกรรม ด้านกระบวนการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการนักท่องเที่ยว

3.4 การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวยุโรปต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลางอำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เพื่อพิจารณาความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และตัวแปร โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ให้คะแนน โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- + 1 คือ ข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง
- 0 คือ ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้อง
- 1 คือ ข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้อง

จากนั้นนำค่าคะแนนที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

- เมื่อ IOC คือ ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหา
- $\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด
- N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

นำค่า IOC ของข้อคำถามทุกข้อมาพิจารณา โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC > 0.5 ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา (อารยา องค์เอี่ยม และ พงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล, 2561) ซึ่งผลจากการวิเคราะห์พบว่าข้อคำถามทั้ง 78 ข้อ มีค่า IOC > 0.5 ทั้งหมด (ภาคผนวก ก)

2) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1951) โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการอธิบายค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ดังนี้ (เกียรติสุตา ศรีสุข, 2561)

- 0.00 – 0.20 หมายถึง ความเชื่อมั่นต่ำมาก/ไม่มีเลย
- 0.21 - 0.40 หมายถึง ความเชื่อมั่นต่ำ
- 0.41 - 0.70 หมายถึง ความเชื่อมั่นปานกลาง
- 0.71 - 1.00 หมายถึง ความเชื่อมั่นสูง

จากการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ เท่ากับ 0.895 (ภาคผนวก ก) แสดงว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นสูง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากการศึกษาเอกสาร ทหารสังเกต และการสัมภาษณ์เชิงลึก มาจัดระเบียบของข้อมูลให้เป็นระบบ เชื่อมโยง หาความสัมพันธ์สรุปผลและตีความ (Miles and Huberman, 1999)

2) การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามและแบบประเมินความพึงพอใจต่อเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

2.1) จำนวนและร้อยละ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

2.2) ค่าเฉลี่ย เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลาง และระดับความพึงพอใจต่อเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการแปลผลเพื่อหาระดับมาตรฐาน คือเกณฑ์สัมบูรณ์ (Criteria Absolute) โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

2.3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวัดการกระจายของความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลาง และระดับความพึงพอใจต่อเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยว

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ มีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 2) เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ วิเคราะห์ผลการศึกษาจากการค้นคว้าเอกสาร และการสำรวจภาคสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม/ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสอบถามและการทดลองเส้นทางท่องเที่ยว โดยขอเสนอผลการศึกษาดังนี้

1. บริบทชุมชนและทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
2. รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
3. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

4.1 บริบทชุมชนและทรัพยากรการท่องเที่ยวและรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

จากการศึกษาเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนชุมชนและกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผู้วิจัยสามารถสรุปบริบทชุมชนและทรัพยากรการท่องเที่ยวและรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ได้ดังนี้

1) ความเป็นมาของด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลาง

จากการศึกษาความเป็นมาของการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลาง พบว่า การท่องเที่ยวบ้านเกาะกลาง เริ่มจากการที่มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานในงานพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสุขภาพอนามัย และการอนุรักษ์ป่าชายเลนของชุมชน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มคนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้ง

ชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น องค์กร The Coastal Habitats and Resources Management Project (CHARM), Responsible Ecological Social Tours (REST), ประชาคมยุโรป (European Union; EU), กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Children's Fund ; UNICEF), สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงาน และอื่น ๆ ทำให้มีเจ้าหน้าที่เข้ามาพักอาศัยกับชาวบ้านอยู่สม่ำเสมอ จึงทำให้ชุมชนเริ่มเห็นถึงโอกาสและความเป็นไปได้ในการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวและนำไปสู่การเริ่มต้นให้บริการกิจกรรมต่าง ๆ โดยเน้นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน

2) ทรัพยากรท่องเที่ยวของบ้านเกาะกลาง

ทรัพยากรการท่องเที่ยวของบ้านเกาะกลาง ประกอบด้วย ทรัพยากรท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ป่าชายเลน มีไม้โกงกางขึ้นอยู่ค่อนข้างหนาแน่น ถึงแม้ว่าจะผ่านการทำไม้มาแล้ว แต่สภาพป่ายังมีไม้ขนาดใหญ่เหลืออยู่บ้าง

นก พบนกอย่างน้อย 221 ชนิดในป่าชายเลนปากน้ำกระเปาะเป็นนกน้ำ นกชายเลนอย่างน้อย 139 ชนิด นกประจำถิ่น 137 ชนิด นกอพยพแต่มีใช้เพื่อการผสมพันธุ์ 107 ชนิด ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้สูญพันธุ์อย่างยิ่ง ได้แก่ นกยางจีน นกกระสานวล นกทะเลขาเขียวลายจุด นกนางนวลกลบสีกุหลาบ นกนางนวลกลบหงอนใหญ่ ชนิดที่อยู่ในสถานภาพมีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ (Vulnerable) ได้แก่ นกกะเต็นใหญ่ปีกสีน้ำตาล นกกะเต็นแดง นกหัวขวานใหญ่สีดำ นกแต้วแร้วป่าโกงกาง นกกินแมลงป่า นกจับแมลงป่าโกงกาง) ชนิดที่อยู่ในสถานภาพใกล้ถูกคุกคาม ได้แก่ เหยี่ยวแดง นกแอ่นกิน นกแอ่นทางสีเหลือง นกหัวขวานใหญ่สีเทา (ศูนย์เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยวและแก้ไขปัญหาความยากจนแห่งเอเชีย, 2551)

พันธุ์ปลาและสัตว์น้ำอื่น พบพันธุ์ปลาอย่างน้อย 50 ชนิด ที่พบมากและเป็นปลาเศรษฐกิจ ได้แก่ ปลานวลจันทร์ทะเล และปลากะพงขาว ชนิดอื่นๆ ได้แก่ ปลาตาเหลือก ปลากระบอกหลายชนิด ปลาข้าวเม่าหลายชนิด และปลาแป้นหลายชนิด เป็นต้น (ศูนย์เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยวและแก้ไขปัญหาความยากจนแห่งเอเชีย, 2551)

3) แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ

แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนประกอบด้วย ลำคลองที่ไหลผ่านลงสู่ทะเล ป่าชายเลน เนื้อที่ประมาณ 102.12 ตารางกิโลเมตร (63,825 ไร่) และชายหาดมีเนื้อที่ประมาณ 12 ตารางกิโลเมตร (7,500 ไร่) มีความยาวตามแนวชายฝั่งทะเลประมาณ 26 กิโลเมตร หาดเลนจะปรากฏเมื่อน้ำทะเลลง หาดเลนบางแห่งมีความกว้างถึง 2 กิโลเมตรจากชายฝั่ง หาดเลนระหว่างปากแม่น้ำกระเปาะกับคลองยวนมีขนาดประมาณ 9.3 กิโลเมตร (5,812.5 ไร่) เมื่อน้ำทะเลลดลงต่ำสุดระดับน้ำโดยเฉลี่ยลึก 2 เมตร บริเวณร่องน้ำมีความลึกประมาณ 6 – 10 เมตร นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน

ประกอบด้วย เขาชนาน้ำ มีถ้ำขนาดใหญ่อยู่ภายใน หุบเขาเว้าแห่งชนาน้ำสองลำน้ำที่ลดเลี้ยวเข้าไป ซึ่งเป็นแหล่งนักท่องเที่ยวนิยมไปล่องเรือแคนู ชมธรรมชาติ และหาดแหลมสน ซึ่งเป็นหาดทรายตั้งอยู่ในหมู่ที่ 2 และ 3 เป็นลักษณะหาดทรายกว้าง ซึ่งเป็นบริเวณหาดทรายนี้นักท่องเที่ยวสามารถร่วมทำกิจกรรมจับหอยชักตีน (องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสังค์, ม.ป.ป)

4) การจัดการการท่องเที่ยวและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

ในด้านการจัดการในเรื่องของกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น มีการใช้บริการจากกลุ่มการท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเกาะกลางมีกิจกรรมที่กระบวนการเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว มีการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว โดยมีกลุ่มอาชีพ และศูนย์การเรียนรู้เพื่อการท่องเที่ยว ดังนี้

4.1) กลุ่มชานาน้ำตำบลคลองประสังค์ ปัจจุบันกลุ่มชานาน้ำตำบลคลองประสังค์มีสมาชิกกลุ่ม 77 คน เข้าร่วมโครงการการผลิตข้าวปลอดสารพิษและข้าวอินทรีย์ 43 คน จำนวน 130 ไร่ แบ่งเป็น ข้าวสังข์หยด จำนวน 98 ไร่ ข้าวปทุมธานี 1 จำนวน 32 ไร่ กลุ่มชานาน้ำตำบลคลองประสังค์ ได้นำการจัดการอุตสาหกรรมข้าวชุมชนแบบไร้ของเสียมาใช้ในการจัดการไร่ นา คือนำทุกส่วนของต้นข้าวมาสร้างมูลค่าเพิ่มและเป็นประโยชน์ สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือนและช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน การแปรรูปข้าวเปลือกมีการจัดตั้งโรงสีข้าวชุมชนขนาดเล็กประมาณ 250 กิโลกรัมต่อชั่วโมง เมื่อสีข้าวจะได้ข้าวสารขาวหรือข้าวสารกล้องสำหรับบริโภคในครัวเรือน และยังมีผลพลอยได้จากโรงสีอีกหลายอย่าง เช่น แกลบนำมาผลิตเป็นถ่านอัดแท่ง ใช้เป็นเชื้อเพลิง หรือเป็นอาหารสัตว์ รำนามาหีบได้น้ำมันรำที่ใช้ในการปรุงอาหาร ส่วนที่เหลือเป็นกากนำไปเลี้ยงปลา มีจุดถ่ายทอดความรู้ข้าวสังข์หยด ที่บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 1 ตำบลคลองประสังค์ อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ มีวิทยากรให้ความรู้เรื่องความรู้ข้าวสังข์หยดอินทรีย์ คือ นายประวัติ คลองรั้ว เป็นกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อถ่ายทอดกระบวนการปลูกข้าวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังที่สรุปไว้ในตาราง ที่ 4.1- 4.4

ตารางที่ 4.1 แสดงกระบวนการผลิตข้าวของกลุ่มแม่ข่ายอุตสาหกรรมข้าวชุมชนแบบไร้ของเสีย

เดือน	กระบวนการ	กระบวนการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
มีนาคม-เมษายน	การเตรียมดินหลังการเก็บเกี่ยว	<ol style="list-style-type: none"> 1. ทำปุ๋ยอินทรีย์น้ำ 2. ไถกลบตอซังโรยหินปูนปน 3. หว่านพืชตระกูลถั่ว (ปอเทือง ถั่วดำ ถั่วฝักดาบ) เมล็ดพันธุ์ถั่วและปอเทือง ในแปลงและแปลงสำหรับปลูกในนาข้าว 4. เมื่อต้นถั่วโตขึ้น ไถกลบทิ้งไว้ประมาณ 1 อาทิตย์ ไถพรวน
พฤษภาคม	เตรียมดินสำหรับแปลงเพาะต้นกล้า	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไถตะ 2. ไถแปร 3. ใส่ปุ๋ยหมัก ถ่าน ไถเทือก 4. ใส่ปุ๋ยอินทรีย์น้ำที่ทางกลุ่มทำเอง
พฤษภาคม	เพาะกล้า	<ol style="list-style-type: none"> 1. นำเมล็ดพันธุ์ข้าวใส่ ถุงผ้า ไปแช่ในน้ำสะอาด นานประมาณ 12-24 ชั่วโมง 2. นำถุงผ้าที่ห่อเมล็ดข้าวตั้งทิ้งไว้ รดน้ำอย่าให้แห้ง รอให้รากงอก(เมื่อยอดและรากเล็กน้อยโดยรากจะยาวกว่ายอด) 3. หว่านเมล็ดต้นกล้าในแปลงเพาะต้นกล้าทิ้งไว้ 40 วัน 4. ถอนต้นกล้าเพื่อนำมาปลูกในแปลงนา
มิถุนายน	เตรียมแปลงสำหรับปลูกข้าวพันธุ์สังข์หยด	<ol style="list-style-type: none"> 1. ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ลงในแปลงนา 2. การไถตะ ไถแปร ไถเทือก
สิงหาคม	ปักดำ	<ol style="list-style-type: none"> 1. นำต้นกล้าที่ได้ ปักดำ
ธันวาคม-มกราคม	เก็บเกี่ยว	<ol style="list-style-type: none"> 1. เกียวข้าว
กุมภาพันธ์	พักดิน	<ol style="list-style-type: none"> 1. ให้ตอซังเป็นวัสดุคลุมไม่ให้ดินโดนความร้อนมากเกินไป

ตารางที่ 4.2 เปรียบเทียบขั้นตอนการเตรียมดินในกระบวนการผลิตข้าวอินทรีย์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกับวิธีการทั่วไป

กระบวนการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	วิธีการทั่วไป
การไถกลบตอซังและฟางข้าวลงไปดิน	การเผาตอซังและฟางข้าว
1. ปรับปรุงคุณสมบัติทางกายภาพของดิน ทำให้ดินมีความโปร่ง ร่วนซุยการถ่ายเทของ อากาศดีขึ้น ลดความหนาแน่นของดิน ดินมีการอุ้มน้ำได้มากขึ้น	1. ทำลายอินทรีย์วัตถุธาตุทำให้ สูญเสียธาตุไนโตรเจน 10.9 ก.ก./ไร่ (58 บาท) ธาตุฟอสฟอรัส 0.8 ก.ก./ไร่ (80 บาท) โพแทสเซียม 15.6 ก.ก./ไร่ (880 บาท) และ คิดเป็นมูลค่า 117 บาท/ไร่
2. จะทำให้อินทรีย์วัตถุในดินเพิ่มสูงขึ้น	2. ผิวดินจะมีอุณหภูมิสูงถึง 90 องศาเซลเซียส ทำให้ ความชื้นในดินลดลง
3. ปรับค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดิน อินทรีย์วัตถุจากการไถกลบเศษพืชจะมีคุณสมบัติในการเพิ่มความต้านทานการเปลี่ยนแปลงความเป็นกรดและด่างของดิน ซึ่งจะทำให้ค่า พีเอช ของดินอยู่ในระดับที่เป็นกลางเพิ่มมากขึ้น	3. ทำลายโครงสร้างดินที่เหมาะสมต่อการปลูกข้าว ดินจะจับตัวกันเก็บน้ำได้น้อย ไม่ทนแล้ง สภาพดินแข็ง หน้าดินน้อยลง รากกระจายได้น้อย การเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ได้ผลผลิตต่ำ
4. เพิ่มอินทรีย์วัตถุที่มีความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบางชนิดทำให้ธาตุอาหารในดิน ซึ่งอยู่ในรูปของประจุบวกบางชนิดถูกดูดซับไว้มิให้เกิดการสูญเสียไปจากดิน	4. ทำลายจุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ในดินและทำลายแมลงสัตว์เล็กๆที่เป็นประโยชน์ต่อไร่นา
5. เพิ่มปริมาณจุลินทรีย์ที่เป็นประโยชน์ในดิน เนื่องจากจุลินทรีย์ในดิน ส่งผลกระทบต่อเชื้อโรคบางชนิดในดินลดลง ซึ่งลดประมาณ 14%	5. เกิดเขม่าควัน เศษฝุ่นละออง ก๊าซพิษ ส่งผลเสียต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ทำลายทัศนียภาพด้านการท่องเที่ยว
6. ศักยภาพของดินเพิ่มขึ้นส่งผลให้ผลผลิตข้าวเพิ่มขึ้น 10%	6. เกิดภาวะเรือนกระจก ทำให้โลกร้อนและฝนแล้ง ฝนทิ้งช่วงมากขึ้น
7. กรกฏาคม	-

ข้อควรระวัง การไถกลบตอซังต้องมีการระบายน้ำออกจากรน้าข้าวก่อน เนื่องจากแบคทีเรียบางชนิดจะสร้างก๊าซมีเทนที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และส่งผลให้ดินขาดออกซิเจนและผลผลิตข้าวน้อยลง

ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบขั้นตอนบำรุงดินของชาวอินทรีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกับวิธีการทั่วไป

กระบวนการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปุ๋ยอินทรีย์น้ำบำรุงดิน/ปลูกพืชตระกูลถั่ว	วิธีการทั่วไป ปุ๋ยเคมี
1. มีสารอาหารขนาดเล็กที่จำเป็นและให้จุลินทรีย์ในปริมาณที่พอเพียงเพื่อให้สภาพแวดล้อมมีความสมบูรณ์	1. ดินเสื่อมคุณภาพ จากการที่ปุ๋ยเคมีไม่มีเกลือแร่/สารอาหารขนาดเล็ก/สารอาหารขนาดใหญ่ หลังใช้ปุ๋ยเคมีไม่กี่ปี ดินจะขาดความสมบูรณ์
2. ปรับปรุงคุณภาพทางกายภาพของดิน เป็นการเพิ่มอากาศในดินเหนียวและดินที่มีความอัดแน่น เสริมการกักเก็บน้ำในดินทรายและดินที่มีมวลเบา กระตุ้นให้เกิดชั้นตอนทางชีวภาพอื่นๆ	2. ทำลายจุลินทรีย์ขนาดเล็ก ส่งผลให้ดินไร้ประสิทธิภาพได้
3. ลดอัตราส่วนของก๊าซคาร์บอนและไนโตรเจน และทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์	3. การใช้ปุ๋ยเคมีไปนานๆ เป็นสาเหตุของการปนเปื้อนสารเคมีในน้ำ ทำลายระบบนิเวศน์ในแหล่งน้ำมีปริมาณปะปนหรือสะสมอยู่มากเกินไป
-	4. มีส่วนประกอบของดินสีขาว ทำให้เม็ดดินจับตัวกันแน่นขึ้น แข็งกระด้าง ระบบรากและลำต้นของพืชไม่แข็งแรง ไม่ได้ผลผลิตที่ดี

ตารางที่ 4.4 แสดงจุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนาในกลุ่มชาวนา

วิเคราะห์จุดด้อย	วิเคราะห์จุดเด่น
1. มีการใช้เครื่องยนต์ เช่น รถไถในกระบวนการไถพรวนและไถกลบเพราะมีลักษณะการทำนาแบบพึ่งพาน้ำฝนเพียงอย่างเดียว ทำให้ไม่มีการใช้ควายในการทำนา	1. นาอาศัยน้ำฝนเพียงอย่างเดียว ทำนาปีละ 1 ครั้ง ทำให้ไม่มีปัญหาของโรคพืชและแมลงมากและทำส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศในพื้นที่น้อย
2. สมาชิกในกลุ่มชาวนาบางคนยังมีการใช้สารเคมี	2. วัฒนธรรมในการแลกเปลี่ยนและตอบแทน คือ การเกี่ยวข้าวจะช่วยเหลือกันในลักษณะ “ขอมือ” หรือช่วยลงแรง แต่สำหรับผู้ที่ไม่มีนาหรือไม่ได้ทำนา การไปช่วยกันในการเกี่ยวข้าว เจ้าของนาจะตอบแทนโดยการนำข้าวเปลือกให้เพื่อใช้ในการบริโภค
-	3. เกือบเกี่ยวโดยใช้ “แกระ” เป็นเครื่องมือในการเกี่ยวข้าว และยังคงมีความเชื่อวัฒนธรรมเกี่ยวกับข้าว
-	4. จากการช่วยเหลือของกรมพัฒนาที่ดินในการสร้างเขื่อนดินกั้นน้ำเค็ม ทำให้พื้นที่ดังกล่าวสามารถพัฒนาเป็นเส้นทางท่องเที่ยวโดยใช้จักรยานได้ในอนาคต
-	5. ไม่ใช้สารกำจัดศัตรูพืชและยาฆ่าแมลง
-	6. มีกระบวนการผลิตแบบไร้ของเสีย
ปัญหาที่พบ	แนวทางแก้ไข
1. มีศัตรูทางธรรมชาติคือหนู นก และ ลิง ทำให้ต้องใช้ปุ๋ยเคมีในการบำรุงเพื่อให้ผลผลิตมากขึ้น	1. มาตรการแข่งขันจับหนูนาคำโครงการตาข่ายกันนก
2. มีการขยายพื้นที่ทำนาและวิธีการทำนามากขึ้นเพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น	2. ปลูกพืชอาหารลิง เช่น กล้วย กั้นขอบนา
	3. ทำความเข้าใจและให้ความรู้ในเรื่องของผลเสียในการทำนาตลอดปีและการแปลงสภาพป่าชายเลนเป็นนาข้าว

แผนการดำเนินงานของกลุ่มชานาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวในชุมชน

- 1) โครงการปรับปรุงเชื่อมกันน้ำเค็มเป็นเส้นทางท่องเที่ยวโดยจักรยาน
- 2) โครงการจัดหาปลากระพงมาปล่อยในพื้นที่บริเวณเขื่อนเพื่อให้เป็นแหล่งอาหารของชุมชนและนักท่องเที่ยว ปรับปรุงบริเวณที่ประชุมกลุ่มชานาให้มีพื้นที่สำหรับจัดแสดงกระบวนการ สีข้าว แบบโบราณสำหรับนักท่องเที่ยว
- 3) จัดแบ่งพื้นที่บางส่วนเป็นแปลงนาสาธิตสำหรับนักท่องเที่ยวให้เรียนรู้วิถีเกี่ยวข้าว
- 4) มีโครงการพัฒนาบรรจุภัณฑ์ของข้าวให้มีความทนทานและทันสมัยเหมาะสมสำหรับเป็นของฝากให้นักท่องเที่ยว
- 5) มีโครงการแปรรูปอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ไอศกรีมข้าวกล้อง น้ำข้าวกล้องอกผสมธัญพืชพร้อมดื่ม เค้กข้าวกล้องงอก
- 6) โครงการปลูกผักปลอดสารพิษในพื้นที่บริเวณบ้านเพื่อรองรับการท่องเที่ยว
- 7) โครงการผลิตการถักกระเป่า ของที่ระลึกจากฟางข้าว

ภาพที่ 4.1 การสาธิตและอธิบายกระบวนการปลูกข้าวอินทรีย์

ภาพที่ 4.2 กิจกรรมของกลุ่มชานาที่จัดกิจกรรมเกี่ยวข้าวให้นักท่องเที่ยว

4.2) กลุ่มผลิตผักอินทรีย์ มีจุดถ่ายทอดความรู้เกษตรกรอินทรีย์ มีวิทยากรให้ความรู้ คือ นายสิงหา เครือวัลย์ มีประสบการณ์เกษตรกรอินทรีย์มากกว่า 10 ปี โดยจุดถ่ายทอดการปลูกผักอินทรีย์อยู่ที่บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 1 ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ มีการ ปลูกพืชแนวตั้ง คือถั่ว และแนวนอน คือคะน้า ปวยเล้ง มีการปลูกพืชสมุนไพรไล่แมลงคือ ตะไคร้ ชะอม พริก ปลูกห่างกัน 1 เมตร และ มีบ่อสาธิตเลี้ยงปลาตกอยู่ในบ่อดิน บูพื้นด้วยพลาสติก ปล่อยลูกปลาจำนวน 400 ตัว ปรับสภาพน้ำในบ่อด้วยจุลินทรีย์ขยาย และหว่านปุ๋ยโบกาฉิ เพื่อให้เกิดพืชน้ำขนาดเล็ก สำหรับเป็นอาหารปลาตามธรรมชาติ

ตารางที่ 4.5 แสดงจุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนาในกลุ่มผลิตผักอินทรีย์

วิเคราะห์จุดด้อย	วิเคราะห์จุดเด่น
<ol style="list-style-type: none"> กำลังการผลิตมีจำกัด จึงมักไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ช่วงเวลาการเก็บผลผลิตมีระยะสั้นเก็บไม่ได้นาน 	<ol style="list-style-type: none"> เป็นผักที่ไม่ใช้สารเคมีดังนั้นจึงมีคุณภาพดีกว่าผักทั่วไปในท้องตลาด เหมาะแก่คนที่ดูแลสุขภาพ กลุ่มผู้ผลิตมีความเชี่ยวชาญในการปลูกผักอินทรีย์
ปัญหาที่พบ	แนวทางแก้ไข
<ol style="list-style-type: none"> การผลิตพืชผักปลอดภัยในยังคงพบปัญหาโรคแมลงที่ต้องระวังเป็นพิเศษ กลุ่มผู้บริโภคมีจำนวนจำกัด 	<ol style="list-style-type: none"> จัดสร้างโรงเรือนตาข่ายสำหรับกันแมลง ปรับปรุงให้เป็นศูนย์เรียนรู้เกษตรกรอินทรีย์ครบวงจร

ภาพที่ 4.3 การสาธิตและอธิบายกระบวนการผลิตผักอินทรีย์

4.3) กลุ่มเลี้ยงปลาเก่าในกระชัง กลุ่มการเลี้ยงปลาในกระชังมีกิจกรรมกลุ่มคือ ซื่อ ลูกปลาทะเลขนาดเล็กมาขุนในกระชังให้ได้ขนาดตามต้องการ มีวิทยากรให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยง ปลาอินทรีคือ นายสมภพ คำกุล โดยจุดถ่ายทอดอยู่ที่ 23 หมู่ที่ 1 ตำบลคลองประสงค์ อำเภอ เมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ มีประสบการณ์การเลี้ยงปลาในกระชังมากกว่า 18 ปี

ตารางที่ 4.6 แสดงจุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนา กลุ่มเลี้ยงปลาใน กระชัง

วิเคราะห์จุดด้อย	วิเคราะห์จุดเด่น
<ol style="list-style-type: none"> ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเลี้ยงปลา แบบไม่ใส่ยาปฏิชีวนะ มีการเลี้ยงปลาที่หลากหลาย เพื่อโชว์ให้นักท่องเที่ยวดู เปิดเป็นร้านอาหาร บน กระชังปลา 	<ol style="list-style-type: none"> ยังไม่ค่อยมีการจัดการขยะรอบๆกระชัง กระชังปลาอยู่ในบริเวณปากแม่น้ำกระบี่ ต้องมีการเฝ้าระวังในการรักษา ระดับความเค็มของ น้ำในกรณีฝนตกหนัก ทำให้น้ำจืดไหลลงทะเล จำนวน มาก
ปัญหาที่พบ	แนวทางแก้ไข
1. เกษตรกรขาดเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุน	3. จัดตั้งธนาคารปลาเก่าและส่งเสริมให้มีการเลี้ยง รวมกลุ่ม

ภาพที่ 4.4 การสาธิตและอธิบายกระบวนการเพาะเลี้ยงปลาเก่า

4.4) ศูนย์เรียนรู้เรือหัวโพงจำลอง มีนายสมบูรณ์ หมั่นคำ เป็นประธานกลุ่มเรือหัวโพงจำลอง ศูนย์โอท็อปบ้านเกาะกลาง เรือหัวโพงจำลองได้รับรางวัลโอท็อปสร้างสรรค์ระดับ 4 ดาว นายสมบูรณ์ หมั่นคำเป็นคนแรกที่ทำ ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 30 คน แต่คนที่มีฝีมือและทำเป็นงานประจำก็มี 4-5 คน ในส่วนของรูปแบบเรือหัวโพงจำลองมีให้เลือกได้หลายแบบและหลายขนาด เรือจำลองสร้างขึ้นตามวิวัฒนาการของเรือที่ใช้จริงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สัดส่วนต่างๆ จะเหมือนกับของจริงทุกประการ การตัดจัดวางไม้ทุกชิ้นเหมือนเป็นการนำเรือจริงมาย่อส่วนเท่านั้น ราคาเริ่มต้นที่ 280 บาท จนถึง 25,000 บาท ใช้เวลา 2-3 วัน เท่านั้น และปัจจุบันมีการสาธิตการทำเรือหัวโพงให้กับนักท่องเที่ยวได้ชมและลองกันทำอีกด้วย

ตารางที่ 4.7 แสดงจุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนาในกลุ่มศูนย์เรียนรู้เรือหัวโพงจำลอง

วิเคราะห์จุดด้อย	วิเคราะห์จุดเด่น
1. ช่างฝีมือที่ทำเรือจำลองได้สวยงามและได้คุณภาพยังมีน้อยทำให้สินค้าขาดตลาด	1. สัดส่วนของเรือเหมือนกับของจริง และมีให้เลือกหลายขนาด 2. มีผลิตภัณฑ์หลากหลาย เช่นเรือหัวโพงใส่ผลไม้ แจกันเรือหัวโพง ภาพ 3 มิติเรือหัวโพง 3. ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นอย่างดี
ปัญหาที่พบ	แนวทางแก้ไข
1.ขาดแคลนช่างฝีมือ 2.ขาดแคลนวัตถุดิบที่นำมาทำ	1. ให้สถาบันการศึกษาในพื้นที่นำนักศึกษาที่มีความสนใจมาเรียนรู้และฝึกทำให้เกิดความชำนาญ

ภาพที่ 4.5 การสาธิตและอธิบายและสอนการทำเรือหัวโพงจำลองให้กับนักท่องเที่ยว

4.5) กลุ่มแม่บ้านผลิตภัณฑ์ผ้าปาเต๊ะ มีศูนย์เรียนรู้การผลิตผ้าปาเต๊ะ ประธาน คือ ประจิม เล็กดำ อายุ 72 ปี ความเป็นมาของกลุ่มเริ่มจาก เมื่อปี 2545 ทางองค์การบริหารส่วนจังหวัด กระบี่ได้ส่งกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งมีสมาชิก 35 คนไปเรียนวิธีการทำผ้าปาเต๊ะที่จังหวัดนราธิวาส เมื่อเรียนรู้ ขั้นตอนและวิธีการจนสำเร็จก็นำมาผลิตและจัดจำหน่ายในจังหวัดกระบี่จนถึงทุกวันนี้ พร้อมกับ สมาชิกกลุ่มเดิม สร้างรายได้ 100,000-200,000 บาทต่อปี "ลวดลายที่ปรากฏบนพื้นผ้าสีขาว ไม่ได้มี แค่ลายดอกไม้เท่านั้น แม่พิมพ์ที่ทำจากทองเหลือง 40-50 ลาย แต่ทำไปสักพักก็จะหลอมแล้วทำ แม่พิมพ์ลายใหม่ และหากลูกค้าต้องการลวดลายแปลกใหม่ เช่น ลายเรขาคณิต ลายการ์ตูน ก็สามารถ สร้างลวดลายเหล่านั้นได้ ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติจะสนใจวิธีการทำมาก จนมาขอเรียนวิธีการทำ ผ้าปาเต๊ะเลยทีเดียวน กลุ่มแม่บ้านก็เปิดโอกาสโดยการถ่ายทอดวิชาให้กับเยาวชน นักศึกษา รวมถึง นักท่องเที่ยวทั่วไปที่สนใจทุกคน

ตารางที่ 4.8 แสดงจุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนากลุ่มแม่บ้าน ผลิตภัณฑ์ผ้าปาเต๊ะ

วิเคราะห์จุดด้อย	วิเคราะห์จุดเด่น
1.ช่างฝีมือในการผลิตผ้าปาคุณภาพยังมีน้อยทำให้สินค้าขาดตลาด	1. ลวดลายเป็นเอกลักษณ์แสดงถึงอัตลักษณ์ของท้องถิ่น
ปัญหาที่พบ	แนวทางแก้ไข
1.เทียนไขที่ใช้ในการลงเทียนเขียนลายไม่เป็นกระบวนการที่มีตรกับสิ่งแวดล้อม	1.ส่งเสริมให้ทางกลุ่มนำวัสดุธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่นได้แก่ แป้งข้าวสังข์หยด มาเขียนลายแทนเทียนไข

ภาพที่ 4.6 การสาธิตและอธิบายและลงเทียนลายผ้าบาติกให้กับนักท่องเที่ยว

4.6) กลุ่มเพาะเลี้ยงปูดำ นายสำหณี คลองรั้ว เป็นประธานกลุ่มเพาะเลี้ยงปูดำและเป็นผู้ให้ความรู้ในการเพาะเลี้ยงปูมีกิจกรรมกลุ่มเพาะเลี้ยงปูดำและมีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวคือกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตกปู จุดถ่ายทอดความรู้การเพาะเลี้ยงปูดำ มีบ่อสำหรับเลี้ยงปูดำ อยู่ ณ บ้านเลขที่ 165 หมู่ที่ 1 ตำบลคลองประสังค์ อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ นักท่องเที่ยวสามารถตกปูดำนำไปรับประทานได้

ตารางที่ 4.9 จุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนาของกลุ่มเพาะเลี้ยงปูดำ

วิเคราะห์จุดด้อย	วิเคราะห์จุดเด่น
1. ขาดการต่อเนื่องในการจำหน่ายปู เพราะขึ้นอยู่กับฤดูกาล	1. ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านในการเพาะเลี้ยง 2. ไม่ใช่สารเคมีในการเลี้ยง 3. อาหารปูกินนำมาใช้ คือ ปลาและสัตว์น้ำตัวเล็กๆที่ติดมากับบอวนของประมงพื้นบ้าน
ปัญหาที่พบ	แนวทางแก้ไข
1. ปูมีขนาดเล็กยังไม่ได้ขนาด	1. เชื่อมโยงกับเกษตรกรกลุ่มชาวประมงพื้นบ้านในการรับซื้อปูดำขนาดเล็กมาเลี้ยงต่อในบ่อ

ภาพที่ 4.7 แสดงกิจกรรมการตกปูของนักท่องเที่ยว

4.7) กลุ่มแปรรูปปลาเค็มอินทรีย์ ประธานกลุ่มคือ นางจงจิตต์ ไร่ใหญ่ มีประสบการณ์การแปรรูปปลาเค็มมากกว่า 15 ปี มีกิจกรรมกลุ่มจำหน่ายปลาเค็มปลอดสารพิษ กะปิ และมีกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวคือการนำเสนอกระบวนการผลิตปลาเค็มและกะปิ ให้กับนักเที่ยว มีวิทยากรให้ความรู้เรื่องการแปรรูปปลาเค็ม โดยมีจุดถ่ายทอดความรู้อยู่ที่ 252 หมู่ที่1 ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่

ตารางที่ 4.10 แสดงจุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนาของกลุ่มแปรรูปปลาเค็มอินทรีย์

วิเคราะห์จุดด้อย	วิเคราะห์จุดเด่น
<ol style="list-style-type: none"> 1. ในบางช่วงต้องมีการซื้อปลาจากข้างนอกท้องถิ่นเนื่องจากฤดูกาลปลาน้อย 2. ไม่สามารถกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมได้ เพราะขึ้นอยู่กับปริมาณปลาที่จับได้ 3. สถานที่ผลิตยังไม่ได้การรับรองจากอย. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. รสชาติอร่อย ปลอดสารเคมี 2. มีกระบวนการแปรรูปที่สะอาดและปลอดภัย
ปัญหาที่พบ	แนวทางแก้ไข
<ol style="list-style-type: none"> 1. สินค้ายังไม่ได้รับการรับรองจากอย. ทำให้นักท่องเที่ยวขาดความเชื่อมั่นในการบริโภคสินค้า 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ส่งเสริมให้มีการจัดสร้างโรงเรือนในการแปรรูปสินค้า 2. ประสานงานให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดอบรมการแปรรูปสินค้าทะเลชนิดอื่น

ภาพที่ 4.8 ผลิตภัณฑ์จากการแปรรูปปลาเค็มอินทรีย์

4.8) กลุ่มโฮมสเตย์ ปัจจุบันประธานกลุ่มคือ นางสาวโสภา เกาะกลาง กลุ่มโฮมสเตย์บ้านเกาะกลางเริ่มต้นจากการเห็นโอกาสด้านการท่องเที่ยว เพราะในช่วงเทศกาลการท่องเที่ยวจะมีนักท่องเที่ยวต่างชาติโดยการนำเที่ยวของเรือรับจ้างจากที่อื่น พานักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวบริเวณป่าชายเลน จะแวะลงมาที่ชุมชนเพื่อถ่ายภาพวิถีชุมชนอยู่บ่อยครั้ง และมีความมุ่งหวังที่จะใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมวิถีชีวิตในชุมชน โดยมีเป้าหมายในการรองรับนักท่องเที่ยวในกลุ่มที่มีความสนใจในการเรียนรู้วิถีชุมชนอย่างแท้จริง จึงได้มีการตั้งกลุ่มโฮมสเตย์ขึ้น เมื่อปี 2547 และดำเนินการให้บริการที่พักโฮมสเตย์และจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวบนเกาะกลาง

นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการกลุ่มโฮมสเตย์ประมาณ 95 % เป็นชาวไทย และอีก 5% เป็นชาวต่างชาติ ส่วนมากเป็นนักท่องเที่ยวประเภทไปเช้าเย็นกลับ ประมาณ 4-10 คนต่อวัน ส่วนประเภทผู้ที่มาพักค้างบนเกาะกลางมีประมาณ 4-5 คนต่อเดือน โดยจะมาเที่ยวกันมากในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนเมษายน ส่วนนอกฤดูกาลท่องเที่ยว นั้น จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวมาค่อนข้างน้อยมาก อัตราการใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อคนต่อวันไม่แน่นอนอยู่ในช่วงประมาณ 300-1,500 บาทต่อวัน

นักท่องเที่ยวต่างชาติโดยมากรู้จักเกาะกลางผ่านทางเว็บไซต์ และมีการศึกษาข้อมูลล่วงหน้ามาก่อนเดินทางมาเกาะกลาง และมีหลายรายที่กลับมาเที่ยวอีก นักท่องเที่ยวต่างชาติส่วนใหญ่มาจากยุโรป เช่น อิตาลี เยอรมัน แคนาดา โดยซื้อทัวร์มาจากบริษัท Tail-Tail ซึ่งมีสำนักงานอยู่ที่กรุงเทพมหานคร และเจ้าหน้าที่ของบริษัททัวร์จะทำการติดต่อประสานงานมายังกลุ่มโฮมสเตย์บ้านเกาะกลาง การบริหารจัดการกลุ่มโฮมสเตย์ ทางกลุ่มได้กำหนดให้สมาชิกปรับปรุงบ้านให้รองรับนักท่องเที่ยวได้ประมาณ 10 หลัง แต่ในการให้บริการ มีการควบคุมคุณภาพบ้านพักโฮมสเตย์อย่างสม่ำเสมอ เช่น ความสะอาดของบ้าน ห้องพักเป็นสัดส่วน ห้องน้ำที่ถูกสุขลักษณะ มิดชิดและสะอาด ผู้ให้บริการต้องมีจิตบริการในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนเมษายน ปกติมีผู้มาพักค้างกับโฮมสเตย์ประมาณ 3 - 4 คนต่อเดือน เข้ามาพักในลักษณะการดูงานการจัดการท่องเที่ยวชุมชน สำหรับโปรแกรมการท่องเที่ยวเกาะกลาง 3 วัน 2 คืน และมีการเชื่อมโยงใช้บริการจากกลุ่มอื่น ๆ ที่มีในชุมชน เช่น กลุ่มเรือหัวโทงรับจ้างเพื่อรับนักท่องเที่ยว กลุ่มมอเตอร์ไซด์รับจ้าง เพื่อพานักท่องเที่ยวชมรอบเกาะ ร้านอาหาร กลุ่มชานา และมีการนำนักท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมซื้อหาของฝาก สินค้าท้องถิ่น เช่น หัวโทงจำลองและอาหารทะเลแปรรูป เป็นต้น ทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปยังกลุ่มต่าง ๆ ส่วนในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยวจะไม่ค่อยมีผู้มาพัก แต่จะมีกลุ่มชาวต่างประเทศที่เป็นอาสาสมัครเข้ามาพักเป็นรายเดือน สำหรับโปรแกรม 1 วัน ที่ดำเนินการโดยชุมชนที่มีการเสนอขายในปัจจุบัน มีดังแสดงในภาพที่ 4.9

โปรแกรมสัมผัสวิถีชุมชนบ้านเกาะกลาง(2 คืน 3 วัน)

วันที่ 1

- 9.00 น   รับนักท่องเที่ยวที่ท่าเรือปู่ดำ นั่งเรือชมธรรมชาติป่าชายเลนสัมผัส
ธรรมชาติหน้า เมืองกระบี่ เทียวชมถ้ำประวัติศาสตร์เขาขนานน้ำ ชมวิถีชีวิตประมง
- 12.00   เข้าที่พัก รับประทานอาหารเที่ยง พักผ่อน
- 15.00   ปั่นจักรยานชมธรรมชาติบนเกาะ ชุมชนชนบทที่อยู่ใกล้เมือง
ชมกลุ่มกิจกรรมต่างๆที่มีอยู่ในชุมชน ชมจุดชมวิวของชุมชน
- 19.30   รับประทานอาหารเย็น

วันที่ 2

- 8.00   รับประทานอาหารเช้า
- 8.30-12.00   กิจกรรมเพาะปลูกข้าว/เก็บเกี่ยวข้าว กลุ่มชานา
- 12.00-13.00   รับประทานอาหารเช้าโฮมเสย์
- 13.00-16.00   กิจกรรมเรียนรู้การทำเรือหัวโทง ผ้าปาเต๊ะ การตกปูดำ
- 16.00   กลับถึงที่พักและรับประทานอาหารค่ำ

วันที่ 3

- 8.00   รับประทานอาหารเช้า
- 9.00-12.00   การเรียนรู้การปลูกผักอินทรีย์ การแปรรูปปลาเค็ม
- 12.00-13.00   รับประทานอาหารเช้า
- 14.00   กลับถึงที่พัก เก็บสัมภาระพร้อมเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

โปรแกรม 1 วัน (one day trip)

- 9.00 น   รับแขกที่ท่าเรือปู่ดำ นั่งเรือชมธรรมชาติป่าชายเลนสัมผัสธรรมชาติหน้าเมือง
กระบี่ เทียวชมถ้ำประวัติศาสตร์เขาขนานน้ำ ชมการเลี้ยงปลาในกระชัง
- 12.00   รับประทานอาหารเช้าที่กระชัง
- 13.00   ชมกิจกรรมเกี่ยวข้าวบนเกาะ
- 14.00   เยี่ยมชมศูนย์เรียนรู้เรือหัวโทง
- 15.00   เรียนรู้การทำผ้าปาเต๊ะ
- 16.00   เดินทางกลับ

ภาพที่ 4.9 โปรแกรมท่องเที่ยว 3 วัน 2 คืน และโปรแกรมการท่องเที่ยว 1 วัน

ตารางที่ 4.11 แสดงจุดด้อยจุดเด่น ปัญหา และวิธีการแก้ไขเพื่อวางแผนการพัฒนากลุ่มโฮมสเตย์

วิเคราะห์จุดด้อย	วิเคราะห์จุดเด่น
<ol style="list-style-type: none"> 1. การจัดการท่องเที่ยวยังไม่เป็นระบบ 2. คนในชุมชนไม่สามารถให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวได้ถูกต้องตรงกันและขาดทักษะด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศ 3. ขาดความสามัคคี และการมีส่วนร่วม 4. ขาดการเชื่อมต่อ/ถ่ายโอนกิจกรรมการท่องเที่ยวแก่เยาวชน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. บ้านพักโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐาน 2. มีกลุ่มอาชีพที่หลากหลายที่ทำกิจกรรมร่วมกัน (กลุ่มเรือหัวโทง กลุ่มแปรรูปปลาเค็ม กลุ่มชวานา กลุ่มเพาะเลี้ยงปูดำ กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง กลุ่มผ้าปาเต๊ะ) 3. คนในชุมชนมีอัธยาศัยดี ยิ้มแย้มแจ่มใส ผู้สูงอายุมีภูมิปัญญาท้องถิ่น
ปัญหาที่พบ	แนวทางแก้ไข
<ol style="list-style-type: none"> 1. โครงสร้างพื้นฐานชุมชนไม่สะดวกเท่าที่ควร 2. กิจกรรมการท่องเที่ยวขาดความต่อเนื่องทั้งปี 	<ol style="list-style-type: none"> 1. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน 2. ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในลักษณะที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น การท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม , การใช้เรือไฟฟ้าในกิจกรรมท่องเที่ยวป่าชายเลน

เมนูอาหารที่นำมาประกอบอาหารให้กับนักท่องเที่ยว

ข้าวสังข์หยด

ปูดำนิ่ง

คะน้าผัดน้ำมันหอย

น้ำพริกกะปิ และสาหร่ายขนนก

ปลาเค็มทอด

ผัดผัดรวม

หอยแมลงภู่วลวก

ปลาเก๋าราดพริก

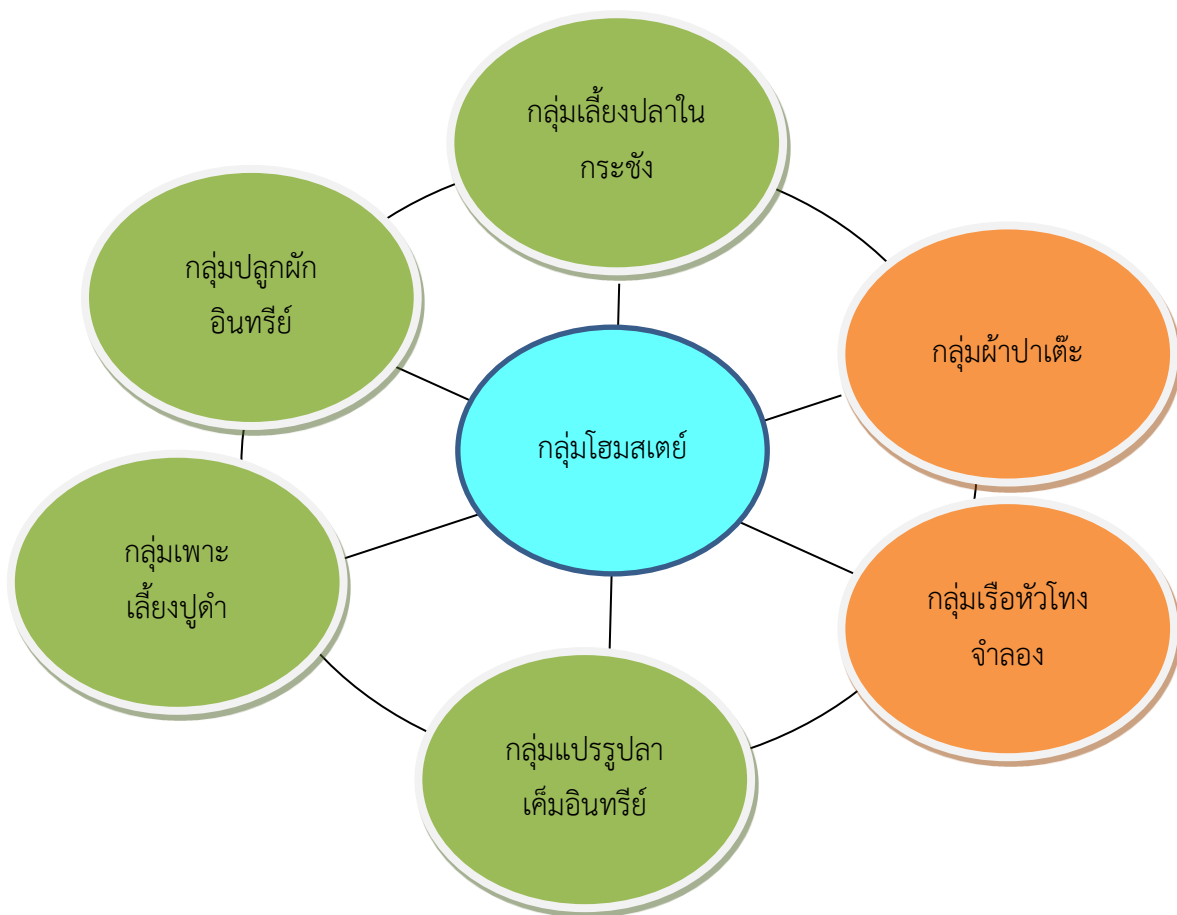
ปลาหมึกไข่ย่าง

ผัดหมี่

ข้าวย่ำ

ภาพที่ 4.10 รายการอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 4.11 แสดงเครือข่ายการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประมง จ.กระบี่

4.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังค์ อำเภอมือง จังหวัดกระบี่

1) สอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังค์ อำเภอมือง จังหวัดกระบี่

จากการสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังค์ อำเภอมือง จังหวัดกระบี่ จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป พฤติกรรมการท่องเที่ยว การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลาง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มนักท่องเที่ยว จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.12

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวน ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ	รวมร้อยละ
(n=400)				
เพศ				
	ชาย	166	41.4	
	หญิง	234	58.6	100
อายุ				
	น้อยกว่า 20 ปี	61	15.2	
	21 - 30 ปี	85	21.2	
	31 - 40 ปี	110	27.5	
	41 - 50 ปี	78	19.5	
	มากกว่า 50 ปี	63	15.8	
	*ไม่ระบุ	3	0.8	100
สถานภาพ				
	โสด	149	37.3	
	สมรส	198	49.5	
	หม้าย/หย่าร้าง	48	12.0	
	*ไม่ระบุ	5	1.3	100

ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวน ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว (ต่อ)

(n=400)

ประเด็น	จำนวน	ร้อยละ	รวมร้อยละ
ระดับการศึกษา			
ต่ำกว่ามัธยมศึกษา	39	9.8	
มัธยมศึกษาตอนต้น	53	13.3	
มัธยมศึกษาตอนปลาย	53	13.3	
อนุปริญญา/เทียบเท่า	126	31.5	
ปริญญาตรี	151	37.8	
สูงกว่าปริญญาตรี	24	6.0	
*ไม่ระบุ	7	1.8	100
อาชีพ			
ข้าราชการ/พนักงานรัฐ	132	33.1	
นักวิชาการ	42	10.5	
ธุรกิจส่วนตัว/บริษัทเอกชน	147	36.7	
นักเรียน/นักศึกษา	60	15.1	
อื่นๆ	19	4.6	100
รายได้			
ไม่มีรายได้	73	18.3	
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	34	8.5	
10,001 – 20,000 บาท	87	21.8	
20,001 – 30,000 บาท	127	31.8	
มากกว่า 30,000 บาท	74	18.5	
*ไม่ระบุ	5	1.3	100

หมายเหตุ * ไม่ระบุ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวกให้ข้อมูล

จากตาราง 4.12 เป็นข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประมง อำเภอมะนัง จ.กระบี่ จำนวน 400 คน สามารถสรุปได้ดังนี้

เพศ พบว่านักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประมง อำเภอมะนัง จ.กระบี่ เป็นเพศชาย ร้อยละ 41.4 และเพศหญิง ร้อยละ 58.6

อายุ อายุของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 31– 40 ปี ร้อยละ 27.5 อายุ 21–30 ปี ร้อยละ 21.3 อายุ 41-50 ปี ร้อยละ 19.5 อายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 15.8 และไม่ระบุอายุเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวกให้ข้อมูล ร้อยละ 0.8

สถานภาพการสมรส ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสแล้ว ร้อยละ 49.5 รองลงมาคือมีสถานภาพโสด ร้อยละ 37.3 สถานภาพหม้าย/หย่าร้าง ร้อยละ 12 และไม่ระบุสถานภาพเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวกให้ข้อมูล ร้อยละ 1.3

ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 37.8 รองลงมาคืออนุปริญญาหรือเทียบเท่า ร้อยละ 31.5 ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 13.3 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 13.3 ต่ำกว่ามัธยมศึกษา ร้อยละ 9.8 สูงกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 6 และไม่ระบุระดับการศึกษาเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวกให้ข้อมูล ร้อยละ 1.8 ตามลำดับ

อาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 36.7 รองลงมาประกอบอาชีพข้าราชการ/พนักงานรัฐ ร้อยละ 33.1 นักวิชาการ ร้อยละ 10.5 นักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 15.1 และอื่นๆ ร้อยละ 4.6 ตามลำดับ

รายได้ ส่วนใหญ่มีรายได้ 20,001–30,000 บาท ร้อยละ 31.8 รองลงมาคือ 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 21.8 มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท ร้อยละ 18.5 ไม่มีรายได้ ร้อยละ 18.3 มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท ร้อยละ 8.5 และไม่ระบุรายได้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวกให้ข้อมูล ร้อยละ 1.3 ตามลำดับ

ผลการศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

จากวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนเกาะกลาง ผลการวิเคราะห์ ดังตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ในชุมชนบ้านเกาะกลาง

(n=400)

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ	รวมร้อยละ
จำนวนครั้งที่เดินทาง			
1 ครั้ง	312	78.0	
2 ครั้ง	79	19.8	
มากกว่า 2 ครั้ง	9	2.2	100

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ในชุมชนบ้านเกาะกลาง (ต่อ)

(n=400)

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ	รวมร้อยละ
วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว			
ศึกษาเรียนรู้	97	24.2	
พักผ่อน	249	62.3	
อื่นๆ (ท่องเที่ยวเพื่อวัฒนธรรมและศาสนา)	49	12.3	
ไม่ระบุ	5	1.2	
ขี่จักรยาน	154	13.6	
อื่นๆ (ตกปลาในบ่อดิน/ชมปลาในกระชัง)	75	6.6	100
บุคคลที่เดินทางมาด้วย			
มาคนเดียว	52	13.0	
มากับเพื่อน	189	47.2	
มากับครอบครัว	153	38.3	
ไม่ระบุ	6	1.5	100
จำนวนผู้ร่วมเดินทาง			
1 - 5 คน	121	30.2	
6- 10 คน	182	45.5	
มากกว่า 10 คน	89	22.3	
ไม่ระบุ	8	2.0	100
ประเภทของยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง			
จักรยาน	33	8.3	
จักรยานยนต์	72	18.1	
เรือ	257	64.2	
อื่นๆ	38	9.4	100
ประเภทของที่พัก			
โรงแรม	153	38.2	
โฮมสเตย์	91	22.8	
ไม่ค้างคืน	64	16.0	
อื่นๆ (โฮสเทล)	92	23.0	100

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนและร้อยละของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ในชุมชนบ้านเกาะกลาง (ต่อ)

(n=400)

พฤติกรรมการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ	รวมร้อยละ
ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่ชอบ			
ประเภทธรรมชาติ	213	53.2	
ประเภทประวัติศาสตร์	88	22.0	
ประเภทศิลปวัฒนธรรม	96	24.0	
ไม่ระบุ	3	0.8	100
สถานที่ที่เคยเที่ยวภายในจังหวัดกระบี่*			
ชายทะเล/ชายหาด	349	28.5	
เกาะต่างๆ	236	19.3	
น้ำตก	143	11.7	
ถ้ำ	126	10.3	
วัด/พระธาตุ/เจดีย์	116	9.5	
อุทยาน/วนอุทยาน	100	8.2	
ตัวเมือง/ชุมชน/หมู่บ้าน	91	7.3	
สถานที่สำคัญ/พิพิธภัณฑ์	62	5.1	100
สิ่งจูงใจที่ทำให้ท่านท่องเที่ยวภายในจังหวัดกระบี่*			
สถานที่ท่องเที่ยวสวยงาม	278	24.7	
ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่สูงมาก	239	21.3	
การเดินทางมีความสะดวก	207	18.5	
สถานที่ท่องเที่ยวเงียบสงบ	185	16.5	-
แนวโน้มที่จะมาเที่ยวซ้ำ			
มาอย่างแน่นอน	128	32.0	
ไม่แน่ใจ	226	56.6	
ไม่มาอย่างแน่นอน	39	9.7	
ไม่ระบุ	7	1.7	100

หมายเหตุ * เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตาราง 4.13 เป็นข้อมูลพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่ชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จ.กระบี่ จำนวน 400 คน สามารถสรุปได้ดังนี้

รูปแบบการเดินทาง นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมายังชุมชนบ้านเกาะกลาง จำนวน 1 ครั้ง/ปี ร้อยละ 78 รองลงมาคือ จำนวน 2 ครั้ง/ปี ร้อยละ 19.8 และจำนวนมากกว่า 2 ครั้งต่อปี ร้อยละ 2.2

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อพักผ่อนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.3 รองลงมาคือ เพื่อศึกษาเรียนรู้ ร้อยละ 24.3 อื่นๆ ได้แก่ การเดินทางเพื่อวัฒนธรรมและศาสนา คิดเป็นร้อยละ 12.3 และมีบางส่วนไม่ระบุ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวกให้ข้อมูลคิดเป็นร้อยละ 1.2

กิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังชุมชนบ้านเกาะกลางส่วนใหญ่เลือกชมธรรมชาติ ร้อยละ 31.3 รองลงมาคือ กิจกรรมปลูกข้าว/เกี่ยวข้าว ร้อยละ 25.3 กิจกรรมพายเรือ ร้อยละ 23.2 กิจกรรมขี่จักรยาน ร้อยละ 13.6 และอื่นๆ คือกิจกรรม ตกปูในบ่อดิน/ชมปลาในกระชัง คิดเป็นร้อยละ 6.6

บุคคลที่เดินทางมาด้วย พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมากับเพื่อน มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ 47.2 รองลงมาคือ เดินทางมากับครอบครัวคิดเป็นร้อยละ 38.3 ลำดับถัดมาคือ เดินทางมาคนเดียวคิดเป็นร้อยละ 13 และบางส่วนไม่ระบุ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวกให้ข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 1.5

จำนวนผู้ร่วมเดินทาง พบว่าส่วนใหญ่มีจำนวนผู้ร่วมเดินทาง 6-10 คน คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมาคือ 1-5 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 ถัดมาเป็นกลุ่มคณะ คือมีจำนวนผู้ร่วมเดินทางมากกว่า 10 คน ร้อยละ 2

ประเภทของยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ใช้เรือเป็นพาหนะเดินทางคิดเป็น ร้อยละ 64.2 รองลงมาคือ จักรยานยนต์ร้อยละ 18.1 จักรยานร้อยละ 8.3 และอื่นๆ คือ พารามอเตอร์/เดิน ร้อยละ 9.4 ตามลำดับ

ประเภทของที่พัก ส่วนใหญ่พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่พักโรงแรม ร้อยละ 38.3 รองลงมาคือ โฮมสเตย์ร้อยละ 22.8 อื่นๆ คือพักโฮสเทล ร้อยละ 23 และไม่ค้างคืนร้อยละ 16 ตามลำดับ

แหล่งท่องเที่ยว พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชื่นชอบแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ ร้อยละ 53.2 รองลงมาคือ ประเภทศิลปวัฒนธรรม ร้อยละ 24 แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ร้อยละ 22 และบางส่วนไม่ระบุเนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวกให้ข้อมูลคิดเป็นร้อยละ 0.8

สถานที่ที่เคยเที่ยวภายในจังหวัดกระบี่ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เคยท่องเที่ยว คือ ชายทะเล/ชายหาด ร้อยละ 28.5 รองลงมา 2 อันดับแรกคือ เกาะต่างๆ และ น้ำตก คิดเป็นร้อยละ 19.3 และ 11.7 ถัดมา ร้อยละ 9.5 อุทยาน 8.2 (อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-หมู่เกาะพีพี อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตา) ตัวเมือง ชุมชนหมู่บ้าน ร้อยละ 7.3 และ สถานที่สำคัญ พิพิธภัณฑสถาน ร้อยละ 5.1

สิ่งจูงใจที่ทำให้เลือกท่องเที่ยวภายในจังหวัดกระบี่ พบว่าสิ่งจูงใจที่ทำให้ นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางมายังจังหวัดกระบี่มากที่สุดคือ สถานที่ท่องเที่ยวสวยงาม คิดเป็นร้อยละ 24.7 รองลงมา 2 อันดับแรกคือ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่สูงมาก และการเดินทางมีความสะดวก คิดเป็นร้อยละ 24.8 และ 21.3 และสถานที่ท่องเที่ยวเงียบสงบ คิดเป็นร้อยละ 16.5 ตามลำดับ

แนวโน้มที่จะมาเที่ยวซ้ำ พบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่แน่ใจที่จะกลับมาเที่ยว ชุมชนบ้านเกาะกลางซ้ำคิดเป็นร้อยละ 56.5 รองลงมาคือ กลับมาเที่ยวซ้ำอย่างแน่นอน ร้อยละ 32 ไม่มาอย่างแน่นอนคิดเป็นร้อยละ 9.7 และไม่ระบุ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างไม่สะดวกให้ข้อมูลคิดเป็น ร้อยละ 1.8

การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักท่องเที่ยว

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว ของชุมชนบ้านชุมชนเกาะกลาง ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจำแนกตามประเภทสื่อ

(n=400)

ประเภทของสื่อ	การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
สื่อบุคคล	3.52	0.52	มาก
1. บุคคลในครอบครัว	3.41	0.75	ปานกลาง
2. เพื่อน/ผู้ร่วมงาน	3.61	0.69	มาก
3. พนักงานของบริษัทนำเที่ยว	3.53	0.74	มาก
4. เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานการท่องเที่ยว	3.51	0.91	มาก
สื่อที่ไม่ใช่บุคคล	3.26	0.45	ปานกลาง
1. หนังสือพิมพ์	3.23	0.75	ปานกลาง
2. นิตยสาร	3.21	0.73	ปานกลาง
3. พ็อกเก็ตบุ๊ก	2.43	0.86	น้อย
4. แผ่นพับ/โบชัวร์	3.34	0.59	ปานกลาง
5. นิทรรศการส่งเสริมการท่องเที่ยว	3.63	0.81	มาก
6. วิทยู	3.25	0.62	ปานกลาง
7. โทรทัศน์	3.21	0.70	ปานกลาง
8. เว็บไซต์/สื่อสังคมออนไลน์	3.75	0.86	มาก
รวม	3.39	0.42	ปานกลาง

จากตาราง 4.14 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลางโดยภาพรวมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 เมื่อพิจารณาการรับรู้ข้อมูลโดยแยกตามประเภทของสื่อ มีรายละเอียดดังนี้

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลจากสื่อบุคคลในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 เมื่อพิจารณาแต่ละชนิดของสื่อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลจากเพื่อน/ผู้ร่วมงาน พนักงานของบริษัทนำเที่ยว และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานการท่องเที่ยวในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.61, 3.53 และ 3.51 ตามลำดับ ส่วนการรับรู้ข้อมูลจากบุคคลในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41

กลุ่มตัวนักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลจากสื่อที่ไม่ใช่บุคคลในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.26 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 เมื่อพิจารณาแต่ละชนิดของสื่อ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลจากเว็บไซต์/สื่อสังคมออนไลน์ และจากนิทรรศการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 และ 3.63 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลจากแผ่นพับ/โบว์ชัวร์ วิหุ หนังสือนิตยสาร และโทรทัศน์ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34, 3.25, 3.23, 3.21 และ 2.31 ตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวที่ได้รับข้อมูลจากพ็อกเก็ตบุ๊กในระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.43

ความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลาง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลาง ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลาง

(n=400)

ความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
	($\bar{x}$)	มาตรฐาน (S.D.)	
สภาพแหล่งท่องเที่ยว	3.86	0.44	มาก
1. ความน่าสนใจในเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว	3.66	0.63	มาก
2. มีวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจ	3.71	0.70	มาก
3. ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	3.85	0.56	มาก
4. ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	3.52	0.82	มาก
5. ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว	4.56	0.59	มากที่สุด

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจต่อการจัดการ
ท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลาง (ต่อ)

(n=400)

ความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	
	($\bar{X}$)	มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
กิจกรรม/การประชาสัมพันธ์	3.95	0.53	มาก
1. ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.87	0.60	มาก
2. ความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.61	0.74	มากที่สุด
3. ความหลากหลายของสื่อในการประชาสัมพันธ์	4.53	0.69	มากที่สุด
4. ความสมบูรณ์ของข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	3.63	0.74	มาก
5. ความถูกต้องของข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	3.67	0.70	มาก
6. ความน่าสนใจของเอกสารที่ใช้ประชาสัมพันธ์	4.52	0.56	มากที่สุด
7. ความชัดเจนของข้อมูลจากป้ายประชาสัมพันธ์	3.56	0.87	มาก
8. ความเพียงพอและความชัดเจนของป้ายบอกทาง	3.21	0.60	ปานกลาง
สินค้าของที่ระลึก	3.70	0.56	มาก
1. ความหลากหลายของสินค้าที่ระลึก	3.64	0.57	มาก
2. คุณภาพและมาตรฐานของสินค้าที่ระลึก	4.53	0.62	มากที่สุด
3. ความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ของสินค้าที่ระลึก	3.32	0.67	ปานกลาง
4. ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของสินค้าที่ระลึก	3.53	0.60	มาก
5. ประโยชน์ใช้สอยของสินค้าที่ระลึก	3.61	0.88	มาก
6. การโฆษณาและรายการส่งเสริมของสินค้าที่ระลึก	3.57	0.67	มาก
ผู้นำเที่ยวและบริการ	3.92	0.59	มาก
1. ผู้นำเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวดี	3.82	0.79	มาก
2. ผู้นำเที่ยวสามารถถ่ายทอดเรื่องราวแหล่งท่องเที่ยว ได้ดี	3.65	0.63	มาก
3. ผู้นำเที่ยวมีสื่อที่น่าสนใจในการเล่าเรื่องท่องเที่ยว	4.54	0.87	มากที่สุด
4. ผู้ให้บริการมีจิตใจพร้อมให้บริการ มีความสุภาพ	3.67	0.86	มาก

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจต่อการจัดการ
ท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลาง (ต่อ)

(n=400)

ความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	
	($\bar{X}$)	มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
ด้านราคา	3.52	0.51	มาก
1. ความเหมาะสมของราคาอาหาร	3.22	0.65	ปานกลาง
2. ความเหมาะสมของราคาสถานที่ที่พัก	3.41	0.77	ปานกลาง
3. ความเหมาะสมของค่าเดินทางเช่น ค่ารถ	3.76	0.71	มาก
4. ความเหมาะสมของราคาสินค้าที่ระลึก	3.36	0.56	ปานกลาง
5. ความเหมาะสมของค่าบริการกิจกรรม	3.67	0.74	มาก
6. ความเหมาะสมของราคาโปรแกรมทัวร์	3.71	0.86	มาก
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.40	0.48	ปานกลาง
1. ความสะดวกสบายในด้านสาธารณูปโภค	3.49	0.78	ปานกลาง
2. สถานที่จอดรถมีความเพียงพอและปลอดภัย	3.78	0.88	มาก
3. การให้บริการของศูนย์ให้ข้อมูลการท่องเที่ยว	3.25	0.63	ปานกลาง
4. ร้านอาหารมีความหลากหลาย	3.82	0.61	มาก
5. ร้านอาหารสะอาด อาหารสะอาดถูกหลักอนามัย	3.31	0.84	ปานกลาง
6. ห้องน้ำมีความสะอาดและเพียงพอ	3.29	0.72	ปานกลาง
7. สถานที่พักมีหลายระดับให้เลือก	2.71	0.82	ปานกลาง
8. ห้องพักรับบรรยากาศดี สะอาด สะดวกสบาย	3.56	0.64	มาก
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	2.94	0.57	ปานกลาง
1. มาตรการรักษาความปลอดภัยมีประสิทธิภาพ	2.76	0.65	ปานกลาง
2. มาตรการรักษาความปลอดภัยครอบคลุมทุกพื้นที่	3.52	0.72	มาก
3. มีความเสี่ยงน้อยต่อการได้รับอันตราย	2.53	0.55	ปานกลาง
ด้านคุณภาพอาหารและบริการ	3.36	0.41	ปานกลาง
1. อาหารที่ทำมีขั้นตอนการปรุงอาหารถูกหลักโภชนาการ	3.21	0.52	ปานกลาง
2. อาหารมีลักษณะ รูปแบบ น่ารับประทาน สวยงาม	3.54	0.65	มาก

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจต่อการจัดการ
ห้องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลาง (ต่อ)

(n=400)

ความพึงพอใจต่อการจัดการห้องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
3. ปริมาณของอาหารเพียงพอกับความต้องการ	3.42	0.79	ปานกลาง
4. การจัดรายการอาหารคาวอย่างหลากหลาย	3.35	0.67	ปานกลาง
5. การจัดรายการอาหารหวานและผลไม้	3.27	0.73	ปานกลาง
6. อาหารมีความสะอาดและปลอดภัยจากฝุ่นและ แมลง	2.98	0.62	ปานกลาง
7. การจัดให้มีน้ำดื่มที่สะอาด	3.11	0.85	ปานกลาง
8. การบริการน้ำดื่มได้เพียงพอกับความต้องการ	3.59	0.69	มาก
9. ความสะอาดของภาชนะและอุปกรณ์	3.12	0.62	ปานกลาง
10. จำนวนภาชนะ และ อุปกรณ์พอเพียงกับ นักท่องเที่ยว	3.48	0.70	ปานกลาง
11. ภาชนะและอุปกรณ์มีคุณภาพดีเหมาะสมกับการใช้	3.35	0.61	ปานกลาง
12. ภาชนะและอุปกรณ์มีหลายชนิดให้เลือกใช้ เหมาะสม	3.44	0.74	ปานกลาง
13. การล้างทำความสะอาดภาชนะและอุปกรณ์	3.67	0.85	มาก
14. การจัดเก็บภาชนะและอุปกรณ์หลังการใช้งาน	3.29	0.57	ปานกลาง
15. สุขภาพแม่ครัวและผู้เกี่ยวข้องข้องในการประกอบ อาหาร	3.56	0.81	มาก
16. ความสะอาดของเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายของแม่ครัว	3.37	0.85	ปานกลาง
17. การใช้ผ้ากันเปื้อนและหมวกคลุมผมของแม่ครัว	3.43	0.83	ปานกลาง

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลาง (ต่อ)

(n=400)

ความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และกระบวนการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	4.03	0.55	มาก
1. บ้านพักมีการใช้วัสดุที่กลมกลืนกับธรรมชาติ	3.87	0.78	มาก
2. ถังขยะและที่ทิ้งขยะใช้วัสดุจากธรรมชาติ	3.72	0.68	มาก
3. ถนนในพื้นที่มีลักษณะเหมาะสม เพียงพอกับการใช้งาน	3.73	0.70	มาก
4. มีการคัดแยกประเภทของขยะ	3.65	0.68	มาก
5. มีกระบวนการผลิตวัตถุดิบที่นำมาประกอบอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	4.62	0.72	มากที่สุด
6. มีกระบวนการผลิตอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	4.58	0.63	มากที่สุด
รวม	3.63	0.49	มาก

จากตาราง 4.15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลางโดยภาพรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.49 เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน รายละเอียดดังนี้

สภาพแหล่งท่องเที่ยว พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยภาพรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.44 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากเกือบทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว ที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59

กิจกรรม/การประชาสัมพันธ์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อกิจกรรม/การประชาสัมพันธ์โดยภาพรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยว ความหลากหลายของสื่อในการประชาสัมพันธ์ และความน่าสนใจของเอกสารที่ใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61, 4.53 และ 4.52 ตามลำดับ มีความพึงพอใจต่อความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ความถูกต้องของข้อมูล

แหล่งท่องเที่ยว ความสมบูรณ์ของข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และความชัดเจนของข้อมูลจากป้ายประชาสัมพันธ์ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87, 3.67, 3.63 และ 3.56 ตามลำดับ ในขณะที่มีความพึงพอใจต่อความเพียงพอและความชัดเจนของป้ายบอกทางในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60

สินค้าที่ระลึก พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสินค้าที่ระลึกโดยภาพรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากเกือบทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าที่ระลึก ที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 และความสวยงามของรูปแบบบรรจุภัณฑ์ของสินค้าที่ระลึก ที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67

ผู้นำเที่ยวและการบริการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อผู้นำเที่ยวและการบริการโดยภาพรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากเกือบทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นผู้นำเที่ยวมีสื่อที่น่าสนใจในการเล่าเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว ที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.87

ราคา พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อราคาโดยภาพรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของค่าเดินทาง ความเหมาะสมของราคาโปรแกรมทัวร์ และความเหมาะสมของค่าบริการกิจกรรมนันทนาการในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76, 3.71 และ 3.67 ตามลำดับ ในขณะที่มีความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของราคาสถานที่พัก ความเหมาะสมของราคาสินค้าที่ระลึก และความเหมาะสมของราคาอาหารในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41, 3.36 และ 3.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.77 0.56 0.65 ตามลำดับ

สิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกโดยภาพรวมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลางเกือบทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นร้านอาหารมีความหลากหลาย สถานที่จอดรถมีความเพียงพอและปลอดภัย และห้องพักรับรองอากาศดี สะอาด สะดวกสบายที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.82, 3.78 และ 3.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61, 0.88 และ 0.64 ตามลำดับ

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยภาพรวมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อมาตรการรักษาความปลอดภัยครอบคลุมทุกพื้นที่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 และมีความพึงพอใจต่อมาตรการรักษาความปลอดภัยมีประสิทธิภาพและความเสี่ยงน้อยต่อการได้รับอันตรายในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 และ 2.53 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65, 0.55 ตามลำดับ

คุณภาพอาหารและบริการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อคุณภาพอาหารและบริการโดยภาพรวมในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.36 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.41 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลางเกือบทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นการล้างทำความสะอาดภาชนะและอุปกรณ์ การบริการน้ำดื่มได้เพียงพอกับความต้องการ สุขภาพของแม่ครัวและผู้เกี่ยวข้องในการประกอบอาหาร และอาหารที่ทำขึ้นตอนการปรุงอาหารถูกหลักโภชนาการ ที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67, 3.59, 3.56 และ 3.54 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.85, 0.69, 0.81 และ 0.65 ตามลำดับ

การจัดการสิ่งแวดล้อมและกระบวนการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและกระบวนการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อประเด็นการมีกระบวนการผลิตวัตถุดิบที่นำมาประกอบอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และประเด็นการมีกระบวนการผลิตอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 และ 4.58 ตามลำดับ และมีความพึงพอใจต่อประเด็นบ้านพักมีการใช้วัสดุที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ประเด็นถนนในพื้นที่มีลักษณะเหมาะสม เพียงพอกับการใช้งาน ประเด็นถังขยะและที่ทิ้งขยะใช้วัสดุจากธรรมชาติมีจำนวนที่เพียงพอกับการใช้งาน และประเด็นมีการคัดแยกประเภทของขยะในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87, 3.73, 3.72 และ 3.65 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78, 0.70, 0.68 และตามลำดับ

2) การอบรมด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

จากการอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวสีเขียว พร้อมกับระดมความคิดในการค้นหาวัตถุดิบภายในชุมชนเพื่อนำมาปรุงเป็นเมนูอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนบ้านเกาะกลางมีวัตถุดิบที่นำมาปรุงเป็นอาหาร ในที่นี้ได้เลือกวัตถุดิบที่พบมากที่สุด ประกอบด้วย ข้าวสังข์หยด ปลาเก๋า หอยเจดีย์ ปูดำ ปลาทะเลแปรรูป (ปลาเค็ม) และผักปลอดสารพิษ อย่างไรก็ตาม ชุมชนได้คัดเลือกวัตถุดิบ 3 อย่างแรก คือ ข้าวสังข์หยดอินทรีย์ ปลาเก๋า และหอยเจดีย์ เป็นวัตถุดิบหลัก เนื่องจากมีอยู่จำนวนมากในชุมชน และเป็นอาหารที่มีตลอดทั้งปี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีทั้งไม่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านของผลิต และการเก็บรักษา

ภาพที่ 4.12 การอบรมให้ความรู้เรื่องการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งให้ผู้เข้าร่วมประชุมเสนอเมนูอาหารที่จะนำเสนอให้นักท่องเที่ยว

3) รายการอาหารที่ชุมชนจะนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยว

จากการอบรมพร้อมทั้งการระดมความคิดเห็นดังกล่าว ผู้เข้าร่วมการประชุมได้ให้ความคิดเห็นเป็นรายการอาหารที่จะนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวดังนี้

เมนูอาหาร	วัตถุประสงค์หลักมาจากการเรียนรู้
ข้าวสังข์หยด	กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตข้าวแบบไร้ของเสีย
ปูดำนึ่ง	กลุ่มเพาะเลี้ยงปูดำในบ่อดิน
น้ำพริกและผักพื้นบ้าน	กลุ่มเกษตรอินทรีย์
ปลาเค็มทอด	กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล
แกงเลียงปลาอย่าง	กลุ่มเกษตรอินทรีย์/กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล
ผัดผักเหมียงกุ้งเสียบ	กลุ่มเกษตรอินทรีย์/กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล
แกงส้มปลาเก๋า	กลุ่มเลี้ยงปลาเก๋าในกระชัง/กลุ่มเกษตรอินทรีย์
ยำหอยเจดีย์	กลุ่มอุตสาหกรรมการผลิตข้าวแบบไร้ของเสีย/ กลุ่มเกษตรอินทรีย์

โดยมีรายการที่นำเสนอเพื่อเรียนรู้การประกอบอาหารให้นักท่องเที่ยวคือ ยำหอยเจดีย์

4) การอบรมด้านอาหารปลอดภัยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหารให้นักท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหารให้นักท่องเที่ยวจากกลุ่มชวานา กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล และกลุ่มโฮมสเตย์ จำนวน 30 คน เข้ารับการอบรมด้านอาหารปลอดภัย เป็นระยะเวลา 1 วัน (6 ชั่วโมง)

ภาพที่ 4.13 การอบรมให้ความรู้เรื่องสุขาภิบาลอาหารสำหรับผู้ประกอบอาหารให้นักท่องเที่ยว

และให้นำเสนอเมนูและขั้นตอนวิธีการทำหอยเจดีย์ดังนี้

5) รายการอาหารที่จะนำไปสู่เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สูตรยำหอยเจดีย์

หอยเจดีย์ต้มสุก	2	ถ้วยตวง
มะเขือเปราะฝานบาง	1	ถ้วยตวง
หัวปลีฝานบาง	1	ถ้วยตวง
หอมแดงฝานบาง	1	ถ้วยตวง
ถั้วฝักยาวหั่นฝอย	1	ถ้วยตวง
ตะไคร้สับ	½	ถ้วยตวง
พริกป่น	1	ช้อนโต๊ะ
พริกไทย	1	ช้อนโต๊ะ
รีเซะ	2	ช้อนโต๊ะ
น้ำปลา	2	ช้อนโต๊ะ
น้ำตาลปีบ	2	ช้อนโต๊ะ
น้ำมะนาว	3	ช้อนโต๊ะ

หมายเหตุ รีเซะคือ มะพร้าวคั่วดำ ทำให้รสชาติอาหารมีความเข้มข้นขึ้น นิยมรับประทานในชาวไทยมุสลิมเป็นส่วนใหญ่ และในการประกอบอาหารประเภทแกงเผ็ด (เป็ดเทศ) แกงแพะก็นิยมใส่รีเซะด้วย และกลิ่นหอมของมะพร้าวคั่ว" (พญอม จันนิม, 2542)

วิธีการทำ

- นำหอยเจดีย์ที่ต้มสุกมาหั่นเป็นชิ้นเล็กๆพอคำ
- นำมะเขือเปราะฝานบาง หัวปลีฝานบาง หอมแดงฝานบาง ถั้วฝักยาวหั่นฝอย ตะไคร้สับ พริกป่น พริกไทย มาคลุกเคล้าให้เข้ากัน
- เติมรีเซะลงในส่วนผสม คลุกเคล้าด้วยมือให้เข้ากันให้ทั่ว ปูรุกรสด้วยน้ำปลา น้ำตาลมะนาว
- ชิมรสตามชอบ

วัตถุดิบหลัก

หอยเจดีย์ เป็นหอยฝาเดียวที่มีขนาดเล็ก พบบริเวณหาดโคลน บริเวณปากแม่น้ำ ปากแม่น้ำ และแนวป่าชายเลนในประเทศไทย ดังนั้นจึงเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีโอกาสได้รับสัมผัสกับน้ำเสียที่ถูกปล่อยลงสู่ทะเล (Canesi et al., 2004)

จากข้อมูลจากสัมภาษณ์กลุ่มย่อยพบว่า ชุมชนได้นำหอยเจดีย์มาปรุงเป็นเมนู ยำหอยเจดีย์ เป็นเมนูแนะนำที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของชุมชนมุสลิม เนื่องจากมีส่วนผสมโดยการนำมะพร้าวมาคั่ว และตำให้ละเอียดผสมเข้าด้วยกัน ซึ่งชุมชนเรียกว่า “รือเซะ” ซึ่งเมนูดังกล่าวเป็นการใช้วัตถุดิบหลัก (หอยเจดีย์ มะพร้าว หัวปลี และมะนาว) ที่มีอยู่บนเกาะทั้งหมดมาปรุงอาหาร ซึ่งสรุปส่วนผสมของเมนูดังกล่าวประกอบด้วย พริกป่น มะนาว หอมซอย หัวปลีนำมาซอย มะเขือ มะพร้าวคั่ว และหอยเจดีย์

เพื่อให้เกิดความมั่นใจในวัตถุดิบ นอกจากกระบวนการของการผลิตแล้ว และเพื่อให้เกิดความปลอดภัยของผู้บริโภค นักวิจัยได้นำหอยเจดีย์ ข้าวสังข์หยด และปลาเก๋า ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญในการประกอบอาหารให้กับนักท่องเที่ยว ไปทดสอบในห้องปฏิบัติการ และได้ผลของสามารถสรุปได้ดังนี้

(1) **หอยเจดีย์** ทำการวิเคราะห์ตะกั่ว พรอท และแคดเมียม ในบริเวณป่าชายเลนที่กำหนดให้เป็นจุดที่นักท่องเที่ยวเก็บหอย ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 แสดงปริมาณสารตะกั่ว พรอท และแคดเมียม ในหอยเจดีย์ที่เก็บได้ได้จากบริเวณป่าชายเลนที่กำหนดให้เป็นจุดที่นักท่องเที่ยวเก็บหอย

สารโลหะหนัก	ปริมาณที่พบ (mg/kg)	*เกณฑ์มาตรฐาน (mg/kg)	วิธีทดสอบอ้างอิง
แคดเมียม	0.011	1	In house method base on AOAC (2005)999.10
ตะกั่ว	< 0.060	1	In house method base on AOAC (2005)986.15
พรอท	< 0.019	0.5	In house method base on AOAC (2005)974.14

* ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 98 (พ.ศ.2529) เรื่อง มาตรฐานอาหารที่มีสารปนเปื้อน
หมายเหตุ ผลการวิเคราะห์จากห้องปฏิบัติการกลางประเทศไทยจำกัด

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.16 พบว่า ค่าความเข้มข้นของสารโลหะหนัก 3 ชนิด คือ สารแคดเมียม ตะกั่ว และปรอท ในหอยเจดีย์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณป่าชายเลนรอบชุมชนเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ จังหวัดกระบี่ มีปริมาณที่ต่ำมากและต่ำกว่าระดับที่ปลอดภัยต่อผู้บริโภค ตามมาตรฐานที่กระทรวงสาธารณสุข ประเทศไทยอนุญาตให้มีได้ในอาหาร ผลการวิเคราะห์ในครั้งนี้ นอกจากจะเป็นแสดงให้เห็นว่าอาหารมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคแล้ว ยังเป็นตัวชี้วัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมในบริเวณดังกล่าว ยังอยู่ในเกณฑ์ที่ปกติ เนื่องจากน้ำและตะกอนดินบริเวณดังกล่าวมีการปนเปื้อนของโลหะหนักอยู่ในเกณฑ์ที่ปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธชญา ศรประสิทธิ์ กิ่งแก้ว กาญจนรัตน์ และอริญญา อัครอารีย์ (2560) ซึ่งได้ศึกษาการประเมินความเสี่ยงโลหะหนักในปลาและกุ้งจาก ทะเลสาบสงขลาต่อคนไทย พบว่าความเสี่ยงของโลหะหนักในสัตว์ทะเลที่เก็บจากทะเลสาบสงขลาต่อคนไทย ที่บริโภคยังอยู่ในเกณฑ์ปลอดภัย แต่ปริมาณปรอทที่ปนเปื้อนในปลาบางชนิดค่อนข้างสูง ดังนั้นในการป้องกันมิให้เกิดปัญหาในอนาคต จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาจัดทำข้อมูลปริมาณการบริโภคสัตว์น้ำจากทะเลสาบสงขลาเพื่อนำมาประเมิน ความเสี่ยงตะกั่ว แคดเมียมและปรอทจากการบริโภคสัตว์น้ำจากทะเลสาบสงขลา และเร่งรัดหาแนวทางในการจัดการสิ่งแวดล้อมและควบคุมการปนเปื้อน ตะกั่ว แคดเมียม และปรอท ในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

(2) ข้าวสังข์หยดอินทรีย์ ซึ่งได้ทำการวิเคราะห์สารอัลฟาทอกซินโดยรวมและสารหนูผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.17 แสดงปริมาณอัลฟลาที่อกซินและสารหนูในข้าวสังข์หยดจำนวน 3 ตัวอย่างที่ได้จากแปลงข้าว 3 แปลงในกลุ่มชาวนาเกาะกลาง

ชนิดสารพิษ (mg/kg)	แหล่งที่มา			วิธีทดสอบอ้างอิง
	1	2	3	
Alfatoxin B ₁	Not Detected	Not Detected	Not Detected	In house method base on AOAC(2005)999.10
Alfatoxin B ₂	Not Detected	Not Detected	Not Detected	
Alfatoxin G ₂	Not Detected	Not Detected	Not Detected	
Alfatoxin G ₂	Not Detected	Not Detected	Not Detected	
Total Alfatoxin	Not Detected	Not Detected	Not Detected	
สารหนู (As)	Not Detected	Not Detected	Not Detected	In house method base on AOAC (2005) 986.15

ที่มา: ห้องปฏิบัติการกลางประเทศไทยจำกัด (2556)

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.17 พบว่า ไม่พบสารอะฟลาทอกซิน และสารหนูทุกตัวอย่างในข้าวสังข์หยดที่ผลิตกับชุมชนบ้านเกาะกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงษ์ ศรีม่วง และ กัญญา เชื้อพันธ์ (2560) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่องการตรวจสอบการปนเปื้อนของสารพิษอะฟลาทอกซินปี 1 ในข้าวขาวและข้าวกล้อง ของกลุ่มเกษตรกรในเขตภาคกลาง พบว่า จากการตรวจสอบอะฟลาทอกซินปี 1 ในผลิตภัณฑ์ข้าวชุมชน ไม่พบการปนเปื้อนของ อะฟลาทอกซินปี 1 ในข้าวขาวทุกตัวอย่าง และ จากการตรวจวิเคราะห์ ข้าวกล้องทั้งหมด พบว่ามีระดับการปนเปื้อนอะฟลาทอกซินปี 1 ต่ำกว่ามาตรฐานที่ประเทศไทยกำหนดไว้ที่ ต้องไม่เกิน 20 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัม ในอาหารคน และ ไม่พบการเจริญของเชื้อราใดๆ ในข้าวขาวทุกตัวอย่าง แต่ ผู้บริโภคอาจจะมีโอกาสที่จะได้รับอะฟลาทอกซินมากกว่าระดับนี้ได้ หากบริโภคอาหารกลุ่มเสี่ยงอื่นๆ ที่ ปนเปื้อนด้วยสารพิษชนิดนี้ด้วย ในการเลือกซื้อข้าวควรเลือกซื้อข้าวที่น่าเชื่อถือ มีตราสินค้ามีแหล่งที่มา ที่ เนื่องจากมีกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐานกว่าข้าวที่แบ่งขาย ในการเลือกซื้อควรดูลักษณะของ สี กลิ่น และการเกาะเป็นก้อนของข้าว และไม่ควรซื้อข้าวมาเก็บไว้ในปริมาณมาก เพราะอาจทำให้มีการเพิ่มปริมาณของสารอะฟลาทอกซินในขั้นตอนการเก็บได้

(3) ปลาเก๋า ทำการวิเคราะห์ตะกั่ว พรอท และแคดเมียมในปลาเก๋าของกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชังบ้านเกาะกลางผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 4.18

ตารางที่ 4.18 แสดงผลปริมาณสารตะกั่ว พรอท และแคดเมียม ในปลาเก๋าที่ได้จากกระชังปลาในกลุ่มเกาะเลี้ยงปลาในกระชัง ตำบลเกาะกลาง

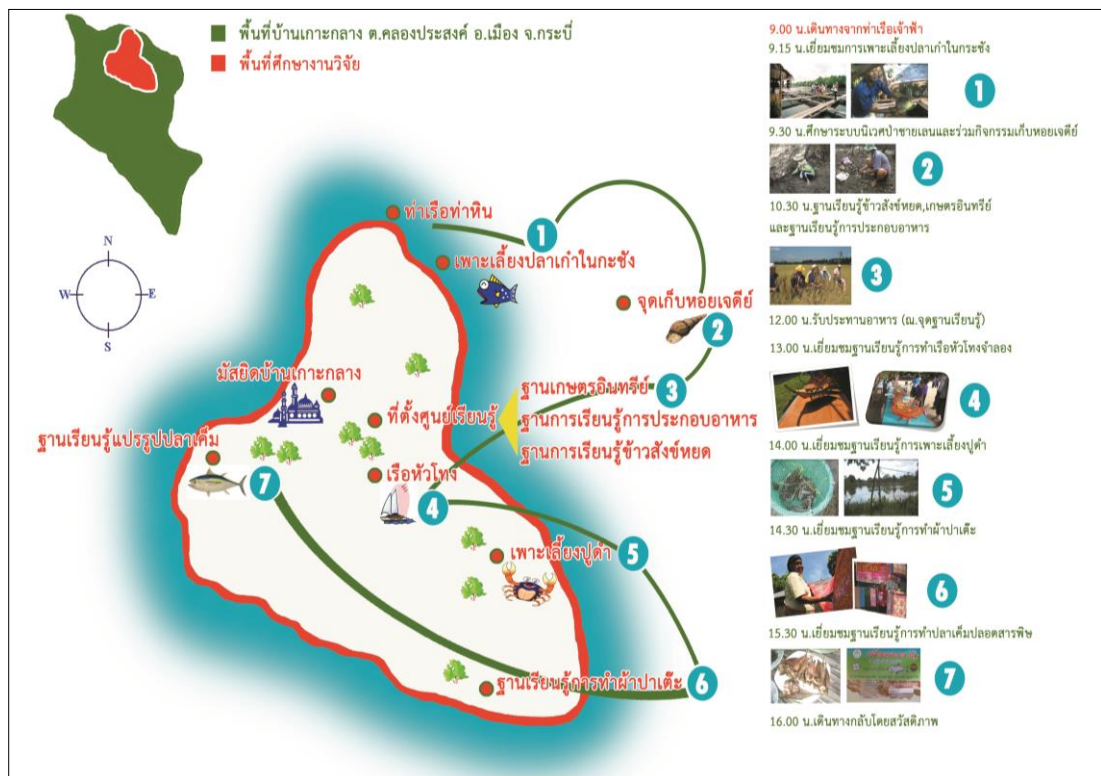
สารโลหะหนัก	แหล่งที่มา/ปริมาณ (mg/kg)			เกณฑ์ มาตรฐาน (mg/kg)	วิธีทดสอบอ้างอิง
	1	2	3		
แคดเมียม	Not Detected	Not Detected	< 0.005	1	In house method base on AOAC (2005)999.10
ตะกั่ว	Not Detected	Not Detected	Not Detected	1	In house method base on AOAC (2005)986.15
ปรอท	0.109	< 0.019	0.130	0.5	In house method base on AOAC (2005)974.14

หมายเหตุ ผลการวิเคราะห์จากห้องปฏิบัติการกลางประเทศไทยจำกัด

ผลการวิเคราะห์ตามตารางที่ 4.18 พบว่า ไม่พบสารแคดเมียม ตะกั่ว และปรอทในปลาเก๋า

6.รูปแบบเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของบ้านเกาะกลางในพื้นที่บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประมง อำเภอมือง จังหวัดกระบี่

การเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งอาหารบ้านเกาะกลาง บ้านเกาะกลางนอกจากจะมีวัตถุดิบที่สามารถนำมาทำเป็นเมนูอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องจากการสังเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปรูปแบบเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของบ้านเกาะกลางได้ ดังแสดงในแผนภาพที่ 4.14

ภาพที่ 4.14 แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบ้านเกาะกลาง (ตามพื้นที่ศึกษา)

โปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของบ้านเกาะกลาง

แบบ 1 วัน

- 9.00 น.   เดินทางออกจากท่าเรือเจ้าฟ้าเดินทางโดยเรือหางยาวขนาดเล็ก
- 9.05 น.   เดินทางสู่ กระจกปลาแก้ว
- รับฟังวิธีการเลี้ยงปลาแก้วในกระจกแบบอินทรีย์ ไม่ใช่สารเคมี ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้าน โดย คือ นายสมภพ ดำกุล ปรากฏชาวบ้านด้านประมงและประสบการณ์การเลี้ยงปลาในกระจกมากกว่า 18 ปี
- 9.30 น.   เดินทางต่อโดยเรือหางยาวขนาดเล็ก เยี่ยมชมระบบนิเวศป่าชายเลน และ ร่วมกันเก็บหอยเจดีย์ บริเวณ ป่าชายเลน
- 10.30 น.   เดินทางสู่ที่ทำการกลุ่มชาวนา เพื่อทำกิจกรรมดังนี้
- ฐานเรียนรู้ข้าวสังข์หยด รับฟังคำบรรยายทกระบวนการปลูกข้าวอินทรีย์ และกระบวนการปลูกข้าวแบบไร้ของเสีย (zero-waste) โดยนายประวัตติ คลองรั้ว ประธานกลุ่มชาวนา
  - ฐานเรียนรู้เกษตรอินทรีย์ ชมแปลงผักอินทรีย์ การเลี้ยงปลาตกในบ่อดิน และรับฟังคำบรรยายจากนาย สิงหา เครือวัลย์ ประธานกลุ่ม ผู้มีประสบการณ์เกษตรอินทรีย์มากกว่า 10 ปี
  - ฐานเรียนรู้การประกอบอาหาร ร่วมกันทำอาหาร เมนูยำหอยเจดีย์ และการหุงข้าวสังข์หยด แกงส้มปลาแก้ว
- 12.00 น.   รับประทานอาหารเที่ยง
- 13.00 น.   เยี่ยมชมฐานเรียนรู้การทำเรือหัวโทงจำลอง โดย นายสมบุญรณ์ หมั่นคำ ประธานกลุ่มเรือหัวโทงจำลอง
- 14.00 น.   เยี่ยมชมฐานเรียนรู้ การเลี้ยงปูดำในบ่อดิน ผู้ให้ความรู้ในการเพาะเลี้ยง โดยนายสำหณี คลองรั้ว เป็นประธานกลุ่มเพาะเลี้ยงปูดำและกิจกรรมกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวตกปู
- 14.30 น.   เยี่ยมชม ฐานเรียนรู้การทำผ้าปาเต๊ะ และกิจกรรมการลงเทียนเขียนลายผ้าปาเต๊ะ วิทยาการคือ นางประจิม เล็กดำ ประธานกลุ่มผ้าปาเต๊ะ
- 15.30 น.   เยี่ยมชมฐานเรียนรู้กระบวนการผลิตปลาเค็มปลอดสารพิษ บรรยายโดย นางจงจิตต์ ไร่ใหญ่ ประธานกลุ่มปลาเค็มอินทรีย์
- 16.30 น.   เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

นอกจากแผนที่เส้นทางท่องเที่ยวเรียนรู้แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ แล้ว นักวิจัยยังได้สังเคราะห์ข้อมูลเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้การประกอบอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังแสดงในแผนภาพที่ 4.15

ภาพที่ 4.15 แสดงเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบ้านเกาะกลาง

จากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยร่วมกับชุมชน ผู้วิจัยจึงสังเคราะห์ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยนำเอาแนวคิด “Seven Greens” มาผนวกกับการท่องเที่ยวของชุมชนท่องเที่ยวบ้านเกาะกลาง โดยมุ่งเน้นให้รูปแบบการท่องเที่ยวดังกล่าวสามารถเป็นการท่องเที่ยวที่ลดผลกระทบจากสภาวะโลกร้อน และนำไปสู่การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน รายละเอียดดังนี้

1. **หัวใจสีเขียว (Green Heart)** = ชุมชนท่องเที่ยวบ้านเกาะกลาง และภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และร่วมกันออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งเพื่อนำเสนอให้เป็นทางเลือกกับนักท่องเที่ยว และร่วมกันจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวสีเขียวประจำหมู่บ้าน

2. กิจกรรมสีเขียว (Green Activity) =รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีกิจกรรมชุมชนนำเสนอให้นักท่องเที่ยวสอดคล้องกับคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว และเป็นกิจกรรมที่ให้ความเพลิดเพลิน คือ กิจกรรมการเรียนรู้กระบวนการผลิตอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้กระบวนการปลูกข้าวอินทรีย์ และกระบวนการผลิตข้าวแบบไร้ของเสีย ได้แก่ การทำน้ำมันรำข้าว การแปรรูปข้าว เช่น น้ำข้าวกล้องงอกข้าวสังหยด

2.2 กิจกรรมการปลูกผักสวนครัวอินทรีย์ โดยการนำเสนอหลักการการปลูกผักสวนครัวแบบไม่ใช้ยาฆ่าแมลง และขยายปริมาณการผลิตเพื่อส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นบริโภคผักในชุมชน ลดค่าใช้จ่ายและพลังงานจากการไปซื้ออาหารนอกชุมชน

2.3 กิจกรรมการเรียนรู้การเลี้ยงปลาเก่าในกระชังแบบอินทรีย์ คือเลี้ยง โดยการนำเสนอวิธีการเลี้ยงแบบใช้สมุนไพรพื้นบ้านในการดูแลรักษา ไม่ใช้สารเคมีและไม่ส่งผลเสีย

2.4 กิจกรรมการเรียนรู้เพาะเลี้ยงปูดำในบ่อดิน

2.5 การปลูกป่าชายเลน เพิ่มเติม

2.6 กิจกรรมการเก็บหอยเจดีย์บริเวณป่าชายเลนส์ ที่มีอยู่มาก โดยจะให้นักท่องเที่ยวเลือกเก็บหอยขนาดใหญ่ที่เป็นตัวเต็มวัยเท่านั้น

2.7 กิจกรรมการประกอบอาหาร เมนู ยำหอยเจดีย์ ซึ่งถูกนำเสนอโดยใช้ชื่อกิจกรรม ว่า “ภารกิจพิชิตหอย”

3. ชุมชนสีเขียว (Green Community) = ชุมชนมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยว ในทิศทางที่สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนได้และมีการดำเนินงานที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่แสดงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ดังต่อไปนี้

3.1 บริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนรอบชุมชน การจัดกิจกรรมเก็บขยะบริเวณท่าเรือ ปลูกป่าชายเลน รวมไปถึงการไม่มีกิจกรรมเก็บหอยและในช่วงปิดอ่าวในฤดูปลาวางไข่ (เมษายน-มิถุนายน) เนื่องจากต้องการให้ตัวอ่อนของสัตว์ทะเล รวมไปถึงหอยชนิดต่างๆได้เจริญเติบโตเต็มที่

3.2 กิจกรรมลงแขกเกี่ยวข้าว เป็นกิจกรรมที่กลุ่มชาวนาจะช่วยกันทำนา ไม่มีการจ้างแรงงานในการทำนา

3.3 กิจกรรมเกี่ยวข้าววันแม่เก็บเกี่ยววันพ่อ ซึ่งเป็นชุมชนแรกในจังหวัดกระบี่ที่จัดกิจกรรมดังกล่าวและยังคงจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน คือจะมีการปลูกข้าวในช่วงเดือนสิงหาคมและเกี่ยวข้าวในช่วงเดือนธันวาคม

3.4 การบริหารจัดการภายในกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ กลุ่มชาวนา

กลุ่มโฮมสเตย์ กลุ่มแปรรูปปลาเค็ม กลุ่มเลี้ยงปลาในกระชัง โดยทุกกลุ่มมี กฎ กติกา และการจัดสรรรายได้ที่เท่าเทียม

4. การเดินทางสีเขียว (Green Logistics) = เส้นทางคมนาคมภายในชุมชนบ้านเกาะกลางเป็นถนนคอนกรีต ความกว้าง 3.5 เมตร เหมาะสำหรับรถจักรยานยนต์ เนื่องจากการคมนาคมจากตัวเมืองมายังแหล่งชุมชนสามารถเดินทางได้โดยทางเรือเท่านั้น ทำให้ชุมชนสามารถจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนโดยเน้นการประหยัดพลังงาน การใช้พลังงานทดแทน และการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมคือ

4.1 จัดให้มีรถจักรยานยนต์พ่วงข้างบริการสำหรับนักท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการเดินทาง 3-5 คน เพื่อลดจำนวนเที่ยวในการโดยสารเพื่อประหยัดพลังงาน

4.2 พาหนะที่ใช้เดินทางจากชุมชนไปยังแหล่งท่องเที่ยว คือ เรือหางยาว ซึ่งปัจจุบัน ได้มีการบูรณาการร่วมกันกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ จังหวัดกระบี่ สำนักงานวิจัยแห่งชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ในการผลิตเรือไฟฟ้าทดแทนเรือหางยาวที่ใช้น้ำมัน ซึ่งคาดว่าจะสามารถนำมาใช้ได้จริงในปี 2563

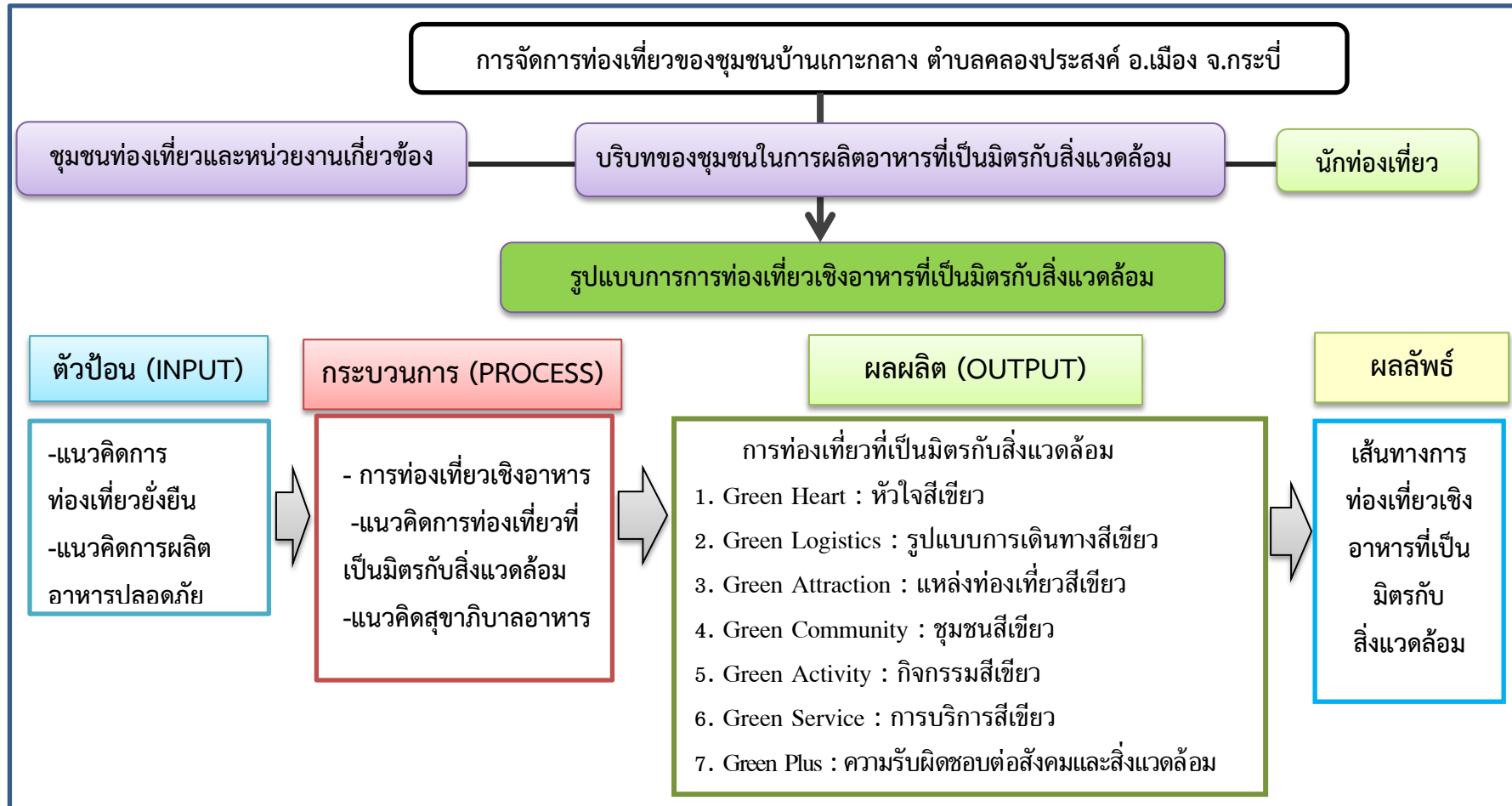
4.3 จัดให้มีจักรยานให้นักท่องเที่ยวปั่นชมทัศนียภาพภายในชุมชนฟรีทดแทนการใช้จักรยานยนต์

5. การบริการสีเขียว (Green Service) = รูปแบบการให้บริการของธุรกิจท่องเที่ยวแขนงต่าง ๆ ที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวด้วยมาตรฐานคุณภาพที่ดี ควบคู่ไปกับการมีปณิธานและการดำเนินการรักษาสิ่งแวดล้อม พร้อมช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการให้บริการต่างๆ

6. แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว (Green Attraction) = ชุมชนท่องเที่ยวบ้านเกาะกลางมีการบริหารจัดการตามกรอบนโยบายและการดำเนินงานใน ทิศทางของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดย การเป็นชุมชนที่เข้าร่วมปณิธานท่องเที่ยว ตั้งแต่ปี พ.ศ 2556-ปัจจุบัน

7. ความรับผิดชอบต่อสังคม (Green Plus) ชุมชนมีการบูรณาการร่วมกับที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแนวกันน้ำรอบชุมชนป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง การจัดตั้งธนาคารขยะในชุมชน เป็นต้น

รูปแบบการการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ภาพที่ 4.16 รูปแบบการการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้การประกอบอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ที่มา : ผู้วิจัย 2561

4.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

จากการทดสอบเส้นทางท่องเที่ยวและโปรแกรมท่องเที่ยวบ้านเกาะกลางกับนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 20 คน โดยสรุปความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวด้านต่างๆ ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

จากการสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน ได้แก่ เพศ อายุ และหน่วยงาน ผลการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 4.19

ตารางที่ 4.19 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
(n=20)			
เพศ			
	ชาย	8	40.0
	หญิง	12	60.0
อายุ			
	ต่ำกว่า 25 ปี	2	10.0
	25 – 34 ปี	3	15.0
	35 – 44 ปี	6	30.0
	มากกว่า 44 ปี	9	45.0
หน่วยงาน			
	ราชการ	3	15.0
	บริษัทนำเที่ยว/โรงแรม	6	30.0
	สถานศึกษา	3	15.0
	หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว	4	20.0
	ประชาชนทั่วไป	4	20.0
	รวม	20	100.0

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินเป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.0 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 40.0 ส่วนใหญ่อายุมากกว่า 44 ปี (ร้อยละ 45.0) รองลงมาคือ ระหว่าง 35 – 44 ปี ระหว่าง 35 – 34 ปี และต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.0 15.0 และ 10.0 ตามลำดับ และเป็นตัวแทนมาจากบริษัทนำเที่ยว/โรงแรม (ร้อยละ 30.5) มากที่สุด รองลงมาคือ จากหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว กับ ประชาชนทั่วไป ร้อยละ 20.0 และ หน่วยงานราชการ กับ สถานศึกษา 15.0 ตามลำดับ

2) ความพึงพอใจต่อการทดลองนำเที่ยว

จากการสอบถามความพึงพอใจต่อการทดลองนำเที่ยว “โปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่” เกี่ยวกับฐานการเรียนรู้ รูปแบบกิจกรรม การดำเนินงาน และ เมนูอาหารที่โดดเด่นของบ้านเกาะกลาง ผลการวิเคราะห์ดังตาราง 4.20

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

(n=20)

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
ฐานการเรียนรู้	4.02	0.41	มาก
1. ศูนย์เรียนรู้เรือหัวโทง	3.85	0.75	มาก
2. ศูนย์เรียนรู้การแปรรูปปลาเค็ม	3.85	0.75	มาก
3. ศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์	4.20	0.77	มาก
4. ศูนย์เรียนรู้การประกอบอาหารพื้นบ้าน	4.45	0.67	มากที่สุด
5. ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปลาในกระชัง	4.00	0.46	มาก
6. ศูนย์เรียนรู้การทำผ้าปาเต๊ะ	3.70	0.66	มาก
7. ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปูดำในบ่อดิน	4.10	0.72	มาก
รูปแบบกิจกรรม	4.15	0.38	มาก
1. ความน่าสนใจของเส้นทางภารกิจตามรอยแหล่งข้าว	4.40	0.68	มากที่สุด
2. ความน่าสนใจของภารกิจพิชิตหอย	4.70	0.66	มากที่สุด
3. ความน่าสนใจของขั้นตอนการสาธิตการปรุงอาหาร	4.20	0.62	มาก
4. ความน่าสนใจของการทำเกษตรอินทรีย์	3.70	0.47	มาก
5. การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมทัวร์	3.75	0.44	มาก
การดำเนินงาน	4.10	0.44	มาก
1. การเล่าเรื่องและความน่าสนใจของชุมชน	3.90	0.55	มาก
2. ความมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมทัวร์	4.10	0.72	มาก
3. การให้บริการของเจ้าบ้าน/ชุมชน	4.15	0.37	มาก
4. ความหลากหลายของกิจกรรมทัวร์	3.90	0.72	มาก
5. ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมทัวร์	3.80	0.77	มาก
6. ความเหมาะสมของเส้นทางท่องเที่ยว	4.10	0.72	มาก
7. ความเหมาะสมของระยะเวลาของกิจกรรมทัวร์	4.00	0.65	มาก

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (ต่อ)

(n=20)

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ
การดำเนินงาน (ต่อ)	4.10	0.44	มาก
8. การนำพลังงานที่เป็นมิตรกับธรรมชาติมาใช้ในกิจกรรมเที่ยว	4.40	0.50	มากที่สุด
9. ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตลอดกิจกรรมทัวร์	4.40	0.50	มากที่สุด
10. รูปแบบการย่อยสลายขยะและเศษอาหารที่เหลือจากกิจกรรมทัวร์	4.20	0.77	มาก
รวม	4.09	0.41	มาก

จากตารางที่ 4.20 สรุปว่า ความพึงพอใจต่อการนำเที่ยวอยู่ในระดับพึงพอใจมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 โดยกลุ่มตัวอย่างพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 (พึงพอใจมาก) รองลงมาคือ การดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 (พึงพอใจมาก) และ ฐานการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 (พึงพอใจมาก) ตามลำดับ ซึ่งสามารถเรียงลำดับของแต่ละด้านได้ดังนี้

ฐานการเรียนรู้

ศูนย์เรียนรู้การประกอบอาหารพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 (พึงพอใจมากที่สุด) รองลงมาคือ (ศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 พึงพอใจมาก ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปูดำในบ่อดิน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 (พึงพอใจมาก) ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปลาในกระชัง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (พึงพอใจมาก) ศูนย์เรียนรู้เรือหัวโทง กับศูนย์เรียนรู้การแปรรูปปลาเค็ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 เท่า ๆ กัน พึงพอใจมาก และ ศูนย์เรียนรู้การทำผ้าปาเต๊ะ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 (พึงพอใจมาก) ตามลำดับ

รูปแบบกิจกรรม

ความน่าสนใจของภารกิจพิชิตหอย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.70 (พึงพอใจสูงมากที่สุด) รองลงมาคือ ความน่าสนใจของเส้นทางภารกิจตามรอยแหล่งข้าว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 (พึงพอใจมากที่สุด) ความน่าสนใจของขั้นตอนการสาธิตการปรุงอาหาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 (พึงพอใจมาก) การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมทัวร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.75 (พึงพอใจมาก) และ ความ

น่าสนใจของการทำเกษตรอินทรีย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.70 (พึงพอใจมาก)

การดำเนินงาน

การนำพลังงานที่เป็นมิตรกับธรรมชาติมาใช้ในกิจกรรมเที่ยว กับ ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตลอดกิจกรรมทัวร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.40 (พึงพอใจมากที่สุด) เท่า ๆ กัน รองลงมาคือรูปแบบการย่อยสลายขยะและเศษอาหารที่เหลือจากกิจกรรมทัวร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 (พึงพอใจมาก) การให้บริการของเจ้าบ้าน/ชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.15 (พึงพอใจมาก) ความมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมทัวร์ กับ ความเหมาะสมของเส้นทางท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 เท่า ๆ กัน (พึงพอใจมาก) ความเหมาะสมของระยะเวลาของกิจกรรมทัวร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 (พึงพอใจมาก) การเล่าเรื่องและที่น่าสนใจของเจ้าของบ้าน/ชุมชน กับ ความหลากหลายของกิจกรรมทัวร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 เท่า ๆ กัน (พึงพอใจมาก) และ ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมทัวร์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.80 (พึงพอใจมาก)

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อรายการอาหารของบ้านเกาะกลาง

(n=20)

ประเด็น	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน	
		มาตรฐาน (S.D.)	ความหมาย
1. ยำหอยเจดีย์	4.60	0.68	อาหารโดดเด่นมากที่สุด
2. ข้าวสังข์หยด	4.50	0.51	อาหารโดดเด่นมาก
3. ปูดำนึ่ง	3.95	0.69	อาหารโดดเด่นมาก
4. น้ำพริกและผักพื้นบ้าน	3.70	0.73	อาหารโดดเด่นมาก
5. แกงส้มปลาเก๋า	3.55	0.89	อาหารโดดเด่นมาก
6. ปลาเค็มทอด	3.50	0.76	อาหารโดดเด่นปานกลาง
7. แกงเลียงปลาอย่าง	3.45	0.89	อาหารโดดเด่นปานกลาง
8. ผัดผักเหมียงกุ้งเสียบ	3.45	0.95	อาหารโดดเด่นปานกลาง

ข้อมูลจากตารางที่ 4.21 พบว่า อาหารที่โดดเด่นมากที่สุดของบ้านเกาะกลาง คือ เมนู “ยำหอยเจดีย์” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 อาหารที่มีความโดดเด่นมาก คือ เมนู “ข้าวสังข์หยด” เมนู “ปูดำนึ่ง” เมนู “น้ำพริกและผักพื้นบ้าน” และเมนู “แกงส้มปลาเก๋า” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50, 3.95, 3.70 และ 3.55 ตามลำดับ ส่วนอาหารที่มีความโดดเด่นปานกลาง คือ เมนู “ปลาเค็มทอด” เมนู “แกงเลียงปลาอย่าง” และ เมนู “ผัดผักเหมียงกุ้งเสียบ” มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50, 3.45 และ 3.45 ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาบริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 2) เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านเกาะกลาง จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยทำการเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนเกาะกลาง ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ในปี พ.ศ. 2559 บริเวณท่าเรือ 3 แห่ง คือ ท่าเรือท่าหิน ท่าเรือท่าเล ท่าเรือแหลมขาม และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาการจัดการท่องเที่ยวและจัดทำรูปแบบและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างประธานกลุ่มและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่มีโครงสร้าง แบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มโฮมสเตย์ที่มีบริการที่พักพร้อมอาหาร กลุ่มที่มีศักยภาพการผลิตอาหารในชุมชนบ้านเกาะกลาง กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเกาะกลาง กลุ่มอื่นๆ ที่มี รวมทั้งสิ้น 60 คน จากนั้นนำรูปแบบกระบวนการ และขั้นตอนกิจกรรมของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มาวิเคราะห์และมาเชื่อมโยงเส้นทางนำเข้าสู่การผลิตทางการเกษตรสู่วัตถุดิบในการประกอบอาหารของกลุ่มท่องเที่ยวชุมชนและกลุ่มอาชีพอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการด้านการท่องเที่ยว และทำการจัดประชุมโดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน อบรม ด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้านการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

5.1.1 บริบทและทรัพยากรการท่องเที่ยวภายในชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประธานกลุ่มและคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ เกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยวและการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สามารถสรุปได้ดังนี้

1) การจัดการการท่องเที่ยวและกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว

ด้านการจัดการในเรื่องของกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้น มีการใช้บริการจากกลุ่มการท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเกาะกลางมีกิจกรรมที่กระบวนกรเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว มีการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว โดยมีกลุ่มอาชีพ และศูนย์การเรียนรู้เพื่อการท่องเที่ยว ดังนี้

1.1) กลุ่มชาวนาตำบลคลองประสงค์ มีการนำการจัดการอุตสาหกรรมข้าวชุมชนแบบไร้ของเสียมาใช้ในการจัดการไร่นาของตนเอง คือ นำทุกส่วนของต้นข้าวมาสร้างมูลค่าเพิ่มและเป็นประโยชน์ สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือนและช่วยเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน โดยกระบวนกรได้คำนึงถึงตลาดเป็นสำคัญเริ่มจากการบริโภค ในครัวเรือน หรือแลกเปลี่ยนจำหน่ายกับชุมชนใกล้เคียง และมีจุดถ่ายทอดความรู้ข้าวสังข์หยด เป็นกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยว โดยมีจุดถ่ายทอดและวิทยากรให้ความรู้เกี่ยวกับข้าวสังข์หยดอินทรีย์

1.2) กลุ่มเกษตรอินทรีย์ มีการถ่ายทอดความรู้เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง แนวทางการทำเกษตรอินทรีย์ โดยมีจุดถ่ายทอดความรู้เรื่องการปลูกผักปลอดสารพิษ การทำเศรษฐกิจพอเพียง กระบวนกรผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและลดกระบวนกรนำเข้าจากภายนอกพื้นที่ที่อาจจะไม่ปลอดภัยและสิ้นเปลืองเชื้อเพลิงในการนำเข้ามาในพื้นที่

1.3) กลุ่มเลี้ยงปลาเก่าในกระชัง มีวิทยากรให้ความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงปลาอินทรีย์ มีกระบวนกรเลี้ยงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้เศษปลาที่จับได้ในพื้นที่เป็นอาหารแทนการใช้อาหารสำเร็จรูป และไม่มีการใช้ยาปฏิชีวนะ

1.4) ศูนย์เรียนรู้เรือหัวโทงจำลอง มีกระบวนกรผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยการนำต้นตีนเป็ด ซึ่งเป็นพืชที่มีอยู่มากในพื้นที่มาใช้เป็นวัสดุในการผลิต และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการผลิต

1.5) กลุ่มแม่บ้านผลิตภัณฑ์ผ้าปาเต๊ะ มีศูนย์เรียนรู้การผลิตผ้าปาเต๊ะ ที่เยาวชนนักศึกษา รวมถึงนักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเรียนรู้วิธีการทำผ้าปาเต๊ะ ซึ่งพบว่ายังมีจุดอ่อนคือ

กระบวนการผลิตโดยการเผาเทียนไข เพื่อทำลวดลายบนผ้า อาจจะเพิ่มปริมาณสารที่เป็นอันตรายกับผู้ผลิต

1.6) กลุ่มเพาะเลี้ยงปูดำ มีจุดถ่ายทอดความรู้การเพาะเลี้ยงปูดำในบ่อดิน ที่มีวิธีการเลี้ยงที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ใช้เศษปลาที่จับได้ในท้องถิ่นเป็นอาหารและไม่มีการใช้ยาปฏิชีวนะ และนักท่องเที่ยวสามารถตกปูดำเพื่อนำไปรับประทานได้

1.7) กลุ่มแปรรูปปลาเค็มอินทรีย์ มีจุดถ่ายทอดความรู้เรื่องการแปรรูปปลาเค็มอินทรีย์ โดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและกระบวนการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งพบว่ายังมีจุดอ่อนคือขาดการพัฒนาทักษะด้านการเก็บรักษา การพัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่สามารถเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ได้นานขึ้น

1.8) กลุ่มโฮมสเตย์ มีการจัดทำบ้านพักโฮมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในพื้นที่ซึ่งมีบ้านพักโฮมสเตย์ จำนวน 3 หลัง ที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนี้ทางกลุ่มยังมีการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านเกาะกลาง โดยการเชื่อมโยงเส้นทางไปยังแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการเรียนรู้ทางด้านอาหาร และการบริการด้านต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อทำให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง

5.1.2 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

จากการศึกษาเพื่อจัดทำรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเกาะกลาง และการประชุมกลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านเกาะกลาง สามารถสรุปได้ดังนี้

1) ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านเกาะกลาง

1.1) ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว เป็นเพศชาย ร้อยละ 41.4 และเพศหญิง ร้อยละ 58.6 ส่วนใหญ่มีอายุ 31- 40 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว/พนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้ 20,001 – 30,000 บาท

1.2) พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมายังชุมชนบ้านเกาะกลาง จำนวน 1 ครั้ง/ปี โดยมีวัตถุประสงค์ในการเดินทางเพื่อพักผ่อนมากที่สุด ส่วนใหญ่เลือกชมธรรมชาติสำหรับการเดินทางพบว่า ส่วนใหญ่เดินทางมากับเพื่อน โดยมีจำนวนผู้ร่วมเดินทาง 6-10 คน และใช้เรือเป็นพาหนะเดินทาง ส่วนใหญ่พักโรงแรม สำหรับแหล่งท่องเที่ยวพบว่า ส่วนใหญ่ชื่นชอบแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ และส่วนใหญ่เคยท่องเที่ยวชายทะเล/ชายหาด รองลงมา คือ เกาะต่างๆ และ น้ำตก ถ้ำ อุทยาน ตัวเมือง ชุมชนหมู่บ้าน และ สถานที่สำคัญ พิพิธภัณฑสถาน สำหรับสิ่งจูงใจที่ทำให้

นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางมายังจังหวัดกระบี่มากที่สุดคือ สถานที่ท่องเที่ยวสวยงาม รองลงมาคือ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่สูงมาก และการเดินทางมีความสะดวก และสถานที่ท่องเที่ยวเงียบสงบ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ยังไม่แน่ใจที่จะกลับมาเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลางซ้ำ

1.3) การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักท่องเที่ยว

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวรับรู้ข้อมูลจากสื่อบุคคลในระดับมาก โดยได้รับรู้ข้อมูลจากเพื่อน/ผู้ร่วมงาน พนักงานของบริษัทนำเที่ยว และเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานการท่องเที่ยวในระดับมาก ส่วนการรับรู้ข้อมูลจากบุคคลในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง และกลุ่มตัวนักท่องเที่ยวรับรู้ข้อมูลจากสื่อที่ไม่ใช่บุคคลในระดับปานกลาง โดยได้รับรู้ข้อมูลจากเว็บไซต์/สื่อสังคมออนไลน์ และจากนิทรรศการส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับมาก ในขณะที่การรับรู้ข้อมูลจากแผ่นพับ/โบว์ชัวร์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร และโทรทัศน์ในระดับปานกลาง และรับรู้ข้อมูลจากพ็อกเก็ตบุ๊กในระดับน้อย

1.4) ความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลาง

กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลางโดยภาพรวมในระดับมาก **สภาพแหล่งท่องเที่ยว** พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยภาพรวมในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า มีความพึงพอใจในระดับมากเกือบทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว ที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด **กิจกรรม/การประชาสัมพันธ์** พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อกิจกรรม/การประชาสัมพันธ์โดยภาพรวมในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจต่อความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยว ความหลากหลายของสื่อในการประชาสัมพันธ์ และความน่าสนใจของเอกสารที่ใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในระดับมากที่สุด มีความพึงพอใจต่อความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว ความถูกต้องของข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ความสมบูรณ์ของข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และความชัดเจนของข้อมูลจากป้ายประชาสัมพันธ์ในระดับมาก ในขณะที่มีความพึงพอใจต่อความเพียงพอและความชัดเจนของป้ายบอกทางในระดับปานกลาง **สินค้าที่ระลึก** พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสินค้าที่ระลึกโดยภาพรวมในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในระดับมากเกือบทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นคุณภาพและมาตรฐานของสินค้าที่ระลึก ที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ส่วนประเด็นความสวยงามของรูปแบบบรรจุภัณฑ์ของสินค้าที่ระลึก นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง **ผู้นำเที่ยวและบริการ** พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อผู้นำเที่ยวและบริการโดยภาพรวมในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจในระดับมากเกือบทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นผู้นำเที่ยวมีสื่อที่น่าสนใจในการเล่าเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว ที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด **ราคา** พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อราคาโดยภาพรวมใน

ระดับมาก โดยมีความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของค่าเดินทาง ความเหมาะสมของราคาโปรแกรมทัวร์ และความเหมาะสมของค่าบริการกิจกรรมนันทนาการในระดับมาก ในขณะที่มีความพึงพอใจต่อความเหมาะสมของราคาสถานที่พัก ความเหมาะสมของราคาสินค้าที่ระลึก และความเหมาะสมของราคาอาหารในระดับปานกลาง **สิ่งอำนวยความสะดวก** พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อสิ่งอำนวยความสะดวกโดยภาพรวมในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจในระดับปานกลางเกือบทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นร้านอาหารมีความหลากหลาย สถานที่จอดรถมีความเพียงพอและปลอดภัย และห้องพักมีบรรยากาศดี สะอาด สะดวกสบายที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก **ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน** พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยภาพรวมในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจต่อมาตรการรักษาความปลอดภัยครอบคลุมทุกพื้นที่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 ส่วนมาตรการรักษาความปลอดภัยมีประสิทธิภาพและความเสี่ยงต่อการได้รับอันตราย มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง **คุณภาพอาหารและบริการ** พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อคุณภาพอาหารและบริการโดยภาพรวมในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจในระดับปานกลางเกือบทุกประเด็น ยกเว้นประเด็นการล้างทำความสะอาดภาชนะและอุปกรณ์ การบริการน้ำดื่มได้เพียงพอกับความต้องการ สุขภาพของแม่ครัวและผู้เกี่ยวข้องในการประกอบอาหาร และอาหารที่ทำมีขั้นตอนการปรุงอาหารถูกหลักโภชนาการ ที่กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจในระดับมาก **การจัดการสิ่งแวดล้อมและกระบวนการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมและกระบวนการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยภาพรวมในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจต่อประเด็นการมีกระบวนการผลิตวัตถุดิบที่นำมาประกอบอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และประเด็นการมีกระบวนการผลิตอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระดับมากที่สุด และมีความพึงพอใจต่อประเด็นบ้านพักมีการใช้วัสดุที่กลมกลืนกับธรรมชาติ ประเด็นถนนในพื้นที่มีลักษณะเหมาะสม เพียงพอกับการใช้งาน ประเด็นถังขยะและที่ทิ้งขยะใช้วัสดุจากธรรมชาติมีจำนวนที่เพียงพอกับการใช้งาน และประเด็นมีการคัดแยกประเภทของขยะในระดับมาก

2) กระบวนการถ่ายทอดความรู้และการนำเสนอรายการอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.1) การอบรมด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

จากการอบรมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวสีเขียว พร้อมกับกระตือรือร้นในการค้นคว้าวัตถุดิบภายในชุมชนเพื่อนำมาปรุงเป็นเมนูอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่า ชุมชนบ้านเกาะกลางมีวัตถุดิบที่นำมาปรุงเป็นอาหาร ในที่นี้ได้เลือกวัตถุดิบที่พบมากที่สุด ประกอบด้วย ข้าวสังข์หยด ปลาเก๋า หอยเจดีย์ ปูดำ ปลาทะเลแปรรูป (ปลาเค็ม) และผักปลอด

สารพิษ อย่างไรก็ตาม ชุมชนได้คัดเลือกวัตถุดิบ 3 อย่างแรก คือ ข้าวสังข์หยดอินทรีย์ ปลาเก๋า และ หอยเจดีย์ เป็นวัตถุดิบหลัก เนื่องจากมีอยู่จำนวนมากในชุมชน และเป็นอาหารที่มีตลอดทั้งปี ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีทั้งไม่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านของผลิต และการเก็บรักษา

2.2) รายการอาหารที่ชุมชนจะนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยว

จากการระดมความคิดเห็นของชุมชน สรุปได้ว่ารายการอาหารที่จะนำเสนอให้กับนักท่องเที่ยวที่มีวัตถุดิบหลักมาจากฐานเรียนรู้ภายในพื้นที่ ประกอบด้วย ข้าวสังข์หยดปูดำหนึ่ง น้ำพริกและผักพื้นบ้าน ปลาเค็มทอด แกงเลียงปลาอย่าง ผัดผักเหมียงกุ้งเสียบ แกงส้มปลาเก๋า และยำหอยเจดีย์ โดยมีรายการที่นำเสนอเพื่อเรียนรู้การประกอบอาหารให้นักท่องเที่ยว คือ ยำหอยเจดีย์

2.3) การอบรมด้านอาหารปลอดภัยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหารให้กับนักท่องเที่ยว

การจัดอบรมด้านอาหารปลอดภัยให้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาหารให้กับนักท่องเที่ยวจากกลุ่มชาวนา กลุ่มแปรรูปอาหารทะเล และกลุ่มโฮมสเตย์ เป็นระยะเวลา 1 วัน (6 ชั่วโมง)

2.4) รายการอาหารที่จะนำไปสู่เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

รายการอาหารที่จะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ยำหอยเจดีย์ เนื่องจาก ยำหอยเจดีย์ เป็นเมนูแนะนำที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมของชุมชนมุสลิม เนื่องจากมีส่วนผสมจากการนำมะพร้าวมาคั่วและตำให้ละเอียดผสมเข้าด้วยกัน ซึ่งชุมชนเรียกว่า “รือเซะ” และเมนูดังกล่าวเป็นการใช้วัตถุดิบหลักที่มีอยู่ในพื้นที่ทั้งหมด ได้แก่ หอยเจดีย์ มะพร้าว หัวปลี และมะนาว นอกจากนี้ ยังได้มีการทดสอบการปนเปื้อนของสารในวัตถุดิบหลักในการทำยำหอยเจดีย์ ได้แก่ หอยเจดีย์ ข้าวสังข์หยด และปลาเก๋า พบว่า หอยเจดีย์ น้ำและตะกอนดินบริเวณที่หอยเจดีย์อาศัยอยู่มีการปนเปื้อนของโลหะหนักอยู่ในเกณฑ์ที่ปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดชญา ศรประสิทธิ์ กิ่งแก้ว กาญจนรัตน์ และอรัญญา อัสวอารีย์ (2560) ซึ่งได้ศึกษาการประเมินความเสี่ยงโลหะหนักในปลาและกุ้งจากทะเลสาบสงขลาต่อคนไทย พบว่าความเสี่ยงของโลหะหนักในสัตว์ทะเลที่เก็บจากทะเลสาบสงขลาต่อคนไทย ที่บริโภคยังอยู่ในเกณฑ์ปลอดภัย ข้าวสังข์หยดอินทรีย์ พบว่า ข้าวสังข์หยดทุกตัวอย่างที่ผลิตโดยชุมชนบ้านเกาะกลาง ไม่พบสารอะฟลาทอกซิน และสารหนูสำหรับทุกตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติพงษ์ ศรีม่วง และ กัญญา เชื้อพันธ์ (2561) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่องการตรวจสอบการปนเปื้อนของสารพิษสารอะฟลาทอกซิน ปี

1 ในข้าวขาวและข้าวกล้องของกลุ่มเกษตรกรในเขตภาคกลาง พบว่า ไม่พบการปนเปื้อนของ อะฟลาทอกซินปี 1 ในข้าวขาวทุกตัวอย่าง และ ข้าวกล้องทั้งหมด พบว่ามีระดับการปนเปื้อนสารอะฟลาทอกซิน ปี 1 ต่ำกว่ามาตรฐานที่ประเทศไทยกำหนดไว้ ปลาเก๋า ไม่พบสารแคดเมียม ตะกั่ว และปรอทในปลาเก๋าของกลุ่มเลี้ยงปลาในกระชังบ้านเกาะกลาง

3) รูปแบบเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของบ้านเกาะกลางในพื้นที่บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประมง อำเภอมือง จังหวัดกระบี่

จากการจัดทำเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับบริบทของชาวบ้านในพื้นที่บ้านเกาะกลาง โดยการเชื่อมโยงเส้นทางของแหล่งวัตถุดิบ แหล่งประกอบอาหาร และแหล่งท่องเที่ยวหลักในพื้นที่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับอาหารในท้องถิ่น ภูมิปัญญาของคนในท้องถิ่น การใช้วัตถุดิบในพื้นที่ และกระบวนการผลิตที่ปลอดภัยและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่การเยี่ยมชมแหล่งผลิตวัตถุดิบ เรียนรู้ภูมิปัญญาในการผลิตวัตถุดิบที่มีความปลอดภัย เช่น การเลี้ยงปลาเก๋าในกระชัง การปลูกข้าวแบบอินทรีย์ การเลี้ยงปูดำในบ่อดิน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สรिता พันธุ์เทียม และคณะ (2561) พบว่า แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยใช้เศรษฐกิจสร้างสรรค์ในการขับเคลื่อนทรัพยากรและแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม เช่น การเยี่ยมชมการเพาะปลูกและการปศุสัตว์ในแหล่งทรัพยากรด้านอาหารในท้องถิ่น และสอดคล้องกับการศึกษาของ กิ่งกนก เสาวภา และคณะ (2561) ได้ศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารประเภทข้าวซอย คือ การส่งเสริมการใช้วัตถุดิบในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีการเยี่ยมชมและเรียนรู้กระบวนการแปรรูปหรือการผลิตอาหารที่มีมาตรฐาน ปลอดภัยและไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น กระบวนการผลิตปลาเค็มปลอดสารพิษ การประกอบอาหารพื้นถิ่น เช่น ยำหอยเจดีย์ และการหุงข้าวสังข์หยด เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการนำรายการยำหอยเจดีย์ ที่ใช้วัตถุดิบหลักในพื้นที่ ได้แก่ หอยเจดีย์ ที่ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบแล้วพบว่า ค่าความเข้มข้นของสารโลหะหนักในหอยเจดีย์ที่อาศัยอยู่ในบริเวณป่าชายเลนมีปริมาณที่ต่ำมาก มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค และกระบวนการปรุงที่มีลักษณะเฉพาะของคนในพื้นที่ เป็นเมนูสำหรับนักท่องเที่ยวในการรับประทานและเรียนรู้วิถีการทำเมื่อดังกล่าว

5.1.3 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประมง อำเภอมือง จังหวัดกระบี่

จากการสอบถามความพึงพอใจต่อรูปแบบและเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประมง อำเภอมือง จังหวัดกระบี่ จากกลุ่ม

ทดลองนำเที่ยว พบว่า มีความพึงพอใจโดยรวมในระดับมาก **ฐานการเรียนรู้** พบว่า กลุ่มผู้ทดลองมีความพึงพอใจต่อด้านฐานการเรียนรู้ในระดับมาก โดยมีความพึงพอใจต่อศูนย์เรียนรู้การประกอบอาหารที่บ้าน ศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปศุสัตว์ในบ่อดิน ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปลาในกระชัง ศูนย์เรียนรู้เรือหัวโทง ศูนย์เรียนรู้การแปรรูปปลาเค็ม และศูนย์เรียนรู้การทำผ้าปาเต๊ะ ในระดับมาก **รูปแบบกิจกรรม** กลุ่มผู้ทดลองมีความพึงพอใจต่อด้านรูปแบบกิจกรรมในระดับมาก โดยเฉพาะความน่าสนใจของภารกิจพิชิตหอย และความน่าสนใจของเส้นทางภารกิจตามรอยแหล่งข้าว ที่กลุ่มผู้ทดลองมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ซึ่งจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับวัตถุดิบที่นำมาใช้ในการประกอบอาหาร ทั้งกระบวนการผลิตและเก็บเกี่ยววัตถุดิบ ดังนั้นในการพัฒนาเส้นทางหรือรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหาร ควรให้ความสำคัญต่อกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้แหล่งวัตถุดิบในพื้นที่ และมีความพึงพอใจต่อความน่าสนใจขั้นตอนการสาธิตการปรุงอาหาร การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมทัวร์ และความน่าสนใจของการทำเกษตรอินทรีย์ ในระดับมาก **การดำเนินงาน** กลุ่มผู้ทดลองมีความพึงพอใจต่อด้านการดำเนินงานในระดับมาก โดยเฉพาะการนำพลังงานที่เป็นมิตรกับธรรมชาติมาใช้ในกิจกรรมเที่ยว และความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตลอดกิจกรรมทัวร์ ที่กลุ่มผู้ทดลองมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวมีความสนใจต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การลดการใช้พลังงาน และกระบวนการจัดการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการย่อยสลายขยะและเศษอาหารที่เหลือจากกิจกรรมทัวร์ การให้บริการของเจ้าบ้าน/ชุมชน ความมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมทัวร์ ความเหมาะสมของเส้นทางท่องเที่ยว ความเหมาะสมของระยะเวลาของกิจกรรมทัวร์ การเล่าเรื่องและความน่าสนใจของเจ้าบ้าน/ชุมชน ความหลากหลายของกิจกรรมทัวร์ และความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมทัวร์ ในระดับมาก

นอกจากนี้ ผู้ทดลองนำเที่ยว ยังให้ความคิดเห็นว่ารายการอาหารที่โดดเด่นมากที่สุด คือ เมนู “ยำหอยเจดีย์” และรายการอาหารที่มีความโดดเด่นมาก คือ เมนู “ข้าวสังข์หยด” เมนู “ปูดำนึ่ง” เมนู “น้ำพริกและผักพื้นบ้าน” และเมนู “แกงส้มปลาเก๋า”

5.2 ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นเพียงช่องทางหนึ่งที่ช่วยให้ชุมชนท่องเที่ยวนำไปเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับพื้นที่และทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อนำไปสู่การสร้างระบบและมาตรฐานด้านการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลางมีความโดดเด่นทั้งในด้านของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน และกระบวนการผลิตอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ชุมชนซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากร ควรมีการวางแผนระยะยาวในการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สอดคล้องกับผลการศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้ จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จัดทำกิจกรรมท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในชุมชน เพื่อให้รูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีความชัดเจนเพิ่มมากขึ้น ได้แก่ การบูรณาการร่วมกับกลุ่มเรือหางยาวรับจ้างในการใช้เรือไฟฟ้าลดมลพิษ
2. ภาครัฐควรจัดอบรม และให้ความรู้ด้านสุขาภิบาลอาหารแก่ผู้ประกอบการด้านอาหารในชุมชน อย่างต่อเนื่องและ ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบในท้องถิ่น พัฒนารายการอาหารที่อัตลักษณ์ของชุมชนเพิ่มเติม ละครพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวเชิงอาหารประเภทอื่นในชุมชน เพื่อสร้างความหลากหลายในกิจกรรมการท่องเที่ยว
3. ชุมชนควรมีการวางแผนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสร้างความเข้มแข็งทางอาหารในพื้นที่ให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่เพิ่มปริมาณในอนาคต
4. ชุมชนควรมีการวางแผนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการ จัดอบรม ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจและผลกระทบด้านบวกและลบ รวมทั้งผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในสังคม ในการนำรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มาใช้ในการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ให้มีการขับเคลื่อนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง
5. ชุมชนควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ต่างๆเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้กับนักท่องเที่ยวต่างถิ่นและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ เมื่อมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ก็มีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถนำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (ม.ป.ป.). แนวคิดสีเขียว 7 ประการ. [post]. สืบค้นจาก http://7greens.tourismthailand.org/th/green_news/detail/848
- กึ่งกนก เสาวภาวงศ์, จิราธร ถิ่นอ่อน และ ณัฐนรี สมิตร. (2561). การศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอาหารระหว่างอู๋ดิ่ง เมืองมิซี ชาวะ จังหวัดกุนมะ ประเทศญี่ปุ่น และข้าวซอยอำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ประเทศไทย. *Dusit Thani College Journal*, 12(Special), 340-355.
- กิตติพงษ์ ศรีม่วง และ กัญญา เชื้อพันธ์. (2561). การตรวจสอบการปนเปื้อนของอะฟลาทอกซินปี 1 ในข้าวไทย *วารสารวิชาการข้าว*, 9(1): 30-36.
- เกียรติสุตา ศรีสุข. (2552). ระเบียบวิธีวิจัย. เชียงใหม่ : โรงพิมพ์ครองช่าง.
- ณัฐพัชร มณีโรจน์. 2560. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 13(2), 25 – 46.
- ณัฐชรา กิจวิกรานต์. (2557). ศึกษาภาพลักษณ์อาหารไทย การรับรู้คุณภาพอาหารไทยและแนวโน้มพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 10(1), 12 – 28.
- โตมร สุขปรีชา. (2560). Food tourism 2.0. *TAT review Magazine*, 3(1): 1-2.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2555). *การจัดการด้านการตลาดอุตสาหกรรมกรรมการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____ (2557). *การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- เบญจมาภรณ์ ชำนาญญา. (2561). การท่องเที่ยวเชิงอาหาร: ศักยภาพและความได้เปรียบของประเทศไทย. *วารสารสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*, 24(1), 340 – 355.
- พจนา สวนศรี และ สมภพ ยี่จ้อหอ. 2556. *คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน*. เชียงใหม่.
- พญอม จันนัม. (2542). *อาหารพื้นบ้านกับภูมิปัญญาท้องถิ่น: น้ำซุบรีเซะ, นีเซะ*. หนังสือวัฒนธรรมพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดกระบี่. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.

- วรุฒติ วชิรวรกุลชัย และ นพพร จันทรนำชู. (2562). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้วัฒนธรรมอาหารไทยมุสลิม. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 16(2), 129-139.
- วิมลรัตน์ บุญศรีรัตน์. (2560). *แนวทางการพัฒนาอาหารเพื่อการท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, คณะการจัดการการท่องเที่ยว ศูนย์ภูเก็ต. [ppt]. สืบค้นจาก <http://tour.nida.ac.th/wp-content/uploads/2017/05/phuket-gastronomy.pdf>
- วีระพล ทองมา. 2559. *การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism: CBT) สำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนในเขตที่ดินป่าไม้*. [word]. สืบค้นจาก www.dnp.go.th/fca16/file/i49xy4ghqzsh3j1.doc
- ศูนย์เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยวและแก้ไขปัญหาความยากจนแห่งเอเชีย. (2551). *รายงานการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่*. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สริตา พันธุ์เทียน, ทรงคุณ จันทจร และ มาริสา โกเศยะโยธิน. (2561). การท่องเที่ยวเชิงอาหารไทย: แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาการจัดการท่องเที่ยว ในเขตจังหวัดลุ่มแม่น้ำภาคกลาง โดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences*, 5(2), 184-195.
- สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว. (2550). *คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- สินธุ์ สโรบล. (2545). *การท่องเที่ยวโดยชุมชน: แนวคิดและประสบการณ์*. เชียงใหม่, โครงการประสานงานวิจัยและพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สำนักงานภาค).
- สุดชญา ตรีประสิทธิ์, กิ่งแก้ว กาญจนรัตน์ และ อรัญญา อัครอารีย์. (2560). การประเมินความเสี่ยงโลหะหนักในปลาและกุ้งจากทะเลสาบสงขลาต่อคนไทย. *วารสารกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์*, 59(2), 115-127.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2549). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- หทัยชนก ฉิมบ้านไร่ และ รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์. (2558). ศักยภาพอาหารพื้นเมืองและแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านอาหารพื้นเมือง จังหวัดน่าน. *International Thai Tourism Journal*, 11(1), 37-53.

- อารยา องค์เอี่ยม และ พงศ์ธารา วิจิตเวชไพศาล. (2561). การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย. *วิสัยทัศน์สาร*, 44(1): 36-42.
- องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสังข์. (ม.ป.ป.) ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ตำบลคลองประสังข์. [online]. สืบค้นจาก www.khlongprasong.org
- Björk, P., & Kauppinen-Räsänen, H. (2014). Culinary-gastronomic tourism—a search for local food experiences. *Nutrition & Food Science*, 44(4), 294-309.
- McKercher, B., & Du Cros, H. (2002). *Cultural tourism: The partnership between tourism and cultural heritage management*. The Haworth Press.
- Chemnasiri, N. & Kaewmoung, D. (2008). Farm development to become agrotourism area by community involvement in Saraburi, Thailand. *Amfiteatru Economic*, (Num. Special), 1-11.
- Diab, F., Lan, H., Zhang, L., & Ali, S. (2015). An environmentally-friendly tourist village in Egypt based on a hybrid renewable energy system—part one: What Is the Optimum City?. *Energies*, 8(7), 6926-6944.
- Diaconescu, D.M. & Nistoreanu, P. (2013). Gastronomic tourism – option for the development of local communities. *Cactus Tourism Journal*, 8(2), 42-43.
- Eber, S. (Ed.). (1992). *Beyond the Green Horizon: Principles for Sustainable Tourism*. WWF UK.
- ECTARC. (1989). *Contribution to the Drafting of a Charter for Cultural Tourism*. ECTARC, Llangollen, Wales.
- Gaztelumendi, I., (2012). *Global Trends in Food Tourism*. Madrid: WTO World Tourism Organization.
- Gheorghe, G., Tudorache, P., & Nistoreanu, P. (2014). Gastronomic tourism, a new trend for contemporary tourism. *Cactus Tourism Journal*, 9(1), 12 - 21.
- Hall, C. M. (2003). *Wine, Food and Tourism Marketing*. The Haworth Hospitality Press: New York.

- Hall, M. & Mitchell, R. (2005). *Gastronomic Tourism: Comparing Food and Wine Tourism Experiences*, Āinde M. Novelli (Editor), Niche Tourism, Contemporary Issues, Trends and Cases, 89-100.
- Johnson, P.A. 2010. Realizing rural community-based tourism development: prospects for social economy enterprises. *Journal of Rural and Community Development*, 5(1), 150-162.
- Kostić, M., and Jovanović-Tončev, M. (2014). Important of sustainable tourism. *Singidunum Journal of Applied Sciences*, 722-725.
- Lee, K.-H., Packer, J. & Scott, N. (2015). Travel lifestyle preferences and destination activity choices of slow food members and non-members. *Tourism Management*, 46, 1-10.
- McIntosh, R.W. and Goeldner, C. (1994) *Tourism: Principles, Practices, Philosophies*. Wiley and Sons.
- Munsters, W. (1996). *Cultural Tourism in Belgium*. CABI, Wallingford.
- Richards, G. editor. (1996). *Cultural tourism in Europe*. Wallingford, CAB International.
- Sharpley, R. (2009). *Tourism Development and the Environment: Beyond Sustainability?*. Routledge.
- Silberberg, T. (1995). Cultural tourism and business opportunities for museums and heritage sites. *Tourism management*, 16(5), 361-365.
- UNEP and UNWTO. (2005). *Making Tourism More Sustainable: a Guide for Policy Makers*. Spain: World Tourism Organization Publications.
- UNWTO (United Nations World Tourism Organisation), (2008). *Policy for the Growth and Development of Tourism in Botswana*. UNWTO/Government of Botswana Project for the Formulation of a Tourism Policy for Botswana, July 2008. Gaborone, UNWTO and Department of Tourism.
- Urry, J. (2002). *The Tourist Gaze*. second edition. London: Sage

- Wheeler M. 1998. Tourism marketing ethics: an introduction. The Virtual Conference in Ethics of Tourism, Retrieved from <http://www.mcb.co.uk/services/conferen/jan98/eit/discussion.htm>.
- Wight P. 1994. Environmentally Responsible Marketing of Tourism. In *Ecotourism: a Sustainable Option?*, Cater E, Lowman G. (ed.). Wiley: Chichester; 39-53.
- WTO, 2012. *Global Report on Food Tourism*. Madrid: World Tourism Organization.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ค่าความเที่ยงตรง (IOC) ของแบบสอบถาม
ความคิดเห็นของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเกาะกลาง
ตำบลคลองประมง อำเภอมือง จังหวัดกระบี่

ตารางที่ 1 แสดงค่าคะแนน ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และผลการพิจารณา

ข้อที่	ข้อความ	คะแนน			ค่า IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม						
1	เพศ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
2	อายุ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
3	สถานภาพ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
4	สถานภาพ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
5	ระดับการศึกษา	1	1	1	1.00	เหมาะสม
6	อาชีพ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
7	รายได้	1	1	1	1.00	เหมาะสม
ตอนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว						
8	จำนวนครั้งที่เดินทาง	1	1	1	1.00	เหมาะสม
9	วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
10	กิจกรรมการท่องเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
11	บุคคลที่เดินทางมาด้วย	1	1	1	1.00	เหมาะสม
12	จำนวนผู้ร่วมเดินทาง	1	1	1	1.00	เหมาะสม
13	ประเภทของยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง	1	1	1	1.00	เหมาะสม
14	ประเภทของที่พก	1	1	1	1.00	เหมาะสม
15	ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวที่ชอบ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
16	สถานที่ที่เคยเที่ยวภายในจังหวัดกระบี่	1	1	1	1.00	เหมาะสม
17	สิ่งจูงใจที่ทำให้ท่านท่องเที่ยวภายในจังหวัดกระบี่	1	1	1	1.00	เหมาะสม
18	แนวโน้มที่จะมาเที่ยวซ้ำ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
ตอนที่ 3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักท่องเที่ยว						
	สื่อบุคคล					
19	บุคคลในครอบครัว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
20	เพื่อน/ผู้ร่วมงาน	1	1	1	1.00	เหมาะสม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความคำถาม	คะแนน			ค่า IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ตอนที่ 3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักท่องเที่ยว						
	สื่อบุคคล					
21	พนักงานของบริษัทนำเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
22	เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานการท่องเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
	สื่อที่ไม่ใช่บุคคล	1	1	1	1.00	เหมาะสม
23	หนังสือพิมพ์	1	1	1	1.00	เหมาะสม
24	นิตยสาร	1	1	1	1.00	เหมาะสม
25	พ็อกเก็ตบุ๊ก	1	1	1	1.00	เหมาะสม
26	แผ่นพับ/โบชัวร์	1	1	1	1.00	เหมาะสม
27	นิทรรศการส่งเสริมการท่องเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
28	วิทยุ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
29	โทรทัศน์	1	1	1	1.00	เหมาะสม
30	เว็บไซต์/สื่อสังคมออนไลน์	1	1	1	1.00	เหมาะสม
ตอนที่ 4 ทักษะติดต่อชุมชนท่องเที่ยว						
	สภาพแหล่งท่องเที่ยว					
31	ความน่าสนใจในเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
32	มีวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
33	ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
34	ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
35	ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
	กิจกรรม/การประชาสัมพันธ์					
36	ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
37	ความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
38	ความหลากหลายของสื่อในการประชาสัมพันธ์	1	1	1	1.00	เหมาะสม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	คะแนน			ค่า IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
39	ความสมบูรณ์ของข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
40	ความถูกต้องของข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
41	ความน่าสนใจของเอกสารที่ใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์	1	1	1	1.00	เหมาะสม
42	ความชัดเจนของข้อมูลจากป้ายประชาสัมพันธ์	1	1	1	1.00	เหมาะสม
43	ความเพียงพอและความชัดเจนของป้ายบอกทาง	1	1	1	1.00	เหมาะสม
	สินค้าของที่ระลึก					
44	ความหลากหลายของสินค้าที่ระลึก	1	1	1	1.00	เหมาะสม
45	คุณภาพและมาตรฐานของสินค้าที่ระลึก	1	1	1	1.00	เหมาะสม
46	ความสวยงามของรูปแบบบรรจุภัณฑ์ของสินค้าที่ระลึก	1	1	1	1.00	เหมาะสม
47	ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของสินค้าที่ระลึก	1	1	1	1.00	เหมาะสม
48	ประโยชน์ใช้สอยของสินค้าที่ระลึก	1	1	1	1.00	เหมาะสม
49	การโฆษณาและรายการส่งเสริมของสินค้าที่ระลึก	1	1	1	1.00	เหมาะสม
	ผู้นำเที่ยวและการบริการ					
50	ผู้นำเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดี	1	1	1	1.00	เหมาะสม
51	ผู้นำเที่ยวสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวได้ดี	1	1	1	1.00	เหมาะสม
52	ผู้นำเที่ยวมีสื่อที่น่าสนใจในการเล่าเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
53	ผู้ให้บริการมีจิตใจพร้อมให้บริการ มีความสุภาพ	1	1	1	1.00	เหมาะสม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	คะแนน			ค่า IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
	ด้านราคา					
54	ความเหมาะสมของราคาอาหาร	1	1	1	1.00	เหมาะสม
55	ความเหมาะสมของราคาสถานที่ที่พัก	1	1	1	1.00	เหมาะสม
56	ความเหมาะสมของค่าเดินทาง เช่น คาร์รถ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
57	ความเหมาะสมของราคาสินค้าที่ระลึก	1	1	1	1.00	เหมาะสม
58	ความเหมาะสมของค่าบริการกิจกรรม นันทนาการ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
59	ความเหมาะสมของราคาโปรแกรมทัวร์	1	1	1	1.00	เหมาะสม
	ด้านสิ่งแวดล้อมและความสะอาด					
60	ความสะดวกสบายในด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา	1	1	1	1.00	เหมาะสม
61	สถานที่จอดรถมีความเพียงพอและปลอดภัย	1	1	1	1.00	เหมาะสม
62	การจัดรายการอาหารหวานและผลไม้	1	1	1	1.00	เหมาะสม
63	อาหารมีความสะอาดและปลอดภัยจากฝุ่น และแมลง	1	1	1	1.00	เหมาะสม
64	การจัดให้มีน้ำดื่มที่สะอาด	1	1	1	1.00	เหมาะสม
65	การบริการน้ำดื่มได้เพียงพอกับความ ต้องการ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
66	ความสะอาดของภาชนะและอุปกรณ์	1	1	1	1.00	เหมาะสม
67	จำนวนภาชนะและอุปกรณ์พอเพียงกับ จำนวนนักท่องเที่ยว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
68	ภาชนะและอุปกรณ์มีคุณภาพดี เหมาะสม กับการนำไปใช้	1	1	1	1.00	เหมาะสม
69	ภาชนะและอุปกรณ์มีหลายชนิดให้เลือกใช้ เหมาะสม	1	1	1	1.00	เหมาะสม
70	การล้างทำความสะอาดภาชนะและอุปกรณ์	1	0	1	0.67	เหมาะสม

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ข้อที่	ข้อความ	คะแนน			ค่า IOC	ผลการพิจารณา
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
71	การจัดเก็บภาชนะและอุปกรณ์หลังการใช้งาน	0	1	1	0.67	เหมาะสม
72	สุขภาพแม่ครัวและผู้เกี่ยวข้องในการประกอบอาหาร	0	1	1	0.67	เหมาะสม
73	ความสะอาดของเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายของแม่ครัว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
74	การใช้ผ้ากันเปื้อนและหมวกคลุมผมของแม่ครัว	1	1	1	1.00	เหมาะสม
ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และกระบวนการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม						
75	บ้านพักมีการใช้วัสดุที่กลมกลืนกับธรรมชาติ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
76	ถังขยะและที่ทิ้งขยะใช้วัสดุจากธรรมชาติมีจำนวนที่เพียงพอกับการใช้งาน	1	1	1	1.00	เหมาะสม
77	มีการคัดแยกประเภทของขยะ	1	1	1	1.00	เหมาะสม
78	ถนนในพื้นที่มีลักษณะเหมาะสม เพียงพอกับการใช้งาน	1	1	1	1.00	เหมาะสม

ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถาม
ความคิดเห็นของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเกาะกลาง
ตำบลคลองประสังข์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่
(ผลการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์)

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	0.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.895	78

ภาคผนวก ข.
เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การบริหารจัดการกลุ่มอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ในพื้นที่ บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

*****

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสัมภาษณ์สำหรับบุคคลในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวชุมชน บ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังค์ จังหวัดกระบี่ และเป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัยเรื่องเรื่อง “การท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในพื้นที่บ้านเกาะกลาง ต.คลองประสังค์ จ.กระบี่ แบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลสถานการณ์การดำเนินงานภายในกลุ่ม จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของกลุ่ม

ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสัมภาษณ์ทุกข้อตามความเป็นจริง ข้อมูลทุกอย่างจะเก็บเป็นความลับไม่มีการเผยแพร่เป็นรายบุคคลหรือไม่มีการระบุชื่อผู้ใด จะใช้เพื่อการศึกษานั้น และขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

*****

ปิยภาคย์ ภูมิภมร

นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2.2) จุดอ่อน (Weaknesses)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.3) โอกาส (Opportunities)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.4) ข้อจำกัด (Threats)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณสำหรับความร่วมมือเป็นอย่างดี

ผู้วิจัย

แบบสอบถาม

ความคิดเห็นของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังค์ อำเภอมือง จังหวัดกระบี่

*****

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพฤติกรรม การรับรู้ข่าวสารและทัศนคติของนักท่องเที่ยว
ในชุมชนบ้านเกาะกลาง ตำบลคลองประสังค์ อำเภอมือง จังหวัดกระบี่ เพื่อนำผลการศึกษาในครั้งนี้
ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาต้นแบบการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่
บ้านเกาะกลาง ต.คลองประสังค์ อ.เมือง จ. กระบี่

แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 พฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 4 ทัศนคติต่อรูปแบบการท่องเที่ยว

ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามทุกข้อตามความเป็นจริง ข้อมูลทุกอย่างจะ
เก็บเป็นความลับไม่มีการเผยแพร่เป็นรายบุคคลหรือไม่มีการระบุชื่อผู้ใด จะใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น
และขอขอบคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

*****

ปิยภาคย์ ภูมิภมร
นักศึกษาปริญญาเอก สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

แบบสอบถามพฤติกรรมการท่องเที่ยว

คำชี้แจง : กรุณาทำเครื่องหมาย $\surd$ ลงใน หน้าข้อความหรือเติมข้อความตามความจริงหรือความคิดเห็นของท่าน

ตอนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ 1. น้อยกว่า 15 ปี 2. 15 – 25 ปี 3. 26 – 35 ปี
 4. มากกว่า 26 ปี
3. สถานภาพสมรส 1. โสด 2. สมรส 3. ม่าย/หย่าร้าง
4. ระดับการศึกษาสูงสุด 1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนต้น 2. มัธยมศึกษาตอนต้น
 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/เทียบเท่า 4. อนุปริญญา/เทียบเท่า
 5. ปริญญาตรี 6. สูงกว่าปริญญาตรี
5. อาชีพ 1. ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ 2. นักวิชาการ
 3. ธุรกิจส่วนตัว/บริษัทเอกชน 4. นักเรียน/นักศึกษา
 5. อื่นๆ โปรดระบุ.....
6. รายได้ 1. ไม่มีรายได้ 2. ต่ำกว่า 10,000 บาท
 3. 10,001-15,000 บาท 4. 15,001-20,000 บาท
 5. 20,001-30,000 บาท 6. มากกว่า 30,000 บาท

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการท่องเที่ยว

1. ภายใน 1 ปี ท่านมาท่องเที่ยวที่นี่กี่ครั้ง (รวมทั้งครั้งนี้).....ครั้ง
2. วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวในครั้งนี้
 1. ศึกษาเรียนรู้ 2. พักผ่อน 3. อื่นๆ โปรดระบุ.....
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวในครั้งนี้คืออะไร
 1. ล่องแก่ง 2. ขี่จักรยาน 3. พายเรือ 4. อื่นๆ โปรดระบุ.....
4. บุคคลที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับท่านคือใคร
 1. มาคนเดียว 2. มากับเพื่อน 3. มากับครอบครัว 4. มากับญาติ
5. ผู้ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยวเกี่ยวกับท่านในครั้งนี้จำนวน.....คน
6. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวในครั้งนี้โดยวิธีใด
 1. รถโดยสาร 2. รถยนต์ 3. จักรยานยนต์ 4. จักรยาน
 5. เรือ 6. เดิน 7. อื่นๆ โปรดระบุ.....

7. ท่านมักจะท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวภายในจังหวัดนี้ ประเภทใดมากที่สุด (ตอบเพียง 1 ข้อ)
1. ประเภทธรรมชาติ 2. ประเภทประวัติศาสตร์ 3. ประเภทศิลปวัฒนธรรม
- เช่น วัด เจดีย์
8. ท่านเคยเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวใดบ้าง ภายในจังหวัดนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. วัด/พระธาตุ/เจดีย์ 2. สถานที่สำคัญ/พิพิธภัณฑสถาน
3. ตัวเมือง/ชุมชน/หมู่บ้านสำคัญ 4. อุทยาน/วนอุทยาน
5. ชายทะเล/ชายหาด 6. น้ำตก
7. ถ้ำ 8. เกาะต่างๆ
9. สิ่งจูงใจใดที่ทำให้ท่านท่องเที่ยวภายในจังหวัดนี้ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. สถานที่ท่องเที่ยวสวยงาม 2. สถานที่ท่องเที่ยวเงียบสงบ
3. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวไม่สูงมาก 4. การเดินทางมีความสะดวก
5. ทรัพยากรธรรมชาติมีความสมบูรณ์ 6. อื่นๆ โปรดระบุ.....
10. ท่านจะมาท่องเที่ยวที่นี่อีกหรือไม่
1. มาอย่างแน่นอน 2. ไม่แน่ใจ 3. ไม่มาอย่างแน่นอน

ตอนที่ 3 การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของนักท่องเที่ยว

ท่านได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดนี้ จากแหล่งต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด

ประเภทของสื่อ	ระดับการรับรู้แหล่งข้อมูลข่าวสาร				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
สื่อบุคคล					
1. บุคคลในครอบครัว					
2. เพื่อน/ผู้ร่วมงาน					
3. พนักงานของบริษัทนำเที่ยว					
4. เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานการท่องเที่ยว					
สื่อที่ไม่ใช่บุคคล					
1. หนังสือพิมพ์					
2. นิตยสาร					
3. พ็อกเก็ตบุ๊ก					
4. แผ่นพับ/โบชัวร์					
5. นิทรรศการส่งเสริมการท่องเที่ยว					
6. วิทยู					
7. โทรทัศน์					
8. เว็บไซต์					

ตอนที่ 4 ทศนคติต่อชุมชนท่องเที่ยว

ท่านมีความคิดเห็นหรือความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเกาะกลาง อยู่ในระดับมากน้อยเพียงใด

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
สภาพแหล่งท่องเที่ยว					
● ความน่าสนใจในเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว					
● มีวัฒนธรรมประเพณีที่น่าสนใจ					
● ความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว					
● ความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว					
● ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยว					
กิจกรรม/การประชาสัมพันธ์					
● ความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว					
● ความน่าสนใจของกิจกรรมการท่องเที่ยว					
● ความหลากหลายของสื่อในการประชาสัมพันธ์					
● ความสมบูรณ์ของข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว					
● ความถูกต้องของข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว					
● ความน่าสนใจของเอกสารที่ใช้เป็นสื่อประชาสัมพันธ์					
● ความชัดเจนของข้อมูลจากป้ายประชาสัมพันธ์					
● ความเพียงพอและความชัดเจนของป้ายบอกทาง					
สินค้าของที่ระลึก					
● ความหลากหลายของสินค้าที่ระลึก					
● คุณภาพและมาตรฐานของสินค้าที่ระลึก					
● ความสวยงามของรูปแบบบรรจุภัณฑ์ของสินค้าที่ระลึก					
● ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นของสินค้าที่ระลึก					
● ประโยชน์ใช้สอยของสินค้าที่ระลึก					
● การโฆษณาและรายการส่งเสริมของสินค้าที่ระลึก					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ผู้นำเที่ยวและการบริการ					
● ผู้นำเที่ยวมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเป็นอย่างดี					
● ผู้นำเที่ยวสามารถถ่ายทอดเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยวได้ดี					
● ผู้นำเที่ยวมีสื่อที่น่าสนใจในการเล่าเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว					
● ผู้ให้บริการมีจิตใจพร้อมให้บริการ มีความสุภาพ					
ด้านราคา					
● ความเหมาะสมของราคาอาหาร					
● ความเหมาะสมของราคาสถานที่พัก					
● ความเหมาะสมของค่าเดินทางเช่น ค่ารถ					
● ความเหมาะสมของราคาสินค้าที่ระลึก					
● ความเหมาะสมของค่าบริการกิจกรรมนันทนาการ					
● ความเหมาะสมของราคาโปรแกรมทัวร์					
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก					
● ความสะดวกสบายในด้านสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา					
● สถานที่จอดรถมีความเพียงพอและปลอดภัย					
● การให้บริการของศูนย์ให้ข้อมูลการท่องเที่ยว					
● ร้านอาหารมีความหลากหลาย					
● ร้านอาหารมีความสะอาด และอาหารสะอาด ถูกหลักอนามัย					
● ห้องน้ำมีความสะอาดและเพียงพอ					
● สถานที่พักมีหลายระดับให้เลือก					
● ห้องพักรับบรรยากาศดี สะอาด สะดวกสบาย					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน					
● มาตรการรักษาความปลอดภัยมีประสิทธิภาพ					
● มาตรการรักษาความปลอดภัยครอบคลุมทุกพื้นที่					
● ความเสี่ยงต่อการได้รับอันตราย					
● อาหารที่ทำมีขั้นตอนการปรุงอาหารถูกหลักโภชนาการ					
● อาหารมีลักษณะ รูปแบบ นำรับประทาน สวยงาม					
● ปริมาณของอาหารเพียงพอกับความต้องการ					
● การจัดรายการอาหารควาอย่างหลากหลาย					
● การจัดรายการอาหารหวานและผลไม้					
● การจัดให้มีน้ำดื่มที่สะอาด					
● การบริการน้ำดื่มได้เพียงพอกับความต้องการ					
● ความสะอาดของภาชนะและอุปกรณ์					
● จำนวนภาชนะและอุปกรณ์พอเพียงกับจำนวนนักท่องเที่ยว					
● ภาชนะและอุปกรณ์มีคุณภาพดี เหมาะสมกับการนำไปใช้					
● ภาชนะและอุปกรณ์มีหลายชนิดให้เลือกใช้ เหมาะสม					
● ภาชนะและอุปกรณ์มีหลายขนาดให้เลือกใช้ เหมาะสม					
● การล้างทำความสะอาดภาชนะและอุปกรณ์					
● การจัดเก็บภาชนะและอุปกรณ์หลังการใช้งาน					
● สุขภาพแม่ครัวและผู้เกี่ยวข้องในการประกอบอาหาร					
● ความสะอาดของเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายของแม่ครัว					
● การใช้ผ้ากันเปื้อนและหมวกคลุมผมของแม่ครัว					
ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม และกระบวนการจัดการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม					
● บ้านพักมีการใช้วัสดุที่กลมกลืนกับธรรมชาติ					
● ถังขยะและที่ทิ้งขยะใช้วัสดุจากธรรมชาติมีจำนวนที่เพียงพอกับการใช้งาน					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
● มีการคัดแยกประเภทของขยะ					
● ถนนในพื้นที่มีลักษณะเหมาะสม เพียงพอกับการใช้งาน					
● มีกระบวนการผลิตวัตถุดิบที่นำมาประกอบอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม					
● มีกระบวนการผลิตอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม					

ขอขอบคุณสำหรับความร่วมมือเป็นอย่างดี
ผู้วิจัย

แบบประเมิน

ความพึงพอใจต่อเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
บ้านเกาะกลาง ตำบล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความหรือเติมข้อความตามความจริงหรือ
ความคิดเห็นของท่าน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ 1. ต่ำกว่า 25 ปี 2. 25 - 34 ปี
 3. 35 - 44 ปี 4. มากกว่า 44 ปี
3. หน่วยงาน
 1. ราชการ 2. บริษัทนำเที่ยว/โรงแรม
 3. สถานศึกษา 4. หน่วยงานด้านการท่องเที่ยว
 5. ประชาชนทั่วไป

ตอนที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1. ท่านมีความพึงพอใจต่อเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในประเด็นต่อไปนี้ในระดับใด

ประเด็น	ความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ฐานการเรียนรู้					
1. ศูนย์เรียนรู้เรือหัวโทง					
2. ศูนย์เรียนรู้การแปรรูปปลาเค็ม					
3. ศูนย์เรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์					
4. ศูนย์เรียนรู้การประกอบอาหารพื้นบ้าน					
5. ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปลาในกระชัง					
6. ศูนย์เรียนรู้การทำผ้าปาเต๊ะ					
7. ศูนย์เรียนรู้การเลี้ยงปูดำในบ่อดิน					

ประเด็น	ความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
รูปแบบกิจกรรม					
1. ความน่าสนใจของเส้นทางภารกิจตามรอยแหล่งข้าว					
2. ความน่าสนใจของภารกิจพิชิตหอย					
3. ความน่าสนใจของขั้นตอนการสาธิตการปรุงอาหาร					
4. ความน่าสนใจของการทำเกษตรอินทรีย์					
5. การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในกิจกรรมทัวร์					
การดำเนินงาน					
1. การเล่าเรื่องและความน่าสนใจของชุมชน					
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในกิจกรรมทัวร์					
3. การให้บริการของเจ้าบ้าน/ชุมชน					
4. ความหลากหลายของกิจกรรมทัวร์					
5. ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมทัวร์					
6. ความเหมาะสมของเส้นทางการท่องเที่ยว					
7. ความเหมาะสมของระยะเวลาของกิจกรรมทัวร์					
8. การนำพลังงานที่เป็นมิตรกับธรรมชาติมาใช้ในกิจกรรมเที่ยว					
9. ความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมตลอดกิจกรรมทัวร์					
10. รูปแบบการย่อยสลายขยะและเศษอาหารที่เหลือจากกิจกรรมทัวร์					

2. ปัญหาที่พบหรือข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบ้านเกาะกลาง ตำบล อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณสำหรับความร่วมมือเป็นอย่างดี

ผู้วิจัย

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล นางปิยภักย์ ภูมิภมร

รหัสประจำตัวนักศึกษา 5610930014

วุฒิการศึกษา

วุฒิปริญญา	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
ศิลปศาสตรบัณฑิต (การสอนคหกรรมศาสตร์)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2540
คหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (อาหารและโภชนาการ)	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	2544

ทุนการศึกษา

ทุนสถานวิจัยการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพื้นที่ภาคใต้แบบบูรณาการ (ปีการศึกษา2556-2557)

ตำแหน่งและสถานที่ทำงาน

อาจารย์ประจำหลักสูตรท่องเที่ยวและโรงแรม

โครงการจัดตั้งวิทยาเขตสุพรรณบุรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

98 หมู่ 11 ต.โคกคราม อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี 72150. โทรศัพท์ : ต.โคกคราม

อ.บางปลาม้า จ.สุพรรณบุรี 90112

อีเมลล์ : piyapak54@hotmail.com โทรศัพท์/โทรสาร 089-2259603/035-521260

การตีพิมพ์เผยแพร่ผลงาน

Piyapak Bhumibhamorn and Parichart Visuthismajarn.(2019). A model for environmentally-friendly food tourism in Ban Koh Klang, Khlong Prasong Sub-District, Mueang District, Krabi, Thailand, Krabi. African Journal of Hospitality, Tourism and Leisure, 8(4), 1-10.

Piyapak Bhumibhamorn and Parichart Visuthismajarn.(2015).Urban context and tourism management in the area of Baan KohKlang, Sub-district KlongPrasong, AmphorMuang, Krabi. Journal of Asian Tourism Management. 6(2), 179-192.